

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**R. P. Pauli Segneri S. J. Instructio [!] Poenitentis,
Confessarii, Et Parochi**

Segneri, Paolo

Augustae Vindelicorum ; Dilingae, 1696

Instructio Confessarii, Sive Opusculum, In Quo Traditur Praxis Cum Fructu
Administrandi Sacramentum Poenitentiae.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-52749](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-52749)

INSTRUCTIO
CONFESSARII,
SIVE
OPUSCULUM,

IN QUO TRADITUR
PRAXIS CUM FRUCTU ADMINI-
STRANDI SACRAMENTUM POE-
NITENTIAE.

AUCTORE
R. P. PAULO SEGNERI
è SOCIETATE JESU.

Italico primùm idiomate conscriptum, nunc
verò ab alio ejusdem Societatis Sacerdote Latini-
tati donatum, pro majore utilitate Apostolica-
rum Missionum.

*Cum Gratiâ & Privilegio Sacrae Caesareae Maiestatis,
Et Facultate Superiorum.*

AUGUSTÆ Vindellicorum & DILINGÆ,
Sumptibus JOANNIS CASPARI BENCARD, Bibliopolæ.

ANNO M. DC. XCVI.

INSTRUCIO
CONFESSARI

SIVE
OPUSCULUM

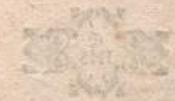
IN QVO TRADITUR
RITUS CUM FRUCTU ADMINI-
STRANDI SACRAMENTUM FOR-
NITATE

AUCTORE

R. P. PABLO SEGNERI
SOCIETATE IESU

habetur in idiomate conscriptum, hunc
vix ad hoc obliuio societatis sacerdotum Latinis
et ad hunc usque auctorem usque Apostolicis
in hunc usque

Imprimatur
Imprimatur

ANCIENNE UNIVERSITEIT DE DILLINGEN

JOHANNES CASPARUS BINCARDI

MDCCLXXV

INSTRUCIO
CONFESSARI
SIVE
OPUSCULUM

INTRODUCTIO

Ad intelligendum ea, quæ in hoc opusculo tractantur.

Supremus ille rerum omnium Conditor ac Dominus, qui solus absque alieno ministerio formare Hominem voluit, noluit in ejusdem reformatione esse solus. Imò certissimò nobis constat, quòd, cum neminem adjuctorem in creatione hominis admiserit, talem eò magis requisiverit in redemptione, *Ite & vos in vineam meam. Matth. 20. 4. & 7.* Quare ad tam honorificam operam supra omnes alios destinavit suos Sacerdotes. Atque ut in Ecclesia ipsidem majorémne dicam æstimationem, an amorem conciliaret, per Apostolum illorum ministerium nobili & inaudito hoc encomio insignivit: *Dei adiutores sumus. 1. Cor. 3. 9.* Verum est, laudem & gloriam istam non omnibus æqualiter convenire Sacerdotibus, qui se salutem animarum impendunt. Merentur hunc titulum Scripturæ Interpretes, Prælati, Concionatores; sed nemini potiore jure, ut mihi videtur, attribuitur, quam ijs, qui administrant Sacramentum Pœnitentiæ, & appellantur Confessarij: quippe si bene rem perpendimus, nullus præter ipsos tam propinquam operam ad infusionem gratiæ confert, per quam Anticæ vitæ suam accipiunt. Ceteri quantum in ipsis est præstando, doctrinâ, correctione, consilijs, solammodo

requisitas ad id ponunt dispositiones, illudque agunt, quod Ezechielis exhibet visio; colligunt ossa arida & dispersa in vastissimo hujus mundi campo, non autem inspirant ipsidem vitam. Confessarij spirant spiraculum vitæ. Licet enim Deus solus gratiam infundat in animam, nihilominus Confessarij præ omnibus alijs ad hoc opus concurrunt, dum videlicet per sacram Absolutionem portas illas plusquàm Tartareas diffringunt, quæ hactenus Domino virtutum ad cor humanum aditum occlusere. Hinc Confessarij officium, proprium & protus singulare est Legis Evangelicæ. Antequàm veniret plenitudo temporis, Sacerdotum auctoritas solum se extenderat ad ferendum judicium de leprosis, essetne ex integro ijs restituta sanitas, non autem penes ipsos erat hanc impertiendi potestas. Reservabatur nempe ista nobilioribus Sacerdotibus à Christo constitutis: hos enim verbis, quibus olim Salvatorem nostrum leprosus compellabat, alloqui licet: *Domine si vis, potes me mundare. Matth. 8. 2.* illi verò soli cum Christo respondere possunt: *volo, mundare.*

Manifestum proinde est, quanta dignitas sit, quam Sacerdos in sublimi suo Pœnitentiæ tribunali gerit. Quòd si Officium istud in excelso honoris gradu constitutum est, scire oportet, non minus

nus eidem periculum cum propria, tum alienæ salutis esse annexum, nisi debitâ ratione admittatur. Baculus ille Prophetæ, qui, dum Elisei manu regebatur, puerum mortuum ad vitam revocavit. Idem ipse, quamdiu manibus Giezi famuli versabatur, non nisi arctius mortis vinculis visus est constringere exanimem. Ut aded, si de ullo alio, id de Confessario possit affirmari. *Mors & vita in manu lingue. Prov. 18. 21.* Gerit in potestate linguæ suæ animarum salutem, si ritè utatur, quemadmodum officij ratio postulat, unâque exitium, cum à præscripta norma aberraverit.

Quare ut pro viribus tanto malo occurratur, colligere studui ex Doctorum, Sanctorumque judicij, atque divinis literis, quædam documenta practica, quæ serviant ad dignè & cum fructu obeundum ministerium Pœnitentiæ. Sermo mihi est cum Confessario Novitio, qui non minùs capax, quàm cupidus sit instructionis. Quos enim experientia magistra docuit, eorum ego malo audire præcepta, quàm nova superaddere. Ut autem, quæ dicturus sum, majorem fidem inveniant apud Lectorem, annotabo ad eam cujusvis Capituli Nomina Doctorum, ex quibus allatam doctrinam hansi. Placuit modus iste, eùm videretur gratior & jucundior futurus Lectori, & qui sine remorâ expeditè, & qui securè cupit stadium percurrere. Qui securitatem desiderat, is paucis revolutis pagellis inveniet, qui manum porrigant dubitanti; inoffenso autem pede decurret, quisquis festinare volet, nullo Doctorum interpellante, & digitum identidem in libros suos inten-

dente. Non omnes adduxi, quos potui in singulis materijs, sed eos duntaxat, qui ex proposito aliquam illarum expenderunt, & cæteris viam straverunt; ut necesse non sit aquam è rivulis petere, cum puram & illibatam doctrinam ex ipsismet fontibus licet haurire. Eû subinde in illorum gratiam, qui, ut in senatu, ita etiam in libris, malunt numerare suffragia, quàm ponderare rationum momenta, allaturus sum non paucos alios, quorum autoritate præsertim sententiæ præcipuæ stabiliscunt & roborentur. Univerſa hæc instructio bifariam dividetur. In primâ parte proponam Confessarium tanquam Iudicem, quare etiam de scientia requisita ad hujus generis causarum tractationem de Interrogationibus, Pœnitentijs, Absolutione, quæ propria sunt huic officio. In secunda parte eundem Confessarium Medicum esse statuo, electum ad retrahenda damna per peccatum illata, & revertendos relapsus; diciturque, quod ad hoc præstandum visum fuerit conducere. Et quoniam fructus ceterum stipidi & salubres, ingrati tamen esse solent, quando de spinis eos legere oportet, studebo doctrinam eâ facilitate (pariter morem) legentibus accommodare, ut omnium manibus valeat absque offensa tractari. Quâ ratione ex hoc tenui opusculo eveniet, ut nonnullus enascatur fructus ijs Confessarijs, quorum hîc directionem in me suscepi. Itaque potero in veritate mitigare illam difficultatem, quæ mihi in præsentî ministerio, quod laudo, supra modum reddit laboriosum, Parem fortè operam præstat, qui probè Confessarium fingit & expoliat, quum

quàm qui multorum poenitentium saluti cooperatur. Certum est, quòd Anna de se ipsà exultans gaudio pronuntiavit, felicè sterilem peperisse multos filios; *donec sterilis peperit plurimos. 1. Reg. 2. 5.* Etsi enim præter Samuelem, alium nullum habuisset filium, unicus tamen iste olim debebat dare vitam quamplurimis.

CAPUT I.

Quòd Confessarius sit Iudex, & de scientia, quæ ipsi est necessaria ad rectè iudicandum.

Ego dixi: *Dij estis. Ps. 81. 6.* Verantur Sacerdotes in statu medio inter Deum & homines. Cum Deo sunt homines, cum hominibus sunt Dij. Propè ad eum modum, quo parelia in aëre respectu solis sunt nubes, & respectu nubium appellantur soles. Quòd si hoc fas est de omnibus Sacerdotibus cum fundamento affirmare, id longè magis de vobis poterit enuntiari, qui ad sublime Confessarij munus fuistis admissi: Non solùm quia estis Iudices, quos Deus olim in Exodi libro sæpenumero divinissima hac Nomenclatione condecoravit, sed quia estis Iudices delegati in tali causa, quæ ex natura sua spectat ad forum Dei. *Qui potest dimittere peccata, nisi solus Deus? Marc. 2. 7.* dicebant olim calumniatores Scribæ, neque malè, tamen non intelligerent, quid loquerentur. Et quidem in veritate Sacerdos peccata dimittit, neque solummodò declarat Poenitentem absolutum,

ut impiè quidam docuerunt, damnatà Concilio Trid. Sess. 14, c. 6. & Can. 9. Sed ipsemet peccatorem absolvit, seu quod idem est, tollit obligationem, dissolvit vincula, & condonat benevolè illud debitum, pro quo nullis creaturæ viribus satisfieri posset unquam. Et cui aliquando Judicum impertita fuit potestas, qua ex misero & reo faceret innocentem? Summa illorum Auctoritas non altiùs assurgit, quàm ut pronuntiet innocentem, qui falsò erat accusatus, non autem ut faciat innocentem. Abstergere potest candidissimæ mustelæ maculas, non autem verficolori Pardo nitidum candorem inducere. Sed quid Judicum potestatem memoro? dicam potiùs, cui Angelorum similis collata est potestas, licèt quis cogitando singulorum dotes & perfectiones percurrat, quæ ab infimo usque ad supremum ita excrevant, ut in Imensum videantur accumulari? *Cui Angelorum dixit Deus: Quorum remisistis peccata, remittuntur eis, & quorum retinueritis, retenta sunt?* Plus dicam. Nemo satis assequi potest, quanto odio prosequatur Deus peccatum mortiferum. *Abominatio est Domino via impij. Prov. 15. 9.* Rem abundè demonstrat, quòd Divina Majestas satis non habuerit, omnia opera Gratia ad destructionem peccati ordinasse, sed ad illud stirpitus evellendum vitam quoque suam impenderit Deus Homo, ut secum illud Samsonis instar proprià oppressum ruinà contumularet. Et tamen hæc peccati everfio, quæ pretioso sterit Redemptoris Sanguine, quantà facilitate per Confessarium propè quotidie iteratà

renovatur? Tollit Sacerdos manum, & ait, *Absolvo te*; quâ voce auditâ mox corruunt muri Hierichuntini, et si geminato ambitu clausam tenuerint civitatem; & non solum in pulverem subsidunt, sed planè in nihilum dissolvuntur. *Quæretur peccatum illius, & non invenietur. Ps. 9. 15.*

Atque hæc sunt, quæ ad superius jam dicta addidisse, multum juvabit, eum nempe in finem, ut tantò sublimiorem æstimationem conciperetis potestatis, quæ in vobis residet, itaque intelligeretis, quanta vobis incumbat necessitas comparandi congruam scientiam, pro tali munere veluti oportet, exercendo. Perpendite, quodd sententia à Sacerdotibus in hoc iudicio prolata, tanti sit ponderis atque momenti, ut quamprimum hanc ratam habeat, eique subscribat universâ curia cælestis. *Quodammodo ante diem Iudicij iudicant*: ait S. Hieronymus, *Et quod ipsi iudicaverint in suo tribunali, approbabitur in die Iudicij. Ep. ad Heliod.* Quanto ergo studio decet examinatam & elaboratam esse hanc sententiam, ut possit coram tam augusto confesso exhiberi, ne delectetur irrita, utpote vel per ignorantiam corrupta, vel per inconsiderationem præcipitata. Certum est, non solum pro gravi peccato à Theologis haberi, si quis Pœnitens studio, datâque operâ indoctum eligat Confessarium, qui munere suo rite fungi nesciat, (1.) verum etiam non minoris culpæ reum ab hisdem censerî Confessarium, qui ministerium hoc obit, seque exponit confessionibus excipiendis absque sufficiente scientia, (2.) Injulusmodi enim imperitos

Sacerdotes à functione tanti muneris suspendit ipse Deus, clarissimis his verbis, cum dixit: *Quia tu scientiam repulisti, repellam te, ne Sacerdotio fungaris mihi. Os. 4. 6.* Non dixit: *ne sis Sacerdos.* Hoc enim ei permittit; sed in eisdem pronuntiavit: *Ne Sacerdotio fungaris: Quia tamen si Deus ob ignorantiam à impositum munus non auferat à Sacerdotibus, non tamen vult id exerceri, cum gravi periculo reverentiæ, quæ debentur Sacramentis. Neque satisfacis, si dicis: sum approbatus ab Episcopo; quoniam tuncque aliunde te manifestè agnosces habitilem: quia approbatio præsupponit scientiam, non confert: neque enim, qui te in viâ ducentem assumit, oculos simul lumen tibi præbet, ad videndum, si cæcuses. Dixi: si te manifestè agnosces inhabilem. Quia si totum dubitas, stare poteris iudicio illius, qui te approbat. (3.) atque interea te idoneum magis reddendo, & tuæ, & approbantis conscientia consulere.*

Verum est, sufficere Confessario eam saltem scientiam, quæ sit commentata illorum conditioni, quorum gubernat conscientias. (4.) Qui agrestium in pago audit Confessiones, tantâ non indiget doctrinâ, quantâ opus habet, si qui in civitate hoc fungitur munere, & tribunal confendit, ubi difficilius agitantur causæ. Aliud est, sine periculo simplicem iudicare bubulcum; aliud, consularium & mercatorum agere arbitrium. Cui simplex & candida comititiae conscientia deducenda plano tritorque transmitti, necesse non est, ut eâ excellat peritia, quâ juvandi sunt labyrinthicis implicati erroribus. Negari non

potest, defectum scientiæ suppleri per-
 tepe experientiâ, cui plurimum attribuit
 Divinus Spiritus *Eccli. 34. 10. Qui non
 est expertus, pauca recognoscit.* Imò
 multum ad rem facit à naturâ indita ju-
 dicandi facultas, quâ quis in rarioribus
 casibus jubetur dubitare, & doctiorum
 flagitare consilium. *In casibus dubijs*
(ita sentit sacrum Concilium:) possit re-
currere consilium sapientiorum, modò
non pradat penitentem, nec aliud præ-
beat indicium, ex quo possit agnosci. Si
 gravissimi duntaxat Theologi huic præ-
 ficiendi essent iudicio, populo non mo-
 dò adempta esset frequentandi Mysterij
 copia quotidie, sed vix semel concessa
 in anno: Itaque Sacramentum hoc foret
 quidem fons saluberrimus omnibus, sed
 clausus, qualem noluit videri Deus, in-
 quiens: *Fons patens Domini David in*
ablutionem peccatoris. Zach. 13. Nescio
 proinde, quomodo suam excusare que-
 ant temeritatem non pauci, qui exiguâ
 instructi notitiâ rerum, quas scire sum-
 moperè interest, audent conscientiarum
 sibi vendicare arbitrium, quasi non esset,
 ut loquitur S. Gregorius, *ars artium,*
regimen animarum.

Porro scientia hæc requisita duplex
 est. Alia universalis, quæ appellatur
Scientia Juris. Particularis altera, di-
 cta *Scientia facti.* Ad primum genus
 pertinet, scire saltem hæc septem se-
 quentia. 1. Quantum se cujusque ex-
 tendat jurisdictio, tum ne quem absol-
 vat, nisi subditum, cum scriptum sit:
Judex sapiens (quantumcunque sit sa-
piens) judicabit populum suum. Eccli.
10. tum ne in eas noxas sibi arroget pote-
statem, quæ ad altius spectat tribunal.

Oportebit proinde cognitos habere Ca-
 sus Reservatos, ac Censuras, saltem quæ
 frequentius solent occurrere. 2. Sciat
 discernere, quod à veteris testamenti Sa-
 cerdotibus exigebat Deus, inter lepram
 & lepram, hoc est, mortalia à veniali-
 bus, & qualia sint ex genere suo. 3. Di-
 judicare possit circumstantias peccatorum
 aggravantes aut imminuentes, certè eas,
 quæ diversam speciem efficiunt. 4. No-
 verit, ubi facienda sit restitutio, seu sa-
 mæ, seu bonorum fortunæ. 5. Quæ sit
 occasio proxima peccandi, & quando
 quis teneatur eam evitare. 6. Quis &
 qualis dolor necessarius sit Penitenti, ad
 obtinendam gratiam Sacramenti. 7. Quæ
 forma observanda Absolutionis, & quæ-
 nam remedia præscribenda ad versus pec-
 cata saltem communia. (f)

Quæret hoc loco aliquis, præstetne
 in iudicio isto sacramentali benigniores
 sequi sententias, an potius rigidiores?
 Videtur hic uno verbo doceri velle pru-
 dentiam. Existimo tamen in hunc modum
 posse responderi. Duplici ratione navis
 aliqua suo levari potest onere. Si merces,
 quibus onusta deprimitur, eijciantur,
 quo modo expeditior redditur ad pro-
 sequendum iter, portumque tenendum.
 Præterea etiam saburra navi subtrahi po-
 test, itaque allevari. Sed hoc est evi-
 denti obijcere navem naufragio. Simi-
 liter duobus modis Penitentis conscien-
 tia potest allevari, cum fructu, & dispen-
 dio. Potest nempe ipsi ita facilis reddi le-
 gis observatio, ut se ultro ei, & lubentè
 animo subjiciat, & potest è contrario
 ipsi eadem ita laxari, ut liberum se pu-
 ter, & omne jugum excutiat. Exempli
 gratiâ. Est qui Confessionis faciendæ
 causâ

6
 causâ tuis advolvatur pedibus, æqualiter & crapulæ & libidini deditus. Quod si tu istum arctissimis limitibus, quibus nonnulli Authores (6) legem jejuniij circumscribunt, velis constringere, veluti, ut vespertina refectio non excedat quatuor uncias, neutiquam ipsi persuadebis jejunium. Verùm cum eidem dixeris juxta mitiorem sententiam (7.) prædictam quantitatem viribus corporis & complexioni conformandam esse, atque in genere loquendo, satisfacere, qui quartam consuetæ cænz partem non transgreditur; En mox animum sumer Pœnitens, seq̄ue pronum ostendet ad parendum legi hac moderatione declaratæ. E contrario, si eidem asseveraveris, ipsum, dummodo statuat nunquam peccare amplius, nequaquam teneri famulam pellicem ex ædibus suis amandare, cui centum scuta dederat mutua, quorum recuperandorum spes periret eâ dimissâ. (8.) Lætus ac hilaris domum suam reperet, ex tam favorabili laxâque sententia, sed malo suo. Converteri familiariter perget, & brevi post conversationem sædo se conspurcabit flagitio. Quod facillimè declinari poterat, si occasio tempestivè fuisset subtracta. Unico verbo; quando benignæ opiniones Pœnitentem quasi manu ducunt ad legis observantiam, ijs te accommoda, quod non prohibetur. At cum per eas difficulter præcepto satisfieri poterit; noli eas amplecti, aut suadere alteri, ne animas, quibus veterum excutere maximâ solitudine debueras, dulci quodam pocœnio consopire videaris, consopitâque ex montis culmine in præcipitium deturbare. Et hinc Deus

avertat, ut tibi unquam in mentem veniat, dictare ulli, quisquæque si Pœnitens, tanquam probabilem sententiam, quod in re venerea detur parvitas materiæ, sicuti in ceteris. Quis enim unquam dixerit ignem esse modicum, quo admotò pulvis nitratus horrendâ ædificiorum strage in flammam erumpit. Unica scintilla, etsi minutissima, abunde sufficit maximo incendio. Finitur istud. Licetum esse censent viri prudentes, benignâ uti interpretatione, cum Doctoribus classicis, circa præcepta positiva, non autem fas esse eam adhibere naturalibus, præcipuè quæ carnis concupiscentiam frænant; quorum observantia tantò erit facilior, quò illa erit perfectior. Restat nunc altera scientiæ species, quæ vocatur Scientia facti, de quâ commodius capite sequenti agemus.

- (1.) Suarez de Panis. disp. 27. sect. 2. n. 9.
- (2.) Suarez. l. cit. n. 6. Navar. in Man. c. 4. n. 12. Cajet. in Summa V. Conf. necess. Sylvester V. Confess.
- (3.) Navar. l. cit. n. 14.
- (4.) Suar. l. cit. n. 4. Navar. l. 2. n. 11.
- (5.) Suar. l. c. n. 2. 3. Cajet. Sylvester l. c.
- (6.) Graf. p. 1. dec. l. 2. c. 57. n. 29. Azor. To. 1. l. 7. c. 8. q. 1. Sa V. Jejun. n. 8.
- (7.) Laym. l. 4. tr. 8. c. 1. n. 9. Regim. 20. 2. l. 4. n. 885.
- (8.) Jo. Sanch. in Select. disp. 20. n. 1.

CAPUT II.

Demodo interrogandi Pœnitentes, à Confessarijs observando.

SI, quod res est, fateri velimus: non spectat ad officium Confessarij, Pœnitentem interrogare, sed audire (1.) Ratio est, quia tribunal istud à ceteris peculiare habet hoc, quod in eo absolvatur, qui crimen fatetur, & damnatur, quitacet. Unde nullius plus interest, quam nocentis, ut veritas cognoscatur: Itaque necesse non est, venatorum more questionum reibus eam circumdare: satis est Confessario, patienter expectare, donec ipsamet ultro se in prædam offerat, quemadmodum Monoceros ad sinum virginis confugiens. Ita quidem à tu ipso fieri oporteret, sed alia modò sunt omnia. Pœnitentis verecundia, exigua examinis, doloris, atque propositi præmissa dispositio, sæpissimè Confessarium cogunt, interrogandi onus in se suscipere, à quo aliàs ipsum liberum esse conveniret. (2.) Si ergo cupis, ut ritè iudicium procedat, oportebit resèpenerò Rei partes agere (qui, ut jam diximus, Accusatoris quoque personam sustinere debet) atque illius imitari patientiam, qui dixit: *Causam, quam nesciebam, diligentissimè investigabam.* Job. 29. 16.

Dux tamen peccantium classes questionibus specialiter sunt juvandæ, qui præfigurati sunt in duobus illis famosis energumens, quos Christus libertavit. *Matth. 12. 22. & Marc. 9. 24.*

R. P. Segneri *Instrucl. Confessarij.*

Quidam veritatem non manifestant ob ignorantiam, & hi sunt *muri & cæci*, sed cæcitate plerumque voluntariâ, quia debitam non adhibeat diligentiam, quâ illam excutiant. Alij veritatem premunt ex malitia, sicutque *muri ac surdi*: nolunt enim audire interna conscientie monita, quibus ad eam revelandam stimulantur. Loquamur nunc de prima classe. Multi sunt, qui, cum habeant conscientiam non quidem malam, sed involutam ac intricatam, nunquam se applicabunt eidem examinandæ. Accidit ipsis, quod experiuntur ij, qui domi morosas ac terribas alunt uxores, nunquam non timent suas ædes revisere, docti jam experientia, quam verè dictum sit: *Melius est habitare in terra deserta, quam cum muliere rixosa.* Prov. 21. 19. Cum his mediâ incedendum est viâ; ut nec debita curæ quid in te patiaris desiderari, neque etiam omnes insectis minutias. (3.) Illud enim tuæ noxium foret conscientie; istud autem plus gravaret Pœnitentem, unde ei Sacramentum molestum redderetur, & odiosum. Si stabilem, quam teneas, regulam desideras, scito, nullam à Christo Fidelibus legem fuisse præscriptam confitendi omnia peccata commissa, sed ea solummodò, quorum post diligens examen meminisse possunt. (4.) Unde si diligentie tali satisfactum est, ad nullam ulterius adhibendam operam obligatur Pœnitens, longè verò minùs Confessarius. Ex hoc fundamento duo in praxi utiliter observanda deduco. Si quispiam te accesserit, quem nôsti semper accuratum tum in perquirendis, tum exponendis peccatis, noli eum pluribus

B

torque-

tosquere, (5.) sed posteaquam dicendi
 finem fecit, loco strictioris examinis
 tempus potius colloca imperitendo sa-
 lutaria documenta; Nec fisci procura-
 torem magis videaris imitari, qui in hoc
 solum curam intendit, ut in apertum
 protrahantur crimina potius, quam ut
 inculcetur horror delinquentibus! Quod
 si è contrario alius tibi occurrat, incurtus
 ac negligens, eum tu non teneris majore
 studio examinare, quam quo ipse uti
 debuerat, si sponte sua seipsum discuf-
 sisset. (6.) Itaque opus non erit ijs inter-
 rogationibus, quas ipse intra suam con-
 scientiam non instituerat, scrutando
 animi latebras, juxta virium suarum fa-
 cultatem. Hinc non est, cur terrearis,
 quando agrestes, rudes, minusque præ-
 parati te circumstant penitentes. Vis
 breviter eos expedire, & in pace dimit-
 tere? appositas illorum statui adhibe
 quæstiones, poterisque elicere eorum
 delicta, unâ cum numero, specie, ac cir-
 cumstantijs, in quorum notitiam neque
 ipsi qualicunque inquisitione pervenis-
 sent. (7.) Quod si aliquorum rationes ita
 confusas invenias, ut tuo labore eum
 gradum diligentæ nequeas assequi,
 quâ ipsi tenentur explicare, quis
 dubitat expedire, illos remitti, quoad
 melius disponantur, cum integritati ad
 hoc Sacramentum requisitæ satisfieri
 non possit in tali casu? Verùm admittite
 consilium meum. Tenta interrogando.
 Et si alium hinc fructum non referas, ef-
 ficies saltem, ut multi illorum, velut
 arthabone accepto, rursus ad te rever-
 tantur.

Quod verò molestissimum accidere
 solet ijs, qui contentibus aures præ-

bent, est numeri inquisitio. Populum
 bibit iniquitatem, velut aquam ex præ-
 terflante amne, ut calices non nume-
 ret, quos evacuat. Si aliter fieri non
 possit, non est cur teipsum affligat,
 Quando certus numerus sciri nequit,
 sufficit probabilis; perquire in genere
 tempus, quo peccato alicui fuerunt de-
 diti; sciscitare, quoties per mensem aut
 hebdomadem illud committere sint soliti.
 Imò circa quosdam actus internos,
 quales sunt odij, luxuriæ, nihil actius
 (saltem ordinariè) in longioribus Con-
 fessionibus ita rigidè frequentiam exa-
 minare. (8.) quia plerumque explicari
 non potest absque periculo errandi sive
 per excessum, sive defectum; sed satis
 erit habere rationem temporis, quanto
 quis vel in discordia vixerit, vel mulier
 fuerit familiaris. Neque enim novum
 est, res, quæ ad calculum solent nume-
 rari, expendere ad mensuram. In
 quis est, qui ab Oeconomo tempore
 messis exigat granorum numerum? Re-
 stitit integras acervos modijs admetri,
 mos habet.

Necessè quoque non est præteritis
 Confessiones curiosius investigare, et
 que ad eas reperendas urgere peniten-
 tes, nisi in casu apertæ necessitatis: cu-
 jusmodi foret ex parte Sacerdotis, si ju-
 risdictione caruisset, vel ex parte peni-
 tentis, propositi & doloris defectus.
 Ceterùm, nisi compertum tibi sit de ma-
 nifesto errore, Jurisperitorum Regulam
 sequere, quæ docet, in dubio semper esse
 præsumendum in favorem actus, quod
 sit validus. Et licet Penitens ob exi-
 guam intellectus perspicaciam in ante-
 actis Confessionibus numerum peccato-

rum non nisi confusè indicasset, non erit propterea cogendus ad repetitionem majore studio faciendam: præsertim enim peccata etiam confusè enarrata sint directè absoluta, unde nulla est necessitas eadem iteratò explicandi. (9.)

Deinde cupio magnopere te parem gravèmq; esse interrogando circa materiam luxuriæ. (10.) ne tibi accidat, quod pictori, qui cum Helenam exquisitè diligentia depingeret, ejusdem cupidine exardescere cepit & accendi. Utere proinde verborum modestia, & quamvis subinde circumstantia maneret recta, quæ alioquin ad integritatem materialem spectaret, nihil interest; (11.) aliud enim majus bonum prævalet. Ad eò factet palus ista, ut consultum non sit, vel à Pœnitente vel à Confessario, ubi opus non est, roveri: sufficiat requirere speciem patrati sceleris, non vetò modum: & si ipsi vel ex invecundia vel ignorantia hunc vellent declarare: suaviter eos mone, necessarium non esse. Expediret hac in re imitari Philosophum illum, qui veritus, ne loquendo de simili materia os conspurcasset, carbone descripsit.

Haecenus egimus de ijs, qui sua peccata non aperiunt integrè, ob ignorantiam, & sunt muti cæci. Nunc dicendum est de illis, qui peccata sua non explicant, quia nolunt, laborantes malo deplorando, sùntque muti ac surdi. Dici non potest, quantum apud hos valeat periti Confessarij industria. Certum est, præcipuum Missionum lucrum & operæ pretium reportari ex isto hominum genere: quanquam hi fructus nobilissimè insat metalli sub terra, procul ab homi-

num oculis remoti, æterno lateant Sacramenti sigillo occlusi. Frequenter accidit, ut animæ nonnullæ ex orci faucibus extrahantur, in quibus multos jam annos hærebant demersi, nullà spe inde unquam evadendi. *Quomodo si eruat Pastor de ore leonis duo crura, aut extrinsum auricula, (quod fieri non posse videtur) si, eruentur Filij Israel. Amos. 3. 12.* Nunc ad praxin ipsam accedendo: Oportet te adhibere illam industriam, qua usum fuisse legimus Ezechielem in explorandis abominationibus latentibus intra templum. Viderat is parvum foramen in pariete: *Ecce foramen unum.* Jubetur istud à Deo dilatare: *Fode parietem, fode parietem:* quo factò, apparuit ostium, ita ut Propheta per illud commodè ingressus, potuerit inspicere abominationes pessimas. *Ezech. 8. 7.* Parvum foramen, est levis aliqua culpa, spontè à peccatore aperta. Necessè est, ut Confessarius suà diligentia laxiorem reddat accessum, quem ad cor natùs est, pandà que sibi ostium tam amplum, per quod penetrans lustrare & cognoscere possit, quidquid abominationum ibi latet absconditum. Rem clariùs accipe. Quando ad te venit Confessionis gratià juvenis aliquis, accusans se, quòd in templo tractaverit amores, liberiore miscuerit sermones, oculis majorem concesserit licentiam evagandi, itaque de reliquo nihil superaddit; Auditus istis, oportet dextrè à verbis & aspectibus progredi, & elicere cogitationes obscenas, ex his procedere ad consensum, hinc ad opera impura, secummet ipso, an cum alijs perpetrata, inchoatè, vel completa. Verum ad hoc ipsum

exequendum quantâ opus est prudentiâ, ne erretur! Hic enim exprimendum est pus ex ulcere, illic cavendum ne pars sana ac integra inficiatur, & malitia hæcenus incognita, doceatur. Ne dubites, Lumen cæleste, quod in hujusmodi casibus implorare debes, & experientia, quæ semper augetur exercitio, tibi per binos hosce scopulos viam monstrabunt, ut sine periculo transeas, illæso navigio. Disces hinc è longinquo tentare aditum, & sensim scopum attingere. Suggestent illa tibi verba modòsque generatim interrogandi, quæ à quibusdam citius, tardiùs ab alijs percipiuntur, prout quisque vitio affuetus vixit: Docebunt te etiam, quâ ratione interdum monstrando te negantis responsa non percepisse, obtineas Confessionem facti. Accidit aliquando, ut juvenis quidam liberè negaret peccatum mollietati, postea verò rogatus, quoties deliquisset? & à quot annis hoc vitio esset irretitus? an non semper in Confessionibus illud reticisset: candidè veritatem ediceret, sibi que sincerè virus è visceribus extrahi, quod sua sponte non poterat evomere. Tribunal hoc est, in quo, uti jam supra dictum fuit, non curatur, ut, qui nocens est, demonstretur innocens. Unde hic non sunt reprehendendæ interrogaciones, quæ dicuntur suggestivæ, quando cum ratione & convenienter proponuntur. *Diligens inquisitor, & subtilis investigator*, inquit S. Augustinus, *sapienter & quasi absente interrogat à Penitente, quod forsitan ignorat, vel præ verecundiâ veli ocellare. L. de vera & falsa Pœnit.* Vix credi potest, quantum conducatur ipsas quoque formare quæstiones

ad eum modum, ut respondentem pœnitentia necesse non sit dicere, si ita fieri possit, quàm: Ita Pater, Non Pater. Quando solatio fuit mulieri Samaritanæ, quando licuit ipsi profiteri: *Hominem invenit, qui dixi mihi omnia, quæcumque feci? Jo. 4. 29.* Si ab ea postulatam fuisset, ut ultro turpissima sua prodeceret flagitia, Deus scit, an unquam eò se adduci passus fuisset. Ubi illa à Christo tantâ luxuriantate detegi sensit, facillimè ut confiteri, nullâ aliâ molestiâ, quàm respondendo tantummodò; *Propheta es tu.*

Potro in hoc genere Confessionum, antequam stantur, nullû signum eò, ex quo tibi supra modum, gravia videri peccata sua, colligant Penitentes; imò dic illis, te longè enormiora audivisse, neque ipsos primos esse, qui talia errant, aut perpetrârunt. Quando de numero interrogas, eum nomina, qui verosimiliùs major est, ut veritatem manifestaturi habeant potiùs quod decalant, vel certè non nisi modicum adijciant. Interea cave summo petere, ne admittitionis præbeas indicia, nève suspit, huc illuc te vertas, properesque immò dicè. Cogita, uno etiam frondis metu timidæ cervæ tam ægrè parturientis partum disturbari. Quin potiùs adde animos identidem hortando: quancumque enim miseræ animæ veneras usque ad partum, angantur & coqueantur, sapiùs tamen accidit, ut virius non sit pariendi. *Is. 37. 3.* Admonet illud gaudij, quod in cælo oritur ex conversione unius peccatoris; & quanta cum tranquillitate sint reversuri domum, benedicentes d:ei millies, quâ conscientias tantò allevârunt onere. Aliud non sit

SEGNE
CONCORDIES
INSTRUCIO
Pœnitent
Confessio
Parochi

perest remedium. Partu concepto, nulla sese liberandi invenitur via; aut parandum, aut moriendum.

Denique scito, intolerabilem fore errorem, qui in hoc puncto potest committi, quando absque urgente causâ aliquos amandares, sub prætextu, quod relegendæ ipsi essent multorum annorum confessiones, atque aded opus ijs foret longiore examine, plerumque hi, qui ex verecundiâ peccata reticent, sunt homines rudes, juvenes imprudentes & inexperti: hinc vivendi rationem tenent ut plurimum uniformem, neque intricatam habent conscientiam ex multitudine & varietate negotiorum. Acque idcirco si ipsi repetendæ essent præteritæ Confessiones, non erit tam laboriosû patienti atque exercitato Confessario, uti supra indicavimus, intra brevissimam horæ unius portionem accuratius instituire cum ipsis examen, quàm ipsi suammet operâ mense integro essent effecturi. Præterquam quod experientiâ teste hi examinis suscipiendi causâ dimissi, rarè soleant reverti, & quemadmodum feræ semel à venatore vulneratæ, neque straxæ, semper sint fugaciores.

Gravis hoc loco exoritur difficultas. Cum ista ita se habeant, quid ergo faciendum, quando in extraordinario penitentium concursu & multitudine duo hæc conveniunt, ex tua parte temporis angustia, in Pœnitente summa necessitas, ut interrogetur? In primis copia eorum, à quibus in tribusali circumdatus es, non debet immutare ordinem iudicij. Oporteret Confessarium habere cor simile arenæ maris, veluti sibi optaverat Salomon, quæ nec majore nec mi-

nore alluvione unquam movetur. Quid refert, multos esse Pœnitentes, qui expectant? melius est sanare paucos, quàm medicinam applicare multis, nullo consequente fructu. Verùm cum possit contingere, ut turba tibi in quibusdam temporis angustijs eâ non concedat prudenter uti temporis morâ, quæ aliàs extingeretur: Notandum est, an Pœnitenti incumbat necessitas Communionis sumendæ, an verò possit differri; si protogationem admittat, suaviter ipsi exponet, plus temporis exigi ab hac negotio, quod commodiùs & majore conscientiæ securitate aliàs confici possit; nomina diem quo redeat, si lubeat tuâ uti operâ. Quod si in aliud tempus rejici nequeat sine scandalo, vel admiratione, quæ accidere potest circa puellam observatam à suis domesticis, in hoc casu (quando Pœnitentem ad perfectæ Contritionis actum permovere non potes) exige peccata graviora, pro temporis brevitate, ac tum securè illum absolvet, hæc lege, ut in proxima Confessione dicat, quæ modò fuerunt omissa, (12.) Extremum hoc est remedium, sed necessarium, estque ipsissimum, quod servare debet Parocho, tunc, quando ad infirmum SS. Eucharistiam deportat, magnâ comitantium multitudine, quem in eo statu offendit, ut multarum sacrilegè peccatarum Confessionum indigeat repetitione, quæ tamen fieri non potest, sive ne morbum exasperet, sive ne periculo infamiæ eum exponat, (13.)

(1.) *Sotus 4. dist. 18. q. 2. art. 4.*

(2.) *Idem l. c. Card. de Lugo de Pœnit. disp. 22. S. 2. n. 19. Suarez. disp. 32. S. 3. n. 7. Henric. l. 6. c. 27.*

- Laym. l. 5. Tr. 6. c. 13. n. 10. Coninck, disp. 8. dub. 17. n. 131. Navarr. in Sum. c. 5. n. 2.
- (3.) De Lugo de Pœnit. disp. 16. scđ. 14. n. 150.
- (4.) Anton. Perez. de Pœnit. disp. 4. c. 4.
- (5.) Sorus l. c.
- (6.) Ant. Perez. l. c. De Lugo l. c. n. 590.
- (7.) De Lugo l. c. n. 593. Vasq. de Pœnit. q. 3. ar. 3. dub. 7. n. 5.
- (8.) Vasq. de Pœnit. q. 91. art. 1. dub. 1. n. 3.
- (9.) Ant. Perez l. c. n. 104. De Lugo De Pœnit. disp. 16. Scđ. 14. n. 58.
- (10.) Laym. de Pœnit. c. 13. n. 7. Navarr. in Man. c. 5. n. 4. Lugo l. c. n. 595.
- (11.) Coninck. de Sacr. disp. 8. dub. 17. n. 121. Castropal. de Sacr. Pœnit. disp. un. puncto. 19. §. 2. n. 4.
- (12.) Coninck. de Sacr. disp. 7. dub. 9. n. 77. Megala l. 5. Instit. c. 9. Rodriguez in Sum. c. 26.
- (13.) Zambran. de Pœnit. c. 4. dub. 8. n. 6. 7.

CAPUT III.

Quomodo imponenda sint Pœnitentia?

Expectant Platonici post triginta sex annorum millia annum unum magnum, plenum felicissimo influxu, quia tunc omnes caelestes sphaerae ac sidera ad eum revocabuntur situm, in quo creata primitus cursum suum exorsa sunt. Felices nos, si intra Ecclesiam tam amœnus rediret annus, quo non astra, sed mo-

res primævum tenerent ordinem, atque à Fidelibus laudabiles viderentur exerceri consuetudines, quas jam ab antiquo sustulit! Et quis nunc est, qui habeat notitiam distinctam sacrorum Canonum, & Decretorum, quæ à SS. Patribus in Concilijs fuerunt sancita, quorum virtute per Pœnitentiam septem, decem, duodecim annorum Deo pro peccato violatus honor resuscitatur? Et erant tamen ea tempora, quando quis indignus judicabatur Sacerdotis nomine, quinonad amissum tales calleret Canones. *Nix Sacerdotis nomen in eo consistare, qui tales Canones ignoraverit.* (1.)

Sufficiat, paucis proferre specimen, in Confusionem extremæ nostræ reprobationis. Blasphemo (2.) Inponebant pœnitentiam septem annorum, & eundem fornicatori. (3.) Neque existimes Pœnitentiam hanc constitisse intra aliquot oscula terræ libanda. Jejunia in pane & aquâ rigorosissima, non uno die sed mensibus, & quidem continuatis, solitudo summa, cilicia, cinerum confectio, flagra, peregrinationes arduæ magno numero, Psalmorum, Orationum, &c. si volumus memorare etiam istud, servitia præstita in erigendis templorum edificijs, ad cultum honoris que divinum. Quod si fornicator esset Sacerdos, pœnitentia in decimum protraheretur annum. (4.) Si mulier, cum qua quis peccavit, fuisset quapiam ratione filia spiritualis, sive titulo Confessionis, Confirmationis, sive Baptismi, eo in casu duodecim annorum definita erat Pœnitentia. (5.) Quibus elapsis ambo in perpetuum monasterio includebantur. *Foraliquit adbe*

SEGNE
CONCIONES
INSTRUCIO
Pœnitentia
Confessio
Pœnitentia

debebat subire similem penitentiam quinque annorum, si res ablata magni fuit pretij; si vilis, unus annus prescriptus erat. (6.) Quid dicemus de homicida? si homicidium commissum fuit casuale, quinque anni fuerant decreti penitentiae, septem verò, si ex insidijs necem intulit, è quibus tres jejunare debuit in pane & aqua, ut sic laboriosè duceret vitam propriam, qui eripuerat alienam. (7.) At forsitan rigor iste solummodo cum plebeijs hominibus erat usitatus? Quando Otto III. petijt absolvi per S. Romualdum ab ejusmodi iniustitia, nonne debuit depositis imperialibus ornamentis, nudisque pedibus peregrinari ad montem Garganam, ibique per integram Quadragesimam severè jejunando, in silentio & Psalmodiâ vivere, quiete non supra purpuram sed nudum humum captâ? Similis erat famosa, & publicè suscepta penitentia Theodosij Mediolani in Augusta Ecclesia. Horum exemplum secuti sunt duo alij Imperatores, Lotharius ac Ludovicus; ut nihil dicam de Henrico Angliæ Rege, qui habitu villi ac fordido, nudis pedibus summam Cantuariensem subivit Ecclesiam; ubi in genua provolutus, scapulis centum flagrorum ictus à longa Monachorû ferie ibi collectâ excepit. Nunc unico jejunio plures expediuntur prodiones, & qui ad Confessionem affert ingentem immunditiarum cumulum, incestuum, & mille alias libidinum pestes, credit se facturum satis, si sexuel deambulando septem Psalmos percurrat. Sed nolo progredi ulterius. Satis esto, memorâsse tales consuetudines, in publicam omnium nostrum confusionem, quia si

des nostra, quod Hieremias in aëro deploraverat, si non mutavit substantiam, saltem plurimum amisit splendoris; *Mutatus est color optimus. Thren. 4.*

Ceterum in statuendis imponendisque penitentijs (quia antiquorum Canonum taxa nunc immutata est) conveniet aliquam tamen observare Regulam; quippe quantumvis determinatio tuo relinquatur arbitrio, non tamen ita relinquatur, ut rectæ rationis excludatur directio. (8.) Verum est, te esse Judicem, sed subordinatum, Administratorem, non Dominum justitiæ, cujus Dominium residet penes solum Deum. *Deus judicij Dominus.* Unde nullum est dubium, te parùm tuo satisfacere muneri, si ob gravissima scelera, absque justa causâ, levissimas injungas penitentias, contra id, cujus factum Concilium admonet omnes, qui tuo funguntur officio; *Ne si forte peccatis conniveant, & indulgentius cum Penitentibus agant, levissima quadam opera pro gravissimis delictis injungendo, alienorum peccatorum participes efficiantur. Trident. Sess. 14. c. 8.* Certum est, magnâ ex parte Judici imputari ea delicta, quæ ipse ostendit conniventia suâ, parùm à se curari.

Accedamus ad ipsam praxin. Equum foret, & rectæ rationi conforme, tam quantitatem operum penalarum imponere, quâ sufficienter satisfaceret Divinæ Justitiæ per temporalem pœnam, quæ remanet post dimissionem culpæ. Verum quia hæc ipsa quantitas ignota est Sacerdoti, & si nota esset, Penitentis infirmitas sustinendo par non foret; hinc in decernendis penitentijs tria sunt con-

sideranda: Peccatum, Peccator, & Fi-
 nis propter quem imponitur: nisi quod
 major habenda sit ratio peccatoris, quam
 peccati; quia, si erratur, melius est, ut
 loquitur S. Joan. Chrysof. *Propter mi-
 sericordiam rationem reddere, quam
 propter crudelitatem in Matt. Hom.*
 43. Itaque tutissima, quam in hac ma-
 teria sequi possumus, regula, quæ ob-
 servatur ab ijs, qui myrrham colligunt:
 exprimere quantum fieri potest, dum-
 modo absque arboris detrimento: hoc
 est, sine periculo, ne Pœnitens horro-
 rem & aversionem concipiat, tam à Sa-
 cerdote, quam à Sacramento, & negli-
 gat sibi præscripta. Et ad particularia
 descendendo: potest levior injungi pœ-
 nitentia illi, qui multum est contritus,
 (9.) quia sic minorè habet reatum pœnæ;
 levior quoque imponi potest pœnitentia
 illi, qui vel fervore vel viribus est de-
 bilior, quia minus potest portare: (10.)
 potestq; infirmitas ita esse constituta, ut
 prudenter minor præscribatur satisfactio
 pro gravissimis delictis; addita nihilomi-
 nus admonitione, debitum istud, quod mo-
 dò æquali solutione non expungitur,
 summo rigore in purgatorio carcere esse
 diluendum. (11.) Et hæc denuntiatio
 pœnæ piacularis ignis, corrigit supra-
 dictam indulgentiam: *Ne facilitas ve-
 nia incentivum tribuat delinquenti*, ut
 expendit S. Ambros. *Serm. 8. in Ps. 118.*
 Proderit etiam ad allevandam pœnitentiam,
 injungere opera alijs debita, quem-
 admodum sunt, Missa die festo audien-
 da, jejunium tempore Quadragesimali;
 præterea etiam opera, quæ ad conse-
 quendas indulgentias requiruntur. Plu-
 rimùm autem conducet, respicere suam,

ideòque ejus generis actiones præscribere,
 quæ non solum satisfaciant pro præ-
 teritis noxiis, sed præservent à futuris, &
 quæ, quantum minus habent asperitatis,
 tantò plùs contineant salubritatis. Hujus
 generis sunt, aliquanto tempore quoti-
 die pium lectitare librum, aliquoties au-
 dire concionem, visitare templum, fre-
 quentare S. Synaxim per aliquot menses,
 vespertino examine lustrare conscientiam,
 supra sepulchrum preces fundere,
 abstinere certo socio, non dare
 Sodalitati, aliæque ejusmodi indu-
 striæ, quæ ex una parte non nimiam
 sunt onerosæ, ex altera verò objecto ve-
 luti aggere, passionum frenant erum-
 pentium licentiam. Actiones istas, alijs
 his similia opera five satisfactoria, five
 medicinalia, definiri oportet pariter nu-
 mero, ut quinque jejunijs respondent
 etiam Comuniones quinque & cotidiam
 elemosynæ; alioquin si numero var-
 veris, dicendo quinque, septem, facile
 eorum obliviscetur pœnitens, offendet,
 & inquietudinem patietur. Præter
 hæc quanquam nova aliqua culpa sit,
 pœnitentiæ exequi in statu peccati. (12.)
 Unde videri possit ea præferenda, que
 citò finitur; nihilominus probatam
 semper illam, quæ aliquanto durat tem-
 pore, præsertim ex duplici causa. Pri-
 ma est, quia actus isti reperiuntur
 malos fortius expugnant, & frangunt:
 hinc præstat, elemosynam designatam
 per intervalla dispensare, quam simul
 omnem elargiri. Deinde per hanc
 actuum iterationem fovetur concepta
 commissorum detestatio peccatorum,
 quorum post Absolutionem facile succedat
 oblitio; & sicut corporibus, ita nec
 animis

animis expedit venenata vulnera citò obducì. In morsu venenato prohibetur confidatio. ex Avicenna. Non Leprosus, etiam recepta à Christo sanitate, infirmitatis suae nomen recinuit, ne unquam ei excideret è memoria.

Denique illud, quod summopere acerbiter penitentiae solet condire, est verborum suavitas, quae cum Penitente urèris. Pete ab illo, an promptè libenterque penitentiam suscipiat, sitque facillè impleturus: ut, si aliter constitutus est, onus possis allevare, aut si huic nihil demendum videatur, fierique minor non possit, remittere nonnihil obligationem, adstringendo quidem eum ad penitentiam subeundam, sed non sub gravi culpa. (11.) In Sacrificijs ingratæ erant Victimæ, quæ vi ad aram erant trahendæ. *Hilarem dantorem diligit Deus.* 2. Cor. 9. 7.

(1.) *Cap. Qui ipsi. dist. 38.*

(2.) *Cap. Final. de Maled.*

(3.) *Cap. Predicandum. 22. q. 1.*

(4.) *Cap. Presbyter. dist. 80.*

(5.) *Cap. Si quis. 30. q. 1. & Cap. non de-*

(6.) *Cap. Si quis Cler. 17. q. 4.*

(7.) *Cap. Si quis homicid. dist. 30. & Cap. Eos. ead. dist.*

(8.) *Sotus in 4. dist. 20. q. 2. art. 3. Concl. 1.*

(9.) *Toler. l. 3. c. 11. n. 8. Laym. de Saer. Pœnit. c. 15. n. 12.*

(10.) *Sotus in 4. dist. 20. q. 2. art. 3. Laym. l. c.*

(11.) *Navar. in Sum. c. 26. n. 22. Laym. l. c. n. 11.*

(12.) *Suar. de Pœnit. dist. 38. Sect. 8. Laym. l. c. n. 15.*

R. P. Segneri Instruct. Confessarii.

(13.) *Suar. de Pœnit. dist. 38. Sect. 7. n. 5. Bonac. de Saer. dist. 5. q. 5. Sect. 3. puncto 2. n. 6. Sa. V. Satisfactio.*

CAPUT IV.

Quid observandum sit Confessario, tam in impertienda Absolutione, quam in eadem neganda.

Restat nunc exponendus supremus judicialis potestatis actus in sacro tribunali, nempe Absolutio: cujus beneficio Sacerdotis lingua, instar Sceptri Assueri, vitam confert humiliter sese huic submittentibus, mortem verò decernit immorigeris. Exigit proinde actus iste tantò majorem diligentiam, quanto gravius est susceptum negotium, quod est ultima & decretoria sententia.

Primò autem notandum est discrimen geminæ potestatis, Ordinis, & Jurisdictionis. Utraque necessaria est ad rite absolvendum. Astra suscipe; nullum non in creationis origine à Conditorum virtutem inditam sibi accepit, quam inferiori mundo communicaret; verumtamen non æqualiter hanc ipsam disperuntur, neque omnem in unam effundunt provinciam, nec solùm uni offerunt mortalium, sed plus minusve, prout à suo Motore in diversa distributa sunt climata, & varios sortiuntur aspectus, dispensant. Ita se res habet cum Sacerdotibus, qui sunt cælestia Ecclesiæ fidera.

C

ra. Tamen si in sua ordinatione à Christo susceperint virtutem dimittendi peccata, non possunt tamen illam exercere pro suo arbitrio in quoscunque; sed juxta applicationem, quam recipiunt ab intelligentijs Morricibus hujus cæli, hoc est, à supremis Antistitibus. Quare fieri potest, ut Pœnitens, qui se tuis advolvitur pedibus, tuæ non subit jurisdictioni, ex eo capite, quod reus sit criminis reservati suo Superiori. In hoc casu perpende necessitatem, quam Pœnitens habet confitendi, & si eam urgentem comperias, veluti quod sacram Eucharistiam sumere debeat, aut quid simile, absolve illum, simul tamen denuntia, ut hoc non obstante, abeat, & sequæ sistat manifestando illi, qui integram absolvendi gerit potestatem. (1.) Si verò differri poterit Confessio, etsi licitum videatur nonnullis, (2.) saltem non expedit, illum absolvi etiam cum tali protestatione. Discas experientiam, eum, qui hoc modo sine alio remedio dimittitur, longè majorem noxarum suarum horrorem concipere; secus si fiat, non parùm detrahitur acrimoniam & efficaciam tam salutaris medicinæ, quam Ecclesia in reservatione casuum instituit. Quod si supradicta culpa annexam quoque habeat Censuram, procul dubio, exceptis circumstantijs summæ necessitatis (qualis foret grave famæ periculum) admittendus non est ad Sacramentum, qui tanto laborat obstaculo, quo ei accessus præcluditur. (3.) Verum est, quod interim charitas suadeat, imò etiam videatur cogere ad procurandam majorem potestatem, quâ cares, quando aliter Pœnitens juvari non poterit, nisi reme-

dio valde arduo & laborioso. Tale fuit laudabile charitatis obsequium in Abdemelecho, qui cum audisset Hieremiam afflictißimum statum, in profundam ac fætidam fossam dejecti, nullam quietem habuit, donec impetratâ à Rege facultate suismer illum extraheret manibus. Si non pari benignitatis officio Prophetam ex carno, Pœnitentem certe eripis ab incendio.

Exceptis similibus casibus, quos nunc attulimus, certissimum est, quemlibet peccatorem, expositis sufficienter suis peccatis, datisque requisiti doloris indicijs, jam obtinere jus ad absolutionem, neque hanc ei sine gravi injuriâ negari posse. At nunc oritur difficultas, quæ ratione verum liceat discernere dolorem, cum eodem habitu sapissime incedat vera & ficta pœnitentia, eandemque vultum referat si ætiam illud Salmis *Pœnitenti*, ac sincerum Davidis. Hinc maxime nascuntur angustia Confessarij, qui ex una parte per impatientiam lenioris curæ, non statim sectione uti debet, et alterâ verò parte cavendum ei est, ne suâ indulgentiâ nimiam plagam sinat descendere & exulcerari, dum integram & jam sanatam pronuntiat. Proinde ut certò cognoscas, quando Absolutio impertienda, vel neganda sit Pœnitenti, tres in ipso considerandi sunt status, qui majus solent asserre dubium: Recidivi, constituti dein in occasione proximi peccandi, & peccatores publici. Incipiamus à primo, utpote malo magis vulgato. Relapsus, pestis illa est, quæ paradisi semitam tot funestis implevit exemplis, in qua tot Pœnitentium notantur vestigia, qui vix accepto

ad eusum signo stadium ingressi pro gloria certaturi, repente desecerunt, ac velut ignava pecora sua repetierunt stabula, nihil eos remorante Prophetæ ob-
jurgatione, quâ abjectum hoc hominum genus castigabat: *Quam vilis facta es nimis, iterans vias tuas. Jerem. 2. 36.*
Hic tamen omnibus ita stantibus, si prudenter iudices, quod eorum aliquis verum habeat mutandi viam propositum, potes eundem absolvere, tamen timeas, eum facile ad vomitum esse reversurum, atque scias, canis instar putidissimi non semel sed sæpius jam ante hac retrocessisse. Ratio est, quia voluntas præsens sese emendandi, est materia Sacramenti, non autem emendatio subsequens, quæ tamen cum Divina gratia etiam ab inconstante potest obtineri: *Potens est enim Deus, ut ait Apostolus, statuere illum Rom. 14. 4.* Quod si autem è contritio tibi quispiam videatur non efficaciter peccata detestari, suisque captus ac irretitus robustissimis affectibus, seu utilitatis, seu libidinis, seu iracundiæ, animum non, ut oportet, ad Deum convertere, nequam concessum est ei conferre Absolutionem, quantumvis se contritum esse affirmet. (4.) Quia in hoc tribunali tu Judex es, & ad te pertinet judicare, quis sit dispositus, nullâ habita ratione verborum Rei, quibus equidem fidem dare oportet tanquam testimonio, non autem, quando fortior præsumptio facti adversatur verborum protestationi. (5.) At inquires, in hoc punctum consistit, ut quis certam calleat Regulam, quâ securè niti ac perspicere possit, quando illorum promissis sit tribuenda vel adimenda fides. Re-

spondeo. Quando ejusmodi Peccator ostendit insolita atque extraordinaria doloris signa: quando non ex consuetudine, quam habet, Confessionem accedit, sed animo quærendi peccatorum suorum remedium, quorum in se sentit superesse remorsum; quando quidpiam emendationis affert, vel saltem sollicitudinem gessit, studiumque se emendandi adhibuit: si antehac non edoctus mali gravitatem, nunc æquo animo admonitionem datam suscipit, statuitque uti remedijs præscriptis, quibus se ipsum à relapsu præservet. In his circumstantijs oportet ei credere, & dare absolutionem, tanquam disposito (6.) Sin autem è contritio nec una harum dispositionum apparet, sed potius immanis scelestorum affectus cumulus sine doloris sensu, nihilque cogitando de tanta sarcina excutienda aut minuenda, quis prudenter judicabit, hunc esse contritum? (7.) Quis voluntatem talem censerebit esse efficacem, quæ nec unicum applicat medium ad consequendum suum finem? In veritate talis non affert propositum marmoris incisum, sed ne quidem argillæ aut cææ, sed aquæ inscriptum.

Quod si indicia essent adeò dubia, ut nescires, quid esset statuendum? In hoc casu ad deliberandum tibi sume spatium temporis. Noli Pœnitenti negare Absolutionem, sed differ, (8.) Redeat tunc, quo is interea se certioribus signis pœnitentiæ disposuerit, tu verò majus lumen accipias tum à prudentia, attentè expendendo ipsius statum, tum ab oratione ferventer eum commendando Numini. Expediet hujusmodi dilatio etiam circa illos recidivos, quos judicabis sufficiente

ficiente proposito instructos ad recipiendam Absolutionem. (9.) Quia hoc instar carbonis igniti impositi, mirabiliter animi lethargum excutiet, jam jam cum mortis sopore commutandum: facit, ut pœnitens confusus peccata sua apprehendat, inspiciat, atque perpendat, & si jam antea fuit compunctus, incredibiliter augeatur contritio: aded ut pœnitentia, quæ initio levis ac languida illecebrosi objecti simplicem representationem ferre vix poterat, nunc veluti novo animata vigore, par sit graviori quoque oppugnationi sustinenda. Atque in hunc modum communiter medium istud ab Auctoribus traditur, estque in usu apud prudentes Confessarios magno fructu, præcipuè cum suaviora nihil profecerunt. (10.) Interea dum ita suspendis Absolutionem, suade Pœnitenti aliquam devotionem ut suscipiat, sive largiendo elemosynam, visitando Altare quodpiam, frequentando concionem; aut quid simile, quo veluti instrumento sibi firmiter comparet propositum. Spero fore, ut usu ipso discas, quot ex hoc remedio vitam suam mutaverint, & inter has moderatæ severitatis angustias constricti, pravas consuetudines tanquam pellem reliquerint, quam multis annis dorso suo excutere nequiverunt.

- (1.) *Suar. de Pœnit. disp. 31. sect. 3.*
Henriq. l. 3. de Pœnit. Sacram. c. 15.
Laym. de Sacram. Pœn. c. 12. n. 10.
- (2.) *Angelus, & Sylvest. V. Confess.*
- (3.) *Laym. l. c. n. 10. in fine.*
- (4.) *Lugo de Sacram. Pœnit. disp. 14. sect. 10. n. 166.*

- (5.) *Anton. Perez. de Pœnit. disp. 2. c. 4. n. 64.*
Coninck de Sacram. Pœnit. disp. 8. dubi. 17. n. 132.
- (6.) *De Lugo l. c. Laym. l. 5. tr. 6. c. 4. n. 10.*
- (7.) *Laym. l. c. vers. verumtamen interdam.*
- (8.) *Lugo, & Laym. l. c.*
- (9.) *De Lugo l. c. n. 163.*
Arriaga de Pœnit. disp. 38. sect. 6. Castropal. Tom. 1. tr. 2. disp. 2. p. 9. §. 3. n. 17.
Bonac. de Matr. q. 4. p. 14. n. 14.
Regin in Praxi 10. l. 1. n. 17.
- (10.) *Arriaga l. cit.*

CAPUT V.

De specialibus difficultatibus, qua occurrunt circa eos, qui versantur in proxima occasione peccandi.

Non soli Iherosolimitæ novam & prodigiosè per mare Erythræum apertam viam fuerunt ingressi. Ausi sunt eam quoque tentare Egyptij, sed maximo suo exitio. Ita Confessionem accedunt non soli Fideles, qui si non omnem peccati servitutem excusserunt, saltem se ostendunt fugitivos. Hoc quoque adveniunt ij, qui etiamnum servitute constricti, & in hoc Sacramento mortem inveniunt, unde contriti reparare libertatem. Itaque prudentis Confessorij est, veluti Moysis, eadem auctoritate, qua Pœnitentibus ritè dispositis viam de transitum aperuit, eam claudere induratus:

SEGNE
CORCIONES
INSTRUCHI
Pœnitent
Confessari
Pœnitentia

ratis; dare Absolutionem bene meritis, negare indignis. Et quoniam innumeri propè sunt, qui se reddunt indignos, quòd proximâ occasione malâ perperam amatâ sint irretiti, asseram hîc quædam observanda in hoc magni momenti negotio, quo intricatius fortè, & magis arduum occurrere nullum possit in hoc sacro tribunalî.

Notum jam est, eam dici occasionem proximam peccati, quæ frequenter solet inducere ad committendum peccatum. (1.) Norandum verò hîc est, frequentiam non sumi & spectari absolute, sed respectivè. Rem sic declaro. Solet quispiam per annum quinquies aut sexies iter facere, ac in eodem divertere hospitio; ubi, quoties moratur, toties cum earum ædium domina perpetrat flagitium. Si numerum istum absolute spectes, non videbitur sufficiens ad constituendam occasionem proximam; non item si consideres eum respectivè, quia videbis, quòd miser hîc rarò quidem cadat, quòd rarò domum illam subeat. Sed quid istud rem minuatur, cùm, quoties ibi divertit, toties peccet? Adverte porro, ut quis dici possit versari in proximo peccandi periculo, necessarium non esse, ut cum peccati complice sub eodem tecto habitet (2.) aut talem personam alibi sustentet, & in hunc finem primariò conservet; imò longè minùs necesse est, ut non solùm peccet cogitatione, sed ipso quoque opere, peccatum non inchoet tantummodo, sed absolvat. (3.) Quid enim hoc refert? Adverte animum ad definitionem superiùs allatam, & si inspiciendo diligentius peccati radicem deprehenderit, per talem soci-

etatem, conversationem, aut ejusmodi malè agendi oportunitatem, frequenter quempiam induci ad committendum peccatum, semper cum veritate poteris affirmare, quòd respectu illius istud sufficiat ad efficiendam occasionem proximam.

Consideravimus naturam occasionis; nunc ad obligationem, quam secum trahit, veniamus. Duplici ratione pœnitens his laqueis potest esse implicatus, vel ut detineatur instar mancipij transtris alligati in tritemi; vel ut se habeat quidem ad modum servi sed voluntarij, qui & liberè ad hæc vincula fiat venditus, & suomet arbitrio ipsidem se potest exolvere. Clariùs explico; fieri potest, ut occasio ejusmodi sit voluntaria, aut involuntaria. Nempe si tuus Pœnitens versatur in illo periculo violenter à morali necessitate detentus, non ipsum obligare debes ad adhibendam vim, & sequendum exemplum quorundam vi coactorum, qui recuperandæ libertatis desiderio ferrum & ignem arripiunt. Suadere potes, ut faciat, quod æquum est, & iuste compati, & exequi illa, quæ superiùs de Recidivis dicta sunt. Non enim scriptum est *Qui est in periculo*, sed, *qui amat periculum, in illo peribit. Eccli. 3. 27.* quo clarè insinuat, non esse indignas Divinâ gratiâ eas animas, quæ sub occasione velut à Tyrannide oppressæ gemunt, sed qui eandem colunt ut dominam. Sic compatiamur filiis familiaribus, qui modum non habent dimittendi famulatum è servitio, cujus alioqui prava utuntur consuetudine; similiter etiam ijs cognatis, qui vinculo sanguinis constructi coguntur in eadem domo habitare,

bitare, tamen si tam gravem injuriam re-
 petitis incestibus sanguini inferant. (4.)
 Hujusmodi personis talis occasio non est
 voluntaria, ideòque tolerata. Attamen
 hic velim, seriam hanc observes admoni-
 tionem; quæ est, quòd tales personæ
 loco fugæ, quam moraliter in ejusmodi
 circumstantiis arripere nequeunt, tene-
 antur adhibere alias industrias validas ad
 evitandum relapsum. (5.) Nam pericu-
 lum proximum peccandi, veluti fane-
 lum naufragium, malum est adeò grave,
 ut, quando quis etiam non nisi violenter
 derentus in illo hæret, non possit satisfacere
 legi charitatis, quam quisque sibi
 ipsi debet, nisi pro viribus se studeat avel-
 lere, & ut ita loquar, tabulam arripiat,
 cum navis deest, quæ evadat. Atque
 hanc obligationem ex officio teneris ma-
 nifestate ejusmodi Pœnitentibus. (6.)
 præscribendo ipsis in hunc finem ali-
 quam earum industriarum, quæ vide-
 buntur magis esse accommodatæ. (7.)
 cujusmodi essent, oratio prolixior, ele-
 mosyna liberalior, major concionum
 frequentatio, usus Sacramentorum cre-
 brior, quotidiana propositi renovatio
 coram Crucifixi imagine, non ampliùs
 eundem offendendi, neque converlandi
 cum persona sola, unde oritur pericu-
 lum, neque curiosiùs intuendi; ita ut
 hac ratione objecto præsentem ^{admiratur} ~~admiratur~~
 illa vis & efficacia, quæ ad se attrahit
 appetitum, & per hunc veluti suborna-
 tum ministriũ, ipsam voluntatem. Absq;
 istis industrijs periculũ efficitur volun-
 tariũ, & per consequens, lethale; Neq; dici
 potest, quòd invitus maneat in hac occa-
 sione. Indubitatum est, quòd ametur,

quando, cum posset satis mitigari tyran-
 nis, non curatur. Placet nonnullis si-
 militer in his circumstantiis pro remedio
 præscribere Pœnitentiam aliquam, cum
 conditione. (8.) Exempli gratia; quoriam
 cecideris, totidem procura legi Missæ
 Sacrificia, vel jejuna, aut flagello in te
 animadvertite. Verùm hic cautela opus
 est; nam si pœnitentia nimis erit facilis,
 non retrahet à peccato: si difficilior, for-
 sitan non dabitur executioni. Incurra
 istic periculum, quod machinator solet
 in munienda aliqua arce. Si vallum de-
 signet humile, non defendet adversus
 hostem; si æquam excedat altitudinẽ, de-
 ficient.

Illud, quod præter hæc omnia tenet
 per difficillimum in hac materia restat,
 est, assignare certam aliquam Regulam
 cognoscendi, quanta debeat esse difficul-
 tas, quæ Pœnitentem liberet ab obliga-
 tione removendi ipsam occasionem;
 quandoquidem non quævis difficultas
 sufficiens est, sed ea duntaxat, quæ cum
 morali impossibilitate conjuncta est, ut
 tollatur. Omnes ferè Doctores rem
 hanc relinquunt prudenti judicio Con-
 fessorij, consideratis circumstantiis de-
 terminandam, expendendo ac æstimando
 damna, tam circa vitam, & hono-
 rem, quàm bona fortunæ emergentis.
 Pro paxi res non videntur clariùs posse
 exponi, quàm in hunc modum. Præce-
 ptum fugiendi occasionem impossibilem
 est à lege naturali ad diminuenda, non
 augenda peccata. Quando itaque diffi-
 cilius est in praxi tollere occasionem,
 quàm stante hac re ipsa evitare peccatum,
 non

non potest esse obligatio eam deserendi. Alioqui cresceret periculum duplicandi culpam per hæc ipsa media, quæ à lege præscribuntur ad eandem amputandam. (9.) Verum est, secundùm has omnes Regulas, ac declarationes, optimum esse consilium, ut deprehensus in talibus angustijs mentis oculos ad Deum convertas, atque humiliter postules Sapientiam throni ejus assistentem, ne in tanti momenti negotio vel austeritate vel indulgentiâ excedas. In dubio semper elige partem rigorosam, quia hæc, uti vidimus, cedit in majorem Pœnitentis favorem: considerando scilicet in uno Holofernis capite amputato, universam victoriæ gloriam consistere; uno, inquam, ictu inhiisita rescindi scelera.

Hactenus de occasione, quæ est involuntaria, dictum est. Progrediamur nunc ad mancipia, quæ sua amant vincula & catenas. Dubium non est, quòd, si pœnitens absque gravi suo damno sese possit eximere, id facere teneatur, alioqui nec odium adversus peccatum præferere, nec legem integram observaret. Non enim odisset peccatum; quia dum rem unam moraliter cum peccato connexam vult, manifestè convincitur, simul & velle peccatum, (10.) Legem quoque non observaret integram, nam idem præceptum, quo prohibetur transgressio, vetat etiam periculum proximum delinquendi, (11.) Atque hinc colliges, quo fundamento debeas interdum Pœnitenti interdicare quasdam actiones ex natura sua indifferentes, ut sunt, conversari cum feminis, adire choreas. Quoniam in multis circum-

stantijs mox evadunt illicitæ, dum sunt periculosæ. Itaque si pœnitens nolit ijs penitus abstinere, teneatur saltem in tantum devitare, in quantum formatur occasio proxima. (12.) Hoc est, si in illa visitatione, saltu, aut nocturna conversatione frequenter concupiscit feminam, teneatur fugere, si non omnem conversationem in genere, & ludos, saltem eos, qui præbent occasionem aspiciendi puellam amatam, atque sic eam lascivè delectandi.

Verùm in hac materia parùm tibi dixerim, nisi subtilissimas duas fraudes detexero, quibus Pœnitens se secummetipso potest involvere. Bellissimè inductis coloribus tibi depinget nonnulla scandala, afferet detrimenta à se excogitata, describet, quàm difficile sit, removere occasionem, & quàm facile in eadem versari absque peccato, tamen non deseratur, ut si plus æquo credulum te præbeas, certò certius periculum incursum, & malè præcipitatum Absolutionem sis impertiturus. Nulla infertur injuria, tamen non statim fidem adhibeas dictis, antequam probè expendas velut monetam ceterùm usitatam, quia res est magni momenti. Expende nonnihil, quænam & qualia ea sint scandala in præsentè casu. Totà vicinia malis exemplis offensa, quæ præbet concubinariis quispiam, palàm murmurat, & obloquitur, ipse verò instat perdicis clausis oculis, ac in terram immerso capite, credit se à nemine notari. Age de removenda concubina, en domus tota erit in armis, veluti expulsa meretrice ad ædium fores infamis erigere-

erigeretur statua. Sed dic mihi, vel populus familiaritatem hanc antea animadvertit, vel non observavit? si non advertit; dimissio concubinæ non tibi majorem notam pariet, quam si famulam domo emisisses. Quòd si notum vulgò fuit, non inde consequetur ulla famæ tuæ jactura, sed redintegratio potius. Quantum dein attinet ad emendationem promissam tantâ facilitate, inspice clarum Legis textum: *Semel malus, semper presumitur malus, in eodem genere mali, durante eadem causâ mali. De Regulis juris in 6.* Forfitan post Absolutionem, uno veluti tractu detersâ malorum habituum rubigine, novum recipient genium, & æris robur? Erunt ex carne, sicuti antea, hoc est, ex testa, quæ primo validæ tentationis infultu diffingitur. Quod spectat ad magnam difficultatem deserendi vel removendi occasionem peccandi, Notandum est, quòd affectus, quo miseri isti sordidis suis adherent voluptatibus, longè supra verum eam fingat majorem. Naturale est, etiam paleam, qua pungitur id, quod amatur, videri satissimam. Tantùm quis timet, quantum amat; & qui sine modo amat, sine ratione quoque timer. Unde hi cum pigro illo in Proverbijis descripto, non solum trepidant à leonibus per silvam discursantibus, sed in medio foro, ubi nullus unquam occurreret. *Dicit piger: Leo est foris: in medio platearum occidendus sum. Prov. 22. 13.* Sed age: sit res oppidò difficilis: certum tamen est, nisi notabilis esset subeunda difficultas pro obtinenda beatitudine, non diceretur, violentiâ opus esse. Re-

gnum calorum vim patitur. *Matt. 12.* Neque occasionum fuga similis pronuntiaretur abscissioni maris, aut colorum effusioni, uti fieri imperat Dominus noster, sed petinde foret, ac si quis detraheret manicam, aut sine dolore raderet capillos. Sufficeret, si ad decidendam hanc licem Judex illorum adveniret, utilitas, & videres, quàm promptè illius essent parituri sententia, si imperaret separationem propositâ spe obtinendæ hereditatis. Sed quid dico? sufficeret, si aliquando personæ talis fieret deformis, terrea, & fastidiosa: Quàm celeriter ejus desereretur familiaritas, olim tam grata! Tunc præterius illi, quòd sit domui necessaria; quòd non inveniatur famula paræ fidelitatis; quòd illius dimissio hominibus daret osam loquendi; tunc inquam, speciosi tituli veluti nebularum montes momento dissolverentur, & proprio suo habitu appateret sceleratum illud *Nolo*, quòd tamdiu personarum latuit sub caligine larvæ. *Non potest fieri.*

Non itaque minus perniciosum est aliud fraudis genus, quo familiariter ejusmodi penitentes utuntur, & circumveniunt Confessarios, cum se optimis verbis ostendant paratos deserere occasionem. Sed verba sunt. Finitâ Confessione post vernos promissionum floris succedit sterilis Autumnus nullo executionis fructu. Moneo, ne fidem attribuas ipsis, & ne citra casus extraordinarios (qui ab universali regulâ sunt excepti) errorem hunc muniti tuo probosissimam admittas, Absolutionem nempe conferendo, priusquam occidit sit.

SEGNE
CONDICTIONES
INSTRUCIO
POENITENTIA
CONFESSARI
PAROCHIA

sublata, quando tolli potest. (13.) Prius sagitta extrahenda est, ac tum vedendum vulnere. Obsides antea dandi sunt, priusquam pax firmiter stabilitur. Eijciuntur primò abominations è Templo, & tunc de sacrificijs Domino offerendis cogitandum. Non nego, quorundam (14.) esse sententiam, posse primà vice absolvi pœnitentem, dñâ promissione, se quamprimum suæ satisfacturum obligationi, ac deserturum malam consuetudinem. Ego verò repero, quod dixi; regulariter loquendo, ne id facias: Nam, pace illorum dixerim, qui te ista docent; experientia, quæ Operarium informat ad suggerenda consilia etiam Magistris, nobis demonstrat, (15.) Pœnitentes tales in hunc modum absolutos, finito Paschali tempore non solum nullam evadendi retia ista gerere sollicitudinem, verùm etiam instar sylvestrium caprarum insanientium consopiri. Centum inveniuntur prætextus, & , antiquâ removeantur peccandi occasiones, multiplicantur potius lapsus, donec revoluto anno rursus succedat Pascha, quo fiat copia circumvendi, & divertendi apud alium Confessarium æquè incautum. Quòd si Pœnitens sæpius jam fidem fefellit tibi vel alijs, in præteritis Confessionibus datam, denuntio tibi, quòd illum non solum nulla ratione debeas absolvere, sed neque possis, (16.) Ratio est, quia non est dispositus, conjiciendo se de novo, sine necessitate, in gravissimum periculum non dimittendi feminam, quantumvis fuerit confessus; dñâ interim longè facilius diserim potest effugere, eâ amandata ante Confes-

R. P. Segneri Instruct. Confessarij.

sionem. Neque hoc loco valet paritas cum ijs, qui merè sunt recidivi, quòd hi nempe absolvantur, tamen si promissis non steterint; non, inquam, comparationem hinc licet instituere. (17.) Nam occasio quo ictu tollitur, ubi è contrario effrenatis passionibus non ita uno duntaxat actu resistitur, sed continuo in armis itare opus est. Idcirco infidelitas recidivi non clarè arguit defectum propositi, quem infidelitas prodit hujus Pœnitentis, qui promissit sese à periculo abstrahere, nec postea præstitit. Taceo, quòd hæc ipsa separatio medium sit summo opere conducibile ad emendationem, ideòque, cum negligitur, evidens est, vel nunquam firmum animi decretum præcessisse, vel voluntatem valde fuisse inefficacem, quæ illius usum interimitur. Denique si nihilominus tibi pluris facienda viderentur præsentia verba pœnitentis, quàm opera præterita, & absque justâ causâ eum censes sufficienter contritum, ideòque absolvendum; placeat tamen audire, quæ tibi candidè loquor: Non agis ut bonus Confessarius; & si partes obis Judicis, certè non satisfacis officio Medici; (18.) ad quod aded es obligatus, uti postea demonstrabo. Sic contritus Pœnitens, quantum tibi videtur, nihilominus æquum non est, ut ipsum relinquant sanum in draconis faucibus, cum possis eripere ex tam atroce periculo, cujusmodi est relapsus, remedio, quod est unicum adversus hoc malum, nempe urgendo, ut ea, ad quæ tenetur, præmittat; ac differendo Absolutionem ed usque, dum omnia impleverit.

D

Justa

Juxta hæc severitas multò magis est necessaria circa peccatores publicos ; illi enim supra malitiam occasionis proxima, adjungunt quoque scandalum, duplicando hæc ratione suam indispositionem infirmitate non tantùm gravi sed contagiosâ. Istitis animosiùs neganda sunt Sacramenta, (19.) non solùm non absolvendo sine debitis experimentis, quando ad te Confessionis causâ veniunt, qui non es Parochus ; sed longè minùs, si esses Parochus, indulgendo, ut stolidæ oves averfando proprium pastorem, incidant in Confessarium parùm prudentem, qui ipsos absolvat, aut rectiùs loquendo, pluribus nodis constringat. Sicuti publicum est eorum peccatum, ita publicam oportet esse conversionem. (20.) Imò debet quoque esse stabilita tempore, quo nihil ad explorandam veritatem est aptius (21.) Alioqui populus jure offenditur, cum videt, panem filiorum porrigi etiam canibus, neque discerni inter Dinam & Dalilam, inter coactos vi, & voluntarios ; & in contemptum Apostoli Pauli, admitti ad mensam Redemptoris eos, qui per petui convivæ sunt Sathanæ : quasi antiquata jam foret prohibitio, olim à gravi tubâ promulgata : *Non potestis mensa Domini participes esse, & mensa demoniorum.* 1. Cor. 10. 21. Quoniam verò in aliquo rarissimo casu, etiam in hoc hominum genere inveniri potest dispositio quædam mira doloris, unâ cum executione & efficacità, ac etiam repentinâ avulsione ab occasione malè operandi, non omittan hîc suppeditare consilium expeditum, quo juvari possit peccator publicus, rite

dispositus. Absolve illum, sed ad sacram Communionem non admitte, saltem in loco, ubi notus est. (22.) Nisi tamen et Pastoris officio, quod geris, censes, publicè pro concione promulgandum esse populo ejus conversionem, vel certe in congressibus privatis viris quibusdam prudentibus, qui quæ alicujus sunt nominis, eandem significandam, per quos fama deinde in vulgus emanat ; (23.) Cum tantùm interfit tollere scandalum, ut, quando aliquis ceterùm liber à peccato, qualis est concubinaris relicta reperi consuetudine, si publicè de ipso opinio nondum expulsa mulieris circumvollet, nihilominus debeat in participatione Sacramentorum eundem sustinere rigorem, cui subjacent veri peccatores publici. (24.) Nam miser hic similis est cicuta non integrè extincto, in quo licet ignis absit concupiscentiæ, superest fatuus, & consequens factor mali exempli.

Sed hîc liceat mihi promerere dolentem sensum vehementissimum, quo discrucior. Tor Regule, tor limitationes, tor cantele ! quid demum proficiunt ? sadant præstantes Theologi in tradendis ac dirigendis pro sacrosancto hoc iudicio Sacerdotibus sententijs, ut tunc quotidie absque examine, discrimine, interrogatione, promiscuè absolvent occasiones proximas & remotas, concubenarios & continentes, meretrices & virgines, modestos & scandalosos, & conscientiarum vincula aggressi falce reseccant. Satis ipsis est, audire : Pater, curabo ut me emendem : si potero tantùm, non amplius peccabo ; Et hujusmodi penitentia debili voce prolata, proposito adeò

P. SEGNE
CONVICTIONS
INSTRUCIO
PENITENT
CONFESSARI
PAROCHIA

aded languido ac inefficaci, sæpe etiam ore publici furis & concubinæ significato, mox respondetur; bene est, ita facias: elevatur manus, & repetitur: *absolve te*. Non jam rumpendo, sed geminando eodem momento catenas duabus animabus, Pœnitenti non disposito, & improvido Confessario. Et quid mirum postea est, si impudicitia vel alterum diluvium, sed flammaram infernalium, se non solum in Laicorum campos effundat, eosque contegat, sed etiam supra montes Armeniæ ascendat, & Clerum quoque obruat atque demergat? Facilitas, quâ multi Confessarij in quocunque absolvendo utuntur, ea est, quæ aggeres dirumpit, viamque aperit, ut quaquaverfum sine obice se effundat faxidissima eluvies. Interim non erit difficile Pœnitenti à te dimisso, invenire aliquem eorum, qui secus, ac laudatissimus ille senex, eadem omninò formulâ benedicunt Jacobo electo, & Esau reprobo. Sed quid eum juvabit benigna illa sententia, per quam cum ipso etiam condemnabitur Judex, qui eam pronuntiavit? *Benedicent illi*, verissimum, sed quæ utilitas, si Deus *maledicet*? Quotò rectius se disponderet talis Pœnitens, si (& hoc ipsum ei, vide, persuadear) ad dignius suscipiendam Absolutionem, repetitis precibus, ac tum expletis ijs, ad quæ tenebatur, ad te rediret, suamque causam redderet meliorem, neque ad aliud transferret tribunal? Quod si ipsi præplacet commutare tribunal potius, quàm suæ prospicere causæ, penes ipsum sit; sine abite. *Ipsè in iniquitate sua morietur*; tibi verò di-

cam cum Ezechiele: *Tu autem animam tuam liberasti. c. 3. 19.*

Satis prævideo, quòd in hunc modum procedendo cum malè dispositis, sæpè inclementer agi videatur. Sed quid faciendum? *noli fieri Judex*, monet Ecclesiasticus, *nisi valeas virtute irrumpere iniquitates. c. 7. 6.* Si incompositè se gerat, vociferentur, exaggerent, & desperantibus similes se ostendant; patientia, Obversetur animo præceptum illud *Exod. 23. 3. Pauperis quoque non misereberis in iudicio.* Non deferenda est iustitia, etiam ob pietatem in pauperes; non cedendum lacrymis, non mærori; cogita itaque, an ab æquitate liceat desistere, ob vilem timorem sermonis, qui fremat. *Iuste, quod iustum est, persequeris. Dent. 16. 20.* Sit qui minas intenter propterea, quòd concubinam absolutione privet, num absolvet? Considera, nos non esse Dominos Sacramentorum, Solummodo, ut Apostolus loquitur, audimus Administratores. *Dispensatores Mysteriorum Dei. 1. Cor. 4.* Quare aut renuntiandum est officio, aut debito modo exercendum, ne Sancta porrigantur canibus, hoc est, vindictam spirantibus, furiosis, maledicis, improbis, blasphemis, ac impœnitentibus; & ne projiciantur margaritæ ante porcos, hoc est in sordidum libidinosorum stabulum, qui nolunt ex fimo surgere.

(1.) Sanchez. in Decal. l. 1. c. 8. n. 1. Suar. de Pœnit. disp. 32. sect. 2. n. 4.

(2.) Castropal. 10. 1. 11. 2. disp. 2. pu. 9. S. 3. n. 2.

- (3.) *Castropal. l. c. Graff. 1 p. Dec. l. 1. c. 26. n. 16.*
- (4.) *De Lugo de Pœnit. disp. 14. sect. 10. n. 152. Castropal. l. c. n. 12. Laym. l. 5. tr. 6. c. 4. n. 9.*
- (5.) *Jo. de Cardenas in Cris. theol. tr. 1. disp. 18. n. 98. 100. 154. Vide Suar. de Pœnit. l. c. n. 4. in fine; Laym. l. c. n. 9. vers. parati interim. Commuck. disp. 8. de Sacr. n. 134.*
- (6.) *Jo. de Card. l. c. n. 161.*
- (7.) *Coninck. l. c.*
- (8.) *Coninck. l. c. Laym. l. c. c. 15. n. 11. Graff. de cas. reserv. d. 1. c. 18. n. 38.*
- (9.) *Ant. Perez. de Pœnit. disp. 3. c. 4. n. 65.*
- (10.) *Hurtado p. 1. tr. 1. n. 8.*
- (11.) *Castrop. l. c. n. 1.*
- (12.) *Megala l. 4. Instit. 6. 6. n. 7.*
- (13.) *Tolet. l. 5. c. 10. n. 13. Cajet. in Sum. V. Conub. Azor. 3. p. l. 3. t. 6. Lopez. 1. p. c. 78. Coninck. l. 6. n. 133. Bon. de Matr. q. 4. pu. 14. n. 11. Sylv. V. Conub. Jo. de Card. l. c. n. 119. Filiuc. tr. 30. c. 2. n. 56.*
- (14.) *Jo. Sanc. disp. 10. n. 4.*
- (15.) *Castrop. l. c. n. 18.*
- (16.) *Hurt. l. c. n. 14. Jo. de Card. l. c. n. 131.*
- (17.) *Arriag. de Pœnit. disp. 38. sect. 5. Jo. de Card. l. c. n. 140.*
- (18.) *Castrop. l. c. n. 18. De Lugo de Pœnit. l. c. n. 169. 171.*
- (19.) *Navar. in Sum. c. 21. n. 55. Laym. l. 5. tr. 4. c. 6. n. 8. S. Th. q. 80. art. 6.*
- (20.) *Laym. l. c. Henrig. l. 2. de Euchar. c. 56. Sa. V. Euchar.*
- (21.) *Tolet. l. 5. c. 10. n. 13.*
- (22.) *(Navarr. d. c. n. 55. Laym. l. c.)*
- (23.) *Henrig. l. c. n. 3. Sa. l. c.*
- (24.) *Navarr. in Sum. c. 16. n. 2. Castrop. l. c. n. 19. Sylv. V. Conub. q. 2.*

CAPUT VI.

Quod Confessarius gerat officium Medici, & de dotibus ad bene illo fungendum requisitis.

Duos fines habet Pœnitentia. Unus est, destruere ac delere culpas præteritas; alter, impedire futuras: ad eum ferè modum, quo ignis eodem tempore & putredinem consumit partis infectæ, & simul præservat integram. Ad primum contendit Sacerdos officio Judicis, uti vidimus; alterum obtinet medicum, quod nunc inspiciemus. Et tametsi officium Medici sit secundarium, metaphoricè, non propriè attribuitur Confessario, quemadmodum ei convenit esse Judicem, nihilominus non minus interest Pœnitentis, qui tametsi reperit, à quo absolvarur, non tamen perinde facilè reperiet, à quo curetur. Ut qui ergo peritus evadat Medicus, tribus oportet eum esse instructum dotibus, quas etiam Philosophus in bono Confessario

SEGNE
CONCIONES
INSTRUCIO
Pœnitent
Confessari
Parochi

filiario desideravit, nempe *sit vir probus, prudens, & benevolus.*

Primo exigitur vitæ bonitas. *Sit probus.* Primus gradus hujus bonitatis est, non asserere ad administrationem salutaris hujus Sacramenti conscientiam maculatam: quippe summum sacrilegium est, ut nôsti, sordidis manibus dispensare gratiam Divinam: Nisi repentinus aliquis casus foret, ubi necessitas proximi tantum more non concederet; veluti si vulneratus jam jam esset moriturus. (1.) Extra similes raros casus, si intra te mortalem plagam deprehenderis, debet omnino ea primo sanari, sive per Confessionem, sive per Contritionem, ne cogaris audire Judicis tui amatam exprobrationem: *Medice cura te ipsum.* Quod si grave tibi non sit, ut ad hanc ipsam curam expeditiorem reddendam tibi etiam suggeram medicamentum, cape illud ex hoc devoto affectu, quem subijcio.

O Pater misericordiarum! magnum omnino magnum dolorem tibi creavi. Justissimam equidem rationem habes de me conquerendi: *Filios enutrovi, & exaltavi, ipsi autem spreverunt me Isa. 1. 2.* Sed quis est iste Filius tuus, indignissimus hoc nomine, nisi ego? Ego sum, qui nō solum nutritus immaculatâ carne tuâ in sacrosancto Missæ Sacrificio, sed evectus quoque ad potestatem dimittendi aliorum peccata in Confessione Sacramentali, te gravissime offendi proprijs meis peccatis. Si quis è plebe ita te tractâset, quemadmodum ego, omnino intolerabilis foret injuria. Quid nunc fiet?

quando ausus est illud unus ex domesticis tuis, & Sacerdos? Ah! Deus meus, summum Bonum meum, Creator meus, Conservator meus, & Redemptor benignissimus, erravi, erravi! *Peccavi in calum, & cor in Te!* Confiteor: *jama non sum dignus vocari filius tuus. Luc. 15. 21.* Nullam invenio abyllum, quæ me satis abscondat præ confusione, quam mihi asserunt offensæ. O si meo quoque sanguine tibi possem restituere hunc ipsum honorem, quem summâ meâ ingratitude abstuli! sed cum nequeam ego miser illum reddere, dignare eum ex te ipso refaretre, Domine mi, teq; glorificare. Nulla gloria est, perdere peccatorem: Hoc est ostendere potentiam contra folium, quod à vento rapitur. Magna gloria est, delere in ipso peccatum, & immutare cor, ut tantum te amet, quantum offendit. Complaceat tibi, hanc magnam in me ostendere potentiam. Protestor, quod peccata mea super omnia mala abominer, ex puro tui amore: Odi tanquam hostes tuos, detestor ut injurias tuas, & oro humillimè, ut potius vitam à me auferas, si non conformem deinceps statui meo sim ducturus, quem gero Sacerdotis.

In hoc lavacro culpas tuas elues, antequam cum Angelo Testamenti descendas, & aquam moveas Probaticæ in salutem peccatorum. Veram nimis tenuis est virtus illa Sacerdotis, cui satis est, non admittere sacrilegium. Necessè est ulterius eam progredi, ac tantam effici, quæ se etiam in alios abundanter possit effundere. Nutrix geminato indiget

alimento, quo & se ipsam sustentet, & simul lactandæ proli sufficiat. Ita se res habet in Confessarijs. Ipsi convenit duplex ille Spiritus, quem sibi poposcit Eliseus. *Obsecro, ut fiat in me duplex Spiritus. 4. Reg. 2. 9.* Spiritus, in cuius virtute evadant eodem tempore (ut desideravit esse omnes Sacerdotes S. Dionysius) & *perfecti, & perficientes.* Tuum est, sordidas intrare cloacas, Solis instar, quin tamen contamineris; inter purulenta versaris cadavera, ubi necesse est ea prætervolare, neque pedem in iisdem figere; periculosa sæpius oculos ferient objecta, & aures narrationes obscenæ; imitandus Loth erit, quem sacræ testantur litteræ, & oculis & auribus permansisse illibatum. *Aspectu & auditu justus erat. 2. Pet. 2. 8.* An non tibi eximia bonitas videtur esse necessaria, tanto muneri exequendo? Excellens sanè fuit Hieremiæ sanctitas, & tamen, cum illum Deus juberet familiaris agere cum Peccatoribus, memorem esse voluit, ne dum eos studeret capere, ipsemet præda fieret. *Convertentur ipsi ad te, & tu non converteris ad eos. Hierem. 15. 19.*

Quod verò necessaria sit prudentia Confessario, extra omne dubium manet: *fit prudens.* Ei, qui causam hujus poceret, responderi posset quaerendo, cur visu pollere nauclerum opus sit? Tres actus continet hæc prudentia. Dirigere Pœnitentis actiones ad suum finem; eadem regere, ne aberrant; & corrigere, ac reducere aberrantes. Hinc intelliges, prudentiam, de qua nobis sermo est, esse ex eo genere, quæ plus commer-

cij habet cum cælo, quàm cum terra, & quæ in conducendis animabus ad eum modum regitur, quo utuntur agentes iter per Arabiæ solitudines, nempe observando stellas potius, quàm signatam vestigijs semitam per arenas, fluctuum instar ventis jactatas atque confusas. Ratio eandem consequendi est, eam postulare à Deo, cum sit radius lucidissimi ipsius vultus, simulque haurire ex libro sacræ. Rem magnam! exclamat S. Thomas; (1.) videmus Medicos continuò pervolvare libros, ut remedium aliquod inveniant, quo ægro vitam prolongare valeant. Et tamen omnis caro fœnum, quod si non marcescat hodie, arefcet die crastino. Et Confessarij vitæ unquam pium aperiant librum, inde utilem petituri aphorismum, quo restituant vel conservent animabus salutem; quæ tamen æternam vel victuræ sunt, vel morituræ. Hinc illa obligatio, quam habet Confessarius, interrogandi, non solum est ad implendas partes Judicis, uti jam explicatum est; sed etiam ut inducatur ad porrigenda medicamenta idonea vulneratis; uti expenderunt & mandarunt plura Concilia, Wormatiense, Lugdunense, Lateranense, gravibus verbis relatis in sacros Canones. (3.) *Sacerdos fit discretus, & cautus, ut more periti Medici infundat vinum & oleum vulneribus sauciati: diligenter inquirens, & Peccatorum circumstantias, & peccati, quibus prudenter intelligat, quale eis debet consilium præbere, & cujusmodi medicamentum adhibere, diversis experimentis utendo ad sanandum aegrotum.* Quæ verba satis

deklarant supinam negligentiam eorum Confessariorum, qui os nunquam aperiant, nisi Pœnitentiam imposituri, vel daturi Absolutionem. Prudentia ista te docebit, studiosè observare Pœnitentis inclinationes plùs timidi, an audacis, animùm suo adhareat iudicio, an inconstans in suis propositis: eùmque reëtius agnosces, quàm ex alterius descriptione; veluti ex horologij indice perspicitur interior rotarum constitutio. Hâc ipsâ prudentiâ perspicies alteram naturam, superatu non minùs difficilem, quæ est habitus malus, magis minùsve radicatus; & hic deprehenditur, prudenter indagando tempus, à quo Pœnitens hanc vivendi viam tenet. Ex hac discès accommodare & rationes & formulas præsentì necessitati Pœnitentis, magis minùsve dispositi atque capacis, quemadmodum se adaptavit teneris mortui puelli membris Eliseus, ut eum ad vitam revocaret. Denique Prudentia te monebit, ut circumspicias opportunum curandi tempus, atque interim non perterrefacias primò pœnitentem, sed ferrum providè abscondas, chirurgorum more, secùs quàm carnifices, qui hoc jactantes ostentant. Ut autem intelligas, quàm fructuosæ hæ sint observationes, lubeat earundem specimen aliquod intueri, infirmum nempe, de cuius salute actum jam esse videbatur, sed Medici prudentiâ restitutum. In quadam Italiæ civitate, (Nomen præstat tacere) Nonnemo Nobili oriundus profapsiâ, jam mortuis accensendus, generis sui splendorem turpi ac sordidâ domesticæ servæ familiaritate fœdaverat.

Verminosa hæc plaga diversorum Confessariorum operam per annum exercuit nullo laboris pretio: quippe æger nulli admittebat medicamenta nisi noxia, quæ mollia erant ac lenientia: & cum securim ad radicem admoventi cerneret, protinus exclamare cœpit: Non possum visusque est detestabili amanti tenaciùs adharere affixus, quàm polypus scopulo, quem antea in frustra minutim discerperis, quàm avellas. Denique infirmæ placuit Bonitati, perditum ad salutis semitam reducere, quando fortuitò in Confessarium incidit, qui peritus tractandi animo citò perspexit, frustra adhiberi ferrum ægro adeò delicato, priusquam placido quodam leniretur sopore. Quare humanissimè ipsi primò compati cœpit ob severiorem agendi modum, quo erga eum usi fuerant Confessarij negantes Absolutionem. Nos inquit, altam viam inibimus. Spondésne mihi per fidem tuam, te dimidio duntaxat mense separare ab hac muliere? suspirat miser, consentit tamen; puduit enim, sine modo laxasse habenas sensibus, nunc verò vel breve temporis spatium non concedere rationi. Itaque in villam, ait te, recipere, relicta domi famulâ. Paruit; Et hem, nondum statuti abierant dies, cum repenti adest Nobilis, atque suam excipi rogat à Sacerdote Confessionem, tanquam paucis diebus jam virginitatis laureolam fuisset adeptus. Verissimè, infert Confessarius, quoniam adverte, quòd probè scias tentationi resistere. Absolutionem tibi impertirer, permisâ etiam in eadem domo habitare fœminâ; verumtamen cum malum sit publicum,

hinc

hinc vereor, an prudenter se possit ab-
solvere sine alio experimento. Quare
ut cum majore securitate id præstem, hoc
agamus. Mutemus per alios quindecim
dies habitationem; secedat in vil-
lam mulier, tuncque domi remaneat. Itaque
titulo anticipatae penitentiae præce-
pit, bis quotidie adiret certam Ecclesiam
ad implorandam Divæ Virginis opem,
atque toties sua manu pauperi largiretur
elemosynam, nullâ aliâ factâ mentione
de tollenda occasione. Donec expleo
mensis spatium infirmus aliquantulum fu-
erit roboratus; & tunc Sacerdos aliam
medendi rationem aggressus familiarius
eum capit adhortari. Voce, vultu,
verborumque pondere, depingendo,
atque ante oculos statuendo scandali de-
formitatem, quod hæcenus dederat,
ignominiam sibi ipsi subque nomini
inultam; infamiam, quâ familiam ge-
nûsque suum deonestaverat; & quod
caput erat, iram ac indignationem Cæ-
licum. Et quid tandem sperari possit de
eo, qui velut instar sordidi vermîs cæno-
hezere involutus, quàm quod à Divina
Justitia in hoc statu oppresso eliden-
dum sit caput? Consideraret, quoties ei
infernî pæna esset condonata. An non
præstaret, Dei patientiâ non abuti diu-
tius, & proscriptâ famulâ honestè con-
sulere affectui, si aliter fieri non posset,
sibi patem in thori societatem deligendo
dominam? Nihil se præter ipsius specta-
re isto consilio utilitatem. Fateri se,
quidquid hucusque gesserat, id omne
in eum finem collimasse, ut divinæ gra-
tiæ fieret capax, dum piâ fraude in-
ductus, saltem per aliquot dies abstra-

heretur à peccandi consuetudine. Cæ-
rùm optate se, ut ei cor suum exhibere
posset inspicendum, ubi clarè depre-
henderet, quanto ejusdè salutis altius
desiderio, quæ eò dignior esset con-
rati qualicumque pretio, quò propo-
quior desperationi. Hæc argumenta
in hunc modum efficaciter simul ac fru-
viter proposita, cor juvenis altius pen-
trârunt, quàm Joabî lanceæ. Absolente
transfixerant, ad eò, ut divinâ pueri
gratia optimi Confessarij prudentiâ
studium, post paucorum dierum indol-
entias, Deum inter & animam ipsam pu-
firma fuerit conclusa, & confirmata.
Sublato pravo commercio. Nobilitate
nestissimi matrimonij vinculo illigata,
vitam omnino in aliam mutavit. *Mor-
uus fuerat & revixit; perierat, &
inventus est. Luc. 15. 32.* Vide igitur
quid possit Confessarij prudentia. Si
ab initio eâ vivacitate erga penitentem
ulus fuisset, quàm sub finem ostendit,
pro eo ut eum fuisset lucratus, certo per-
ditionis discrimini objecisset, quod
jam sensim dispositum servavit. Non
ergo sine causa Ecclesiasticus cum dicitur
ser, quemlibet debere confiteri peccata
sua. *Non confundaris confiteri peccata
tua, mox subjungit monendo, id non
sine cautela esse cuius faciendum: & ne
subicias te omni homini pro peccatis.
Eccli. 4. 31.*

Denique tertiz dotis loco requiritur
à Confessario, ut sit benevolus, habeatque
ardentem sitim salutis Animarum. A
natura matribus infusus est amor ad sub-
levandos labores, quos ipsæ tractant pro
infantis, sic & gratia, ut laboriosa hujus
munt

SEGNE
CONCORDIES
INSTRICH
PENITENT
CONFESSARI
PAROCHIA

ministerij fastidium allevet, charitatem infundit, sine qua quotuscunque illud diu sustineret? Et tamen in Chronico Minorū memorabilis refertur Sententia cujusdam Presbyteri ejusdem Ordinis. Si pedem, inquiebat, jam intra paradisi limen intulisset, & conversus animam cernerem egentem Confessione, credo, me quamprimum è vestigio ad eadem ferendam opem advolaturum. Ne à me exeras hujus charitatis mensuram; aliam enim nequeo tradere præter eam, quam Apostolus juxta omnem dimensionem descripsit, latitudinis, longitudinis, altitudinis, ac profunditatis. Latitudinis quidem, ad amplectendos omnes peccatores, divites æquè ac pauperes; Nobiles & plebejos; Longitudinis, audiendo sine defatigatione; Altitudinis, exerahendo de scicibus terrenis, ac sublevando ad Deum animas; Profunditatis, accommodando se quorumcunque infirmitati, nullo nauseantis signo edito ac refugientis atrectate vulnera.

Considerate, ajebat parochis suis S. Franciscus Salesius, nostrā atate propositus non minùs in absolutam ideam Confessarij, quàm perfecti Prælati: Considerate, quòd vos Penitentes sub Confessionis initium omnes appellent Patres: proinde exhibere illis cor paternum. Suscipite eos cum pietate, audite patienter, nullum vobis offerant fastidium mores agrestes, ignorantia & inconstantia: nunquam ipsis subtrahite auxilium, qualescunque sint, aut quocunque vobis consent labore: Animæ sunt sordidæ, negari non potest, sed (quemadmodum

R. P. Segneri *Instruct. Confessarij.*

& margaritæ immersæ luto) non idcirco minùs pretiosæ; nam per manus tuas lotæ sunt in Sanguine Agni innocentis, & desponsatæ Deo, olim accipient pro dote: æternitatem, eruntque supra sidera Augustissimæ Reginæ.

Posteaquam his tribus dotibus excolimus bonum animarum Medicum, superest modò, ut eidem exponamus ægri tudines & morbos curandos. Verùm quis omnes enumeret? non paucioribus anima nostra laborat defectibus, quàm corpus, & tamen in solo oculo observavit Galenus centum ac duodecim infirmitates, quibus est obnoxius. Id ergo agamus (siquidem propositum nobis non est, integrum conscribere volumen) ex omnibus seligamus debilitates communiore & graviore, hoc ordine. Totus homo ex peccato Originali remanet vulneratus. In intellectu per ignorantiam, in voluntate per affectionem dissolutam, quæ ei oblectatur; & non minùs in parte superiore, quàm inferiore, ob turbationem propriarum passionum. Et quod deterius est, supra hæc vulnera quotidie accedunt novæ plagæ ex peccatis actualibus, ad eò ut misera anima in veritate exclamare possit: *Conciderunt me vulnere super vulnus. Job. 16. 15.* Proinde ostendimus primò rationem sanandi intellectum, auferendo ignorantiam: deinde modum curandi cordis duritiam, atque præfractam ac rebellem expugnandi voluntatem. Inde deveniemus ad duo vitia, quæ sedem suam in superiore animæ parte fixerunt, blasphemiam & Avaritiam: demum ad alia duo mala inferiorum potentiarum, vin-

E

de

dictam irascibilis, & Impudicitiam concupiscibilis. Et denique in complementum doctrinae, subjungemus remedium pro subsidio scrupulorum. In his morbis ordine ostendimus originem unde nascuntur, ac signa, sic ut etiam latentes possint cognosci; afferemus pro singulis medicinas, quae magis sunt obviae, & opportuniore: ut Confessarius noster, velut Angelus dictus *Medicina Dei*, totum sanet restituatque hominem, possitque dicere imitando Dominum, cujus personam sustinet: *Totum hominem sanum feci. Jo. 7. 23.*

- (1.) *Coninck. q. 64. de Sacram. ar. 6. n. 22. De Lugo de Sacram. disp. 8. Sect. 9. n. 151.*
- (2.) *S. Thom. Opusc. 65.*
- (3.) *Cap. Omnis utriusque sexus de Pœnit.*

CAPUT VII.

Quomodo Confessarius curare debeat ignorantiam.

Maxima & luctuosissima dissolutio, quae unquam Naturam accidere possit, foret, si primum Mobile, quod incredibili volvitur celeritate, cursum sifteret vel unico etiam momento. Tunc enim subito immoti haerent omnes orbis caelestes eidem subjecti; itaque subtrahit ardoribus, animalibus, ceterisque viventibus subsidio, communis omni-

um interitus repentinus consequeretur. Verum est, huiusmodi funestam confusionem nunquam in mundo magno, Dei providentiâ gubernante evenisse. Sed quid prodest, si toties eam sit videre in mundo parvo, turbato per peccatum? In hoc parvo Universo, homine, inquam, primum Mobile est Intellectus, qui, si non secum rapit violenter varias potentias, veluti dominantis imperio, saltem ducis instar praestititque amicè. Et tamen quis explicet, quoties prima hæc nobilissima sphaera hæreat, motum prohibente ignorantia? unde mirum non est, si postea una cum ipsa reliquæ facultates langueant, eaque videantur subsequi accidentia lethalia, quæ nominantur culpa. *Omni peccator est ignorans.* Quare ad sollicitum Confessarium, tanquam assistentem Intellectui pertinet, conservare cursum huius primi Mobilis, auferendo ignorantiam, quæ eundem moratur.

Verum hac in re, quantum in aliis, singulari opus est prudentia. Quippe quantumvis ignorantia, ut ita loquar, sit quoddam mentis venenum, nihilominus æritudo nostra eodem subinde indiget (ut in alijs venenis videmus accedere) ad arcendam mortem. *Etiam venenis egemus.* Explico mentem meam. Quando voluntas debilis est ad operandum, tunc expedit intellectum notitiam cæcutire, ut aliqua obligationes non cognitæ excusent à culpâ harum transgressionem, quæ æquè essent violari, si earundem haberent notitiam. Hoc necesse est distinguere duas ignorantias, quarum una adversatur penitenti, al-

SEGNE
CONVICTIONES
INSTRUCIO
Pœnitent
Confessarij
Parochi

vera faver, & pro diversitate casuum aliter atque aliter se gerere. Exemplum tum ex modo, qui servari solet cum ægris dormituri in cubiliis. Somnus, qui est quietus aliqua, atque restorat sensus, spiritus, & membra, nullatenus impeditur à Medico, quin potius fovetur. At sopor ille, qui est naturæ pestilens lethargus, omni studio, & violentis etiam remedijs, ferro & igne solet oppugnari, ac profligari. Id ipsum tu quoque imitare. Invidiosus forte in penitentem cæcum, sed bono suo: observatur exempli gratiâ, Matrimonium esse invalidè contractum, idèoque nullum, quod ipse non videt, cum ignoret occultum impedimentum. Sine ipsum in ista innocente cæcitate dormire (1.) quia si ei ostenderis morbum suum, neque in promptu habeas medicinam, quâ medearis, aperies quidem oculos, sed quemadmodum primis nostris parentibus aperuit peccatum, grandi suo malo. Nec se separabit à cohabitatione cum muliere, neque cohabitando se continebit à diversis excessibus. Rectius ei occultè procurabis Dispensationem, quâ obtentâ de necessitate admonebis, ita, ut præcipitij altitudo inspicatur, quando cadendi periculum jam præterijt. E contrario alius tibi occurret Penitens, quem somnus evidenter ad mortis præcipitium deducit, cui oportebit omni conatu discutere lethargum, priusquam eo oppressis omninò pereat. Continget aliquando illum dubitare de aliqua obligatione, neque curare informari certius, & sic ipsius ignorantia erit vincibilis, & ut loquuntur, crassa. Aliàs non solum negliget infor-

mationem accipere, sed cum exposita eï fuerit veritas, mox claudet oculos, nec cogatur intueri, itaque ignorantia non solum erit crassa, sed affectata. In his casibus quis non videt, quòd eam Confessarius teneatur removere, utpote quæ Penitentem reddit culpabilem, & gratiæ ponit obicem? (2.)

Atque ut ad particularia deveniamus, & instructio existat fructuosior: Tres ignorantia in Penitente à te sunt auferendæ. Prima ignorantia est eorum Mysteriorum, quæ tenentur credere omnes Fideles, estque communis hoc malum, quàm apprehendat ille, qui non multum inter homines rusticanos in pagis est versatus. Duplex circa hanc materiam extra Theologorum opinio. Multi censent, notitiam explicitam SS. Trinitatis, & Incarnationis, necessariam esse necessitate medijs ad salutem (3.) conformiter Christi verbis: *Hæc est autem vita æterna, ut cognoscant te, solum Deum verum, & quem misisti Iesum Christum. Jo. 17. 3.* Alij contrarium sentiunt, eam cognitionem non nisi ex præcepto necessariam esse, & salvari illum posse, qui citra culpam mysteria ista non addidisset. (4.) Si primæ adhareas opinioni, necesse est, non semel sed sæpius expectas lacrymarum fontes, quos optavit Hieremias: *Quis dabis capiti meo aquam, & oculis meis fontem lacrymarum? & plorabo die ac nocte interfectos filia populi mei. c. 9. 1.* Ad deplorandam amarissimo fletu tot animarum perditionem, quæ extremâ horum Mysteriorum ignorantia obruta, unum hoc sciunt, quod nihil sciant, & verif-

simè possint dicere: *sed neque si Spiritus sanctus est, audivimus, Act. 19. 2.*

Verùm cum ex lacrymis nullum profluat pereunti auxilium, conveniens erit, ut cum rudibus istis, qui tibi occurrerint, aliquem sustineas laborem, ac primò instruas patienter, demum absolvas; quia antequam saltem actum aliquem internum fidei circa dicta Mysteria eliciant, non sunt capaces Absolutionis, neque etiam recipiendæ gratiæ. (5.) Quòd si alteram amplectaris sententiam, nihilominus te manebunt spinæ, licet non aded pungentes: considerando, quòd miseri isti sæpe sæpius laborent ignorantia culpabili, multamque noxiã, & tamen ex una parte obversetur illorum ruditas & incapacitas, ex alterâ temporis premat angustia, quæ non sinit eos instruere quantum opus foret; denique non videantur tot miseri mortales absque remedio in tanti momenti negotio derelinquendi. Existimo proinde optimum fore in tantis angustijs consilium: obligare hoc genus hominum ad frequentandas eas Ecclesias, ubi diebus Festis explicantur ejusmodi necessaria Mysteria, ut addiscant. At si eorum Parochi essent ex illorum numero, quos deridet Prophetia dicens: *O Pastor, & idolum! Zach. 11. 17. Pastores lignei, os habentes sed sine voce: os habent & non loquuntur, utendum esset aliã industriã à gravibus viris commendatã. Obligandi erunt rudes isti ac incapaces, quando intra annum recurrit memoria primariæ alicujus solemnitatis, ad interrogandum doctiores se; quid sibi velint in Ecclesia ejusmodi celebritates, & quam ha-*

beant significationem. Hac ratione vel apprehendetur Mysteria, vel saltem interrogando satisfaciunt obligationi indagandi veritatem, nisi non assequantur.

Altera Ignorantia est circa necessitatem tam Contritionis, quàm Propositi, quæ ad Sacramentum Pœnitentiæ cum fructu suscipiendum requiruntur. Multi Peccatores videntur sibi fingere & imaginari Confessionem ad modum vœtigalis, quod Christus imposuit peccato. Ita, ut, quemadmodum nequid moveri lis solet aut questio adveheri novas merces, si modò Principi constitutum pendat vœtigal; parum quoque referat nova committere peccata, dummodo satisfaciunt, seque submittant præscripto oneri, ea coram Sacerdote recitandi. Quare, cum se parant ad Confessionem, omnem collocant sollicitudinem, in ordinandã seriem & peccatorum numero exponendo: doloris verò modica habetur ratio. Abusum hunc jam alio in loco deploravimus, nunquam tamen, uti meretur, poterit delectari facti; siquidem hinc Sacramentum istud, quod est secundus Baptismus, multis animabus efficitur lavacrum si non existio, certe inutile, & quæ sibi videntur mundatæ, lotionem ne quidem attingunt. *Generatio, quæ sibi munda videtur, & tamen non est lota a sordibus suis. Pres. 30. 12. Tui itaque erit officij, non solum ad dolorem istum excitare Pœnitentem, uti dicemus postea, sed admovere quoque de necessitate, quæ ipsi incumbit, ut bene se posthac disponat, representando ac demonstrando ipsi Confessionem*

IN SEGNE
CONVULSIONES
INSTRUCIO
Pœnitentiæ
Confessarij
Parochi

Confessionem sine dolore efficace esse corpus sine anima, & quando deinceps se preparaturus esset ad illam, sciret, multò magis incumbendum esse in peccatorum detestationem, quàm in eorundem examen.

Præter hæc, longè difficillimum erit, cognoscere & sanare alium lethargum vulgarissimum, qui est circa peccata omissionis. Venenum Aspidis ex eo genere est, quod mortem affert, sed citra dolorem: unde, teste Galeno, consueverant Alexandrini erga minoris delicti reum hæc veluti clementiâ uti, eumque aspidis morsu è medio tollere. Hujus omnino indolis sunt dicta peccata. Venenum nempe habent, quod omnium minimè sentitur, sed non minus est nocens: quod te frequenter adstringet manifestare te pestivè pericula infecto, & adhibere medicinam. Contigit aliquando, ut Imperator Carolus V. confiteretur (nescio ob quas causas) Sacerdoti cuidam rurali, sibi ignoto; & postquam se accusaverat suorum errorum solita pietate, subdidit pro more: nihil aliud mihi occurrit. Quid? inquit Sacerdos, (qui fuerat vitæ majoris spiritus ac prudentiæ, quàm externa referebat facies) Domine, itane finivimus? *Dixisti peccata Caroli, dic nunc peccata Cesaris.* Volens ingenuè significare, Personæ, cujus humeris Orbis incumbit, satis non esse, more privati hominis se examinare, sed advertendum animum ad gravissimas omissiones, quæ facillimè in tam diversis negotijs interveniunt, ut bellis assiduis, quibus erat involutus, tributorum exactiõibus, ministrorum

expeditione, electione Magistratum, pangendis fœderibus, statuendis præmijs atque supplicijs, alloquijs publicis, circa quæ, veluti in moderanda sphaera vires humanas excedente, facillè principis animus poterat vacillare, qui etsi foret ex sublimibus Intelligentijs, meminisse tamen debuit, se esse mortalem. Hoc ipsum sentio adhibendum nostro casui. Multi accedunt ad Confessionem, & dicunt peccata Caroli, sed non dicunt peccata Cesaris. Exempli loco producamus personam Parochi, ut geminâ ratione juvet propositum nostrum. Confitetur talis Sacerdos, qui habet Curam animarum, seque accusat levis alijus impatientiæ erga domesticos, levis detractionis versando inter amicos, & dicit peccata Caroli, sed non dicit peccata Cesaris. Non dicit, se præcipitante lingua celebrasse Missam, eâ gestuum irreverentiâ, quæ horrorem posset creare; & similia: dum videmus, talia absque scrupulo committi à Sacerdotibus Christianis, in offerendo Augustissimæ Triadæ carnes Agni immaculati, qualia non inventirentur apud Ethnicum Sacrificulum, qui fordidam Plutoni porcam immolat. Et quid adhuc dicit Dominus? *Maledictus qui facit opus DEI negligentor.* Jerem. 48. 10. Sacrificium per Antonomasiam appellatur Opus DEI, quia ipsi soli potest offerri. *Dicit peccata Caroli, sed non peccata Cesaris.* Non dicit, ubi expendantur proventus Ecclesiastici, qui convertuntur omnes ad promovendos, & ex humili conditione in sublimiorem statum attollendos consanguineos; & tamen

unanimiter definitum est à Canonibus & Doctores, eam portionem, quæ remanet ex honesta sustentatione Pastorum, elemosynæ loco esse largiendam: cum æquum sit, converti in alimenta pauperum eam pecuniam, quæ est illorum sanguis. (6.) *Dicit peccata Caroli, sed non dicit peccata Cesaris.* Non dicit, quod jam tot annis resideat in uno pago, nec tamen unquam populo prædicaverit, quasi non fulmina, sed inania duntaxat essent tonitrua, formidabiles illæ conminationes à Deo factæ: *Vt Pastoribus Israël, qui pascebant semetipsos, & greges meos non pascebant! Ezech. 34. 2.* Et quasi non fixum ac indubium esse in Ecclesia, quod Pastores teneantur lege Divinâ docere (7.) quæ est indispensabilis, & à Christo ipsis insinuata hujusmodi verbis. *Pasce oves meas. Jo. 21. 17.* *Dicit peccata Caroli, sed non dicit peccata Cesaris.* Non dicit, quod loco illius solitudinis, quæ aberrantes oves deberet quaerere, eas interdum dissipet, & repellat asperis verbis, quando sponte sua Confessionis gratiâ accedunt. Quod modò se fingat impeditum, modò infirmum; ac si idem esset pettrahere Sacerdotem ad Confessionale, ac dicere huic monti, *Tolle, & jacta te in mare. Matth. 21. 21.* Dicitur hoc esse pro exemplo omissionum multis Magistris, Dominis, Patribus familias, Judicibus, operum præsidibus in officinis, qui sæpenumero *obdormiunt in morte*, neque perpendunt commissos errores, quasi die judicij Dominus solummodo quaestionem esset institutus cum servo negligente de talento per-

dito, & non etiam actionem ex. *Chorus non dati ad usum.* Hinc dissolutum occurrere teneris admonendo quædam, & dedocendo hujusmodi ignoratiam. Et si scire cupis, quantum bono publico conducat eas evelli, cogita, quam bellam faciem Mundus indueret, si non statûs sui officio desset. An non sufficeret istud ad reducendam subito innocentiam, quæ ab initio vix se in conspectum dedit, & mox fugam arripuit?

In his admonitionibus semper ante oculos habe Penitentis utilitatem, & hæc ratione multos evades molestissimos labyrinthos. Concionator publicè docens, veritatem debet aperire, uti sine fructu alicujus in particulari, cui loquitur, imò interdum cum damno; oportune, importune, ut ait Apostolus. At non ita Confessarius, qui in privato instruit. Quare si advertas, Penitentem admonitum de suo periculo, non uti remedio in præsentia, uti oporteret, differ in commodius tempus verba. *Est tacens, ait Ecclesiasticus, non habens sensum loquelæ: & hoc est vitiosum. Et est tacens sciens tempus aptum. c. 20. 6.* quod est laudabile. Si dubitas, expende in bilance hæc spem fructûs, illic timorem damni, quod potest nasci; idque elige, quod prævaler. Quod si spes superat (sed perumper) timorem, fac ita. *Expecta paululum, donec Penitens Absolutionem acceperit, & tum admone illum, (8.)* ut, si ipse contra expectationem tuam repugnet tibi, nova hæc opprobrio non te impediat à conferenda Absolutione, dum non est in bona fide; ac quasi repentina procella non te à portu

IN SEGNE
CONDICTIONES
INSTRUCIO
PENITENTIA
CONFESSIO
PAROCHIA

prohibeat unâ cum ipso, tunc cum jam appulisti. Sed quæres, quòd si Pœnitens ipsemet antea jam in suspicionem veritatis devenerit, quid mihi tunc agendum? an revelandum ei verum, licet prævideam, notitiam hanc ei cessuram in detrimentum? respondeo, omninò sic esse faciendum; (9.) aliàs non solum permitteres errorem, sed etiam approbares, quod nunquam fieri potest. Verùm in hoc ipso casu manifesta veritatem, sed paulatim, neque plus, quàm quæritur Sapiientis monitum observans: *Prisquam audias, ne respondeas verbum. Eccli. 11. 8.* Exemplum esto: sit, qui se matrimonio illigavit, edito ante illud contractum voto castitatis; Nunc verò Pœnitens rogat, sitne validum suum matrimonium, Responde affirmando, nullâ factâ debiti mentione, quod prohibetur petere. Et si ille postea de hoc ipso quærat: possuntne ergo satisfacere debito, quod secum fert status conjugatorum? affirmabis quidem, sed non declares, quòd, cum possit reddere, non possit similiter petere. Verbo: cautè procede, & vadum prius explora, antequam te eidem committas. Ita solemus eos, qui longo tempore tenebroso detenti fuerunt in carcere, sensim educere ad lucem, ne languida offendatur pupilla. Ipsemet Salvator noster non omnes eodem modo curavit cæcos, quibusdam enim subito, alijs lentè lumen restituit; daturus hinc documentum Confessarijs, quòd, si cæcitas perniciofa sit, conveniat quamprimum magnâ libertate alterius mentem illuminare: at quando utilis censetur, ita ut cognitio

potius videatur novam præbiturâ occasionem, vel facilius vel fortius offendendi, tunc magnâ in ista curatione opus erit cautelâ.

Ceterùm in genere loquendo, longè majore libertate quis procedere potest, quando ignorantia est circa præcepta naturalia, quàm cum est circa positiva. Ratio est, quia illa rariùs invenitur, & quando adest, rarò est innocens & inculpabilis, & si est innocens, rarò ea potest diu in tali statu durare, reclamante ipsi assidue lege vivâ, quam secum in corde homo circumfert. (10.) Proinde non est credendum faciliè ijs juvenibus, qui in Confessione asserunt, nullum se in molliè agnovisse peccatum, atque ideo reticuisse. Faciliùs evenire posset, ut, tamen ignorantia in perpetrando impudicitia scelere esset culpabilis, non tamen foret similiter culpabilis in ea tacenda: (11.) quia malitia illa apprehensa confusè sub ipso actu peccaminoso, adèd tenuem sul relinquit memoriâ, ut faciliè in conscientia lustratione elabatur. Itaque in isto casu, in quo non habuerunt remorsum obligationis, quòd sub præcepto teneantur confiteri, non erunt repetendæ seu invalidæ Confessiones præteritæ (12.) sed sufficet, ut aperiant tempus impudicitia silentio rectæ, ejusq; numerum exprimant.

Sufficiat, hæc dixisse, de tollenda pœnitentium ignorantia. Vide nunc, ne illâ, quod multò magis necessarium est, in te ipso sustineas. Medicus, quamvis æger sæpè alteri possit reddere sanitatè, nunquâ tamen id præstabit ignorans & imperitus.

(1.) *Sanchez de matr. l. 2. disp. 38. n. 7. De*

Lug.

Lugo de Pœnit. disp. 22. sect. 2. n. 21.

- (2.) Sanch. l. c. n. 2. Lugo l. c. n. 23.
- (3.) Molina in 1. parte. q. 1. ar. 1. disp. 2. Val. 2. 2. q. 2. p. 4. 5. Sanchez in decal. l. 2. c. 2. n. 8.
- (4.) Castrop. 1. 1. tr. 4. disp. 1. p. 9. n. 7. Laym. l. 2. tr. 1. c. 8. n. 5. Coninck. disp. 1. 4. dub. 9. n. 103. Riccard. in 3. dist. 25. ar. 4. q. 1. Mich. Medinal. 4. de rectain Deum fide. c. 10. Sa. V. Fidel. Sor. in 4. dist. 5. q. un. ar. 2. dub. 1.
- (5.) Sanch. l. c. n. 23.
- (6.) Conc. Trid. sess. 25. c. 1. de ref. Lugo. 10. 1. de Just. disp. 4. sect. 2. n. 9. Vasq. de elemos. c. 4. n. 8. Valent. 2. 2. disp. 3. sect. 4. Less. de Just. l. 2. c. 4. dub. 6. n. 47. Molina de Just. 10. 1. disp. 144.
- (7.) Trid. sess. 23. c. 1. de refor. Tolet. l. 5. c. 5. n. 7. Sanch. in dec. c. 3. n. 15. Sa. V. Paroch. & V. Fides. Navar. man. c. 25. n. 135. Posses. de offi. Cur. c. 3. n. 1. 3. Sor. de Just. & Iure l. 10. q. 1. a. 3. Barbosa de pot. Paroch. c. 15. n. 2. Castrop. 10. 1. de obs. fest. disp. 2. p. 4. n. 5. Bonac. de 3. Dec. precept. q. 1. p. 2.
- (8.) Sanch. de matr. l. 2. disp. 38. n. 5. Arriaga de Pœnit. disp. 43. sect. 4. n. 15. Medina C. de Confes. q. 19. concl. 3. coroll. 1.
- (9.) Sanch. l. c. n. 14.
- (10.) Vide Sanch. in Decal. l. 1. c. 18. n. 33. Azor l. 1. c. 13. qu. pr.
- (11.) Navar. in cap. Frat. n. 82. Suar. de Pœnit. disp. 23. s. 4. n. 6.
- (12.) Suar. l. c. n. 7.

***
CAPUT VIII.
Quomodo procedendum sit
Confessario in curanda cordis
duritia.

AD votum successerat Moyſi in Egyp-
 to tenebrarum discussio, ex oculis
 improbi Pharaonis, at tō æquē feliciter
 laboravit in expugnanda cordis duritia.
 Nescio an te fortunatorem fore sperem
 cum tuo penitente; ita ut, postquam
 ejus mentem depulsā ignorantia, quā fi-
 erat obscurata, serenaveris, etiam volun-
 tatem valeas emollire. Certū omnino est,
 quod non rarō, uti scriptum legimus Job.
 41. 15. *Cor ejus indurabitur tanquam lapis.*
 Nihilominus tentandū est, quā ratio mel-
 lud frangas. huc enim collimant æt. ore
 omnes, quæ tibi tanquam Medico sicut
 obeundæ, ad excitandū in miseris huius
 firmis (qui eō sunt deteriores, quō magis
 voluntarij) magnum aliquem dolorem
 ob præterita peccata, & efficacis propoſiti
 eadem non repetendū. Ostendam tibi
 quas rationes, quæ in eam laboriosā cu-
 ratione videntur obſervandæ.

Et ut ad radicem mali quāvis prius
 descendamus: Scito hanc cordis duritiā,
 tametsi in voluntate resideat, veluti pro-
 priā sede, nihilominus tamen originem
 suam trahere ab intellectu. Attendit, &
 auscultavi, clamat Propheta: *Nihil mihi
 qui agat Penitentiam super peccato suo,
 dicens: Quid feci? Hie rem. 3. 6.* Vide,
 unde proveniat, quod nullus agat Peni-
 tentiam: quia nullus dicit: *Quid feci?*
 Quis unquam, si ex proposito perpendit
 scit,

SEGNE
 CONCORDIES
 INSTRUCIO
 Pœnitent
 Confessari
 Parochi

feriò, quid egerit peccando, nò illud continuo dolendo studet delere, & in nihilũ redigere? Hoc ergo posito, oportet intellectui adhibere, primum remediũ, quod præstabis propositis penitentiũ sub finem Confessionis ejusmodi morivis, unde apprehendat & ponderet inestimabile peccati malitiam. Arque ut motiva ista usui accommodatiora reddamus, veluti ferrũ expeditius tractandũ, revocabo ea ad duo capita, ad Deum, & peccatorem; siquidẽ peccatum velut amphibæna infernalis, simul ac semel utrumque duplici ferit injuriã. Ad primum caput pertinet primò Injuria, quã peccator afficit Deum suum, dum in contemptũ tantæ Majestatis præferre voluit voluptates suas, adedò graviter ab ipso prohibitas. *Per pravariationẽ legis, Deum in honoras. Rom. 2. 23.* Secundò Ingratitudo, quam similiter ostendit peccator erga Deum, eum offendendo post tot ac tantã beneficiã tam naturæ, quã gratiæ, cõmunia & particularia, occulta & manifesta, ab ipso recepta, inò tunc, cum ea actu conferrentur; quã si non omni momento in potestate esset illius Domini tam indignè habiti, eum subito præcipitare ad inferos. *H. coine reddis Domino, popule stulte, & insipiens? Deut. 32. 6.* Tertio horrenda injuria, quæ inferretur à peccatore Christi Redemptioni, cui temerarij quodãmodo tentavit renovare Vulnera, iterare opprobria, quando opere perpetravit id, quod causam dedit Crucifixi omni, nempe peccatum. *Rursum crucifigentes sibi metipsis Filium Dei, & ostentui habentes. Hebr. 6. 6.* Ad alterũ caput damni, quod peccatori ex delicto resultat, spectat jactura dolenda gratiæ Divinæ, cujus vel unicus

E. P. Segneri Instruẽt. Confessarij.

gradus, uti tradunt sancti Doctores, (1.) universa naturæ bõa superat, *Omne aurũ in comparatione illius, arena est exigua. Sap. 7. 9.* Secundò jactura paradisi, tactã illius permutatione cum amara, detestabili & momentanea voluptate, itaque nihil omninò faciendo. *Pro nihilo habuerunt terram desiderabilem. Ps. 105. 14.* Tertio brevitãs vitæ, quæ nemine obstante citò relinquenda est. *Qua est vita vestra? vapor est ad modicum parens, & deinceps exterminabitur. Jac. 4. 15.* Quarto. Mors incerta, quæ subito ac improvise illum potest abripere. *Videte, vigilate, & orate: nescitis enim quando tempus sit. Mar. 13. 33.* Quinto. Horror judicij, quod ipsi instar gladij supra caput impendet, neque ab eo advertitur. *Viri mali non cogitant judicium. Prov. 28. 5.* Sexto, tormentorum jam in inferno paratorum æternitas; ubi post tot millones annorum, quot sunt in maris littore arenæ, quot in ære atomi, necdum vel momentũ funestæ illius noctis, quam nulla sequitur aurora, præterij. *Cruciantur in igne & sulphure, & fumus tormentorum eorum ascendet in secula seculorum. Apoc. 14. 10.* Septimò, miseranda servitus, quæ efficitur mancipium diaboli, tyranni, & impostoris, qui quantum nunc allicere studuit ad peccatum, tantum postea inferet peccatam. *Quantũ glorificavit se, & in delicijs fuit, tantum date illi tormentum, & luctum. Apoc. 18. 7.* Præter hæc, ad abrumpendũ depravatã indolis cursum, quæ in relapsus impellit, fortiter penitentijs animo imprimenda erit irrefragabilis hæc veritas, quod quanto plũs augeatur peccatorũ numerus, tantò magis cre-

cat difficultas consequendæ salutis: quod mali habitus semper plus vigoris acquirant, magis obscuretur animus, & frangatur, semperque indignior fiat auxilijs Divinæ gratiæ; diabolo crescant audacia, auctoritas, viræque ad oppugnandum; peccatori autem è contrario magis magisque deficient ad resistendum. Qui ergo fieri moraliter possit, ut toties relabendo æternam evadat damnationem? Nihil profuit Samsoni sepius rupisse funes; demum victus perijt. *Nesciens, quod recessisset ab eo Dominus. Jud. 16. 20.* Ita nihil peccatori juvabit, aliquoties antehac excussisse carenas & compedes, si miser tursus se ijs induat. Forsitan dedignabitur Deus, hoc modo offensus, ei submittere auxilium: aut non superet tempus ad confitendum; aut, cum habuerit, non succedent Contritio & Propositum; Itaq; perfidus in potestate tartarei hostis derelictus (veluti Samson in unguibus Philisteorum) intelliget gravem esse deceptionem, dicere: *Egrediar, sicut ante feci, & me exentiam.* Patrabo hoc peccatum, & postea confitebor, quemadmodum alijs sui confessus. Non ita se res habet. Tardat quandoque Dominus, sed tamen adest tandem. *Ne dixeris: peccavi, & quid mihi accidit triste? Altissimus enim est patiens Redditor. Ecol. 5. 4.* Motiva ista fusiùs exposita sunt in Instructione Pœnitentis, quæ huic quoque servient loco. Meminisse tamen te velim, ea parùm valitura, si scripta tecum circumferas, nisi meditando virtutem quoque horum profundè in animum demittas. Erit Confessionale tuum Organum quoddam, pulchrâ quidè specte, sed nullo animarum spiritu. Imò

erit vim tibi loquenti inferas, tamen cum spiritus tepet, necesse est etiam languere oratio. *Non dabis voci tuæ vocem virtutis.* Sermo tuus balistæ ictus erit, sed sine pila ferrea, quo concuties, non franges obstinationem.

Plurimum autè dictis tuis tobur admeret alia confusio, quæ foret, si verba essent contraria opera, neque lingue responderet manus. Parùm enim fidetur medicinis, quæ Medicus infirmus prescribit. Et licet febrim intra venas occultam ita presseris, ut Pœnitenti videri sanissimus, quâ argumentorum efficacia nihilominus reprehendes in alijs id quod tu ipse intra sinum foves & amas! Hæc est caula, ut meritò timendum est, damnosæ illius compassionis, quâ ostendens multi Confessarij erga Pœnitentium vulnera, quia in alienis plagis comparatūtu (quod naturale est) proprijs. Nobilis quidam Transalpinus percontabatur virum doctum, essentne eadem peccata in diversis regionibus æqualiter gravia. Quippe respondet Theologus, An non Deus in diversis quoque Mundi partibus idem est sibi que similis? Quia, infert Nobilis, non ubique inveni Confessarios in omnibus ejusdem sententiæ. In Polonia si forte lægius potando Indulsi genio meo, excelsi istum benignè sine correptione patremisit Confessarius; at quando carnis illecebrâ victus in alienæ uxoris inhonestam consuetudinè incurri, tam luculentè me castigavit objurgatione, ut terrore solus mihi pro freno esset, neque inhiberet a relapsu. Modò curiositate tractus veni in Italiã, ubi & vini abundantia, & viciu ob-
sturnarum visitationum, iisdem criminibus,

SEGNE
CONCIONES
INSTRICH
Pœnitent
Confessarij
Parochi

bus, & intemperantiæ & libidinis involverunt. Sed hinc incidi in Confessariū profusus ab altero diversum. Crapulam mihi exprobravit tanquam sacrilegium, dimissâ etiam sine levissima admonitione impudicitia. Ita ipse: eodem exemplo ostendens, quantum profint suaves correctiones Confessariorum, & quantum retrahat ab his liberius adhibendis animus sibi ipsi male conscius, e jusdemq; medicinx indigus. *In quo enim judicas alterum, te ipsum condemnas. Rom. 2.*

Itaque, qui Confessarij munere fungitur, non simplici duntaxat utatur admonitione; necesse est, reprehensionem quoque admisceat. Errat vehementer, qui illam non adhibet. *Qui increpationes relinquit, errat.* Ita legitur *Proverb. c. 10. 17.* Qua in re duo tibi suggeram consilia perquam utilia, unum circa tempus reprehensionis, circa personam alterum. Primum ne corripias Pœnitentem ante finitâ Confessionem (2.) quia verba tua facile præberent occasionem pluribus, tacendi aliquod peccatum, & venenum, quod in lingua natat jam jam evomendum, resorbendi. *Da gloriam Deo, fili mi, & confitere: indica mihi quid feceris, ne abscondas:* ait Josue (*Jos. 7. 19.*) ad perfidum Achan, paternè ipsum potiùs compellando, quam Judicis autoritate, usquedum eum induceret ad confitendum furtum, & ut diceret: *Verè ego peccavi, & sic & sic feci.* Postquam confessus est, tunc ulus debita severitate, subjunxit: *Quia turbasti nos, exturbet te Dominus in die hac.* Comprobando sic observationem à me hic propositam. Quod ad personam attinet: tria genera Pœnitentium sunt, quos non

expedit objurgare, Pusillanimes, Contriti, & qui autoritate aliquâ sunt conspicui. Reprehendendi nõ sunt ij, qui pusilli sunt animi, ne timor degeneret in desperationem, & ad casum impellat. Parcendum contritis est, quia, qui in solito modo compunctum severè exciperet, ille aggrederetur ultro sese oblati clavibus ad alienum arbitrium submittentem. Non increpabis deinde alicujus autoritatis homines; hoc enim debita illorum gradui reverentia postulat. *Senorem ne increpaveris, sed observa ut parrem. 1. Tim. 5.* Circa hos peculiariter imitare naturam, quæ novit in floribus porrigere medicinam; imò Christum ipsum tibi imitandum propono in ijs compositissimis correctionibus, quas nuntiari mandavit diversis Episcopis in Apocalypsis, miscendo, quantum licuit, quidpiam laudis reprehensionibus. Delicatum adeò Nobilium palatum est, ut cibos, nedum medicamenta averferentur, nisi probè sint conditi. Quapropter cautè illos admone, & cum (ut fieri solet) aliàs verecundi sint, attende, ne confusionem è vultu prominentem plus æquo accendas. *Non incendas carbones peccatorum arguens eos. Eccl. 8. 13.*

Austerius nonnihil cum ijs agendum est, qui asperioris sunt frontis, & cordis duri, sua recensent peccata, veluti illustria enumerarent facinora, atque ad Confessionem accedunt, tanquam in triumpho sua ostentaturi flagitia. *Induraverunt facies suas supra petram. Jerem. 5. 3.* Contra hos, atque alios, qui sunt inculci, rudes, atque incapaces mitioris tractationis, exequere Apostoli mandatum, *Increpa*

pa illos durè, ut sani sint. ad Tit. 1. 13. Congrua & opportuna verba erunt ejusmodi. *In veterate dierum malorum. Plene omni dolo. Plene omni fallacia. Inimice omnis justitie.* Aliaque Sanctis viris usitata; ita tamen, ut eorū Zelus in te nullā aspergatur impatientiæ maculā. Imperturbatus sit animus, etsi turbationis species foris appareat; quemadmodū in sole, qui licet aliquando eclipsetur, apparens duntaxat, non vera subest eclipsis.

In genere loquendo, cum difficile sit mediam tenere viam, si ad alterutrum deflectendum est, præstat excedere suavitate, quam rigore. Sic enim plus impetabit à Pœnitente, cum Confessarijs id eveniat quod vitibus, quæ nunquā sunt fecundiores, quam inter Olivas consistit. Hæc non ideo dixerim, ut imiteris eos, qui sub prætextu benignitatis, nõ medentur. Nam etsi Confessarius imprudens possit Pœnitenti asserere damnum exasperando vulnera, quibus mederi deberet, neutiquā tamen comparandum est damnum illud cum eo, quod excitant tot Confessarij muti, qui nunquā os aperiunt, nisi dulcissima verba Heli Sacerdotis propinaturi: *Nolite facere rem hanc.* Cavete vobis, quantum potestis. & mox absolvunt, non solum non resecando, sed ne incidendo quidem partem insectam. Unde provent, ut ipsimet Pœnitentes sæpenumero doleant, seque deceptos querantur hac intempestiva benignitate, ac se rursus accusent de enormioribus peccatis, quod dubitent, an bene à Confessario fuerint percepta, qui ea irreprehensa transmisit. Quantumvis magnum damnum inferat grandinis tempestas, plus tamè nocet.

traordinaria serenitas; ut hinc volentior fuisset Palæstinis saxeus aut pluviosus turbo, qualis tamen subinde accidit, quam longa annorum tranquillitas. Eius temporibus exorta, quando tribus annis cum semestri nulla se in conspectum dedit nubecula.

Verum aliquoties, ut saxeæ corda compunctionis aqua fluant, non satis est expululare semel, repetendi sunt ictus. *Perseus sit bis siliicem. Num. 20. 11.* Continget, ut quidam etiam adductis omnibus rationis momentis, & adhibitis repetitionibus nihil moveantur, neq; ea signa edant, quæ de judicentur ritè dispositi; quemadmodum si difficiles se monstrarent in acceptanda pœnitentia ipsi injuncta, minime promptos ad præstandam necessariam restitutionem, vel sui accusatione crebri palliant excusationibus, seque nimis contenderent expedire festinatior; aut alia parùm probata dolentis animi indicia præferrent. Tunc repetendæ sunt industria. Itaq; alterum remedium, quod tibi suppedito, efficacius jam memoratio ad vincendam quamcunq; duritiam, est Oratio. Sed priusquā te horum usus amoni doceam, necesse est eorum robur & valorem cognoscere.

Dudum contra Naturam questus est Plinius, quod hominem nudum omnino ac inermem in hanc lucē edidisset, ceteris animalibus tam providè munitis. Insuper, uti sæpius solebat, accusabat illam Providentiam, cujus non penetrabat consilium; quasi etiam ipse cuperet eorum adhiberi numero. *Qui quacunque ignorant, blasphemant. Iudæ. 10.* Si armis destitutus est homo, an non manus habeat? His clausum tenet

SECNE
CORRUPTES
INSTRICTIO
Pœnitent
Confessari
Parochi

tenet integrum armentarium; ad eò, ut
 cufis, emittis que per balistas fulminibus
 non modò se reddere queat formidabile,
 ululatu lupum, rugitu leonem, sed cælum
 quoque ipsu tonando efficere. In hunc
 modum responderi poterit Peccatorum
 lamentis, quando identidem exaggeran-
 do propriam fragilitatem videntur tacite
 incusare Providentiam, suorum lapsuum
 auctorem, quòd illos non ex aere, sed lu-
 to formasset. Sed nunquid non vobis De-
 us reliquit Orationem? Sciote itaq; (ju-
 re ipsis poterit reponi) quòd in sola Ora-
 tione vobis instruxerit locupletissimã of-
 ficinam, in qua lutu vestrum chalybe so-
 lidius efficere, & non solum scuta, quibus
 vos contra hostes vestros defendatis, sed
 & omnis generis tela & enses ad inferen-
 dam cladem possitis fabricare. Contulit
 Deus tantam vim & efficaciam Orationi,
 ut, quando ab ipso quidpiam petitur ad
 salutem spectans, neque petitio aliquo la-
 bore defectu, certò ac infallibiliter obtri-
 neatur quòd petitur. (3.) De quo qui-
 dem ita certos nos esse jussit divino suo o-
 re, ut, qui dubitaret, vel eum potestate de-
 fecisse, vel fictè promississe, sentire videret-
 ur. Imò ut excitaret torporem nostrum
 ad arripendum hoc remediũ, effecit il-
 lud non solum opportunũ, sed etiam ne-
 cessariũ: cum probabilissimum sit (4.) salu-
 tẽ de lege ordinaria (quæ est illa, quã Pro-
 videntia comuniter sequitur) quòd post
 primã gratiã cetera auxilia ad salutẽ non
 accipiantur, nisi petantur. Ut propterea
 in libro *de Ecclesiasticis dogmatibus*,
 cujus Auctor habetur S. Augustinus, scri-
 ptum legatur: *Nullum credimus ad salu-
 tem, nisi Deo invitante venire nullũ in-*

*vitatum, salutem suam, nisi Deo auxili-
 ante, operari; nullum nisi orantem, auxi-
 lium promoveri. c. 56.* Hic stylus est Curie
 cælestis, conferre gratias suas promptissi-
 mẽ, sed supplicantibus. Ad eò, ut magni
 Nominis Theologi doceant, quòd qui-
 busdam peccatoribus penitus excæcatis,
 insanis & induratis, subtrahã sicut non so-
 lum auxilia extraordinaria gratiæ effica-
 cis, sed & solita provisio gratiæ sufficien-
 tis (5.) & solum ipsis relicta sit facultas suf-
 ficiens sese Deo commendandi, ut videtur
 deduci posse ex celebri Concilij Trid.
 sententia: *Deus impossibilia non jubet, sed
 jubendo monet, & facere quod possis, &
 petere quod non possis. Sess. 6. c. 11. ex Aug.
 do nat. & gr.* Si non utantur clave hãc au-
 reã, ad hauriendum ex divinæ misericor-
 diæ cellã vivificum liquorem, prostratis
 suis viribus, nulla spes ipsis superest, effu-
 gium nullum, pereundum est. Neque ulli
 nisi sibi ipsis mortis suæ causam possunt
 adscribere, quia voluntaria illa negligẽ-
 tia recurrendi ad Deum, sufficientissimè
 illorum peccata reddit voluntaria, ac vo-
 luntariam perditionem. Quod si verum
 est, quid porrò evidentius declarare po-
 test necessitatem orandi? Cùm pestifera
 luës præteritis annis universam occupã-
 set Siciliam, neque Medicorum paucitas
 par esset maximæ ægrotum multitudini,
 visum est in publicis vijs & plateis præco-
 num voce proclamandum unicum mali
 remedium, quòd erat, haurire potum ex
 nive. Optanda hodie esset tanta vocis cõ-
 tentio, quã in plateis audiretur ab usura-
 rijs, in lupanaribus à meretricibus, à præ-
 donibus in sylvis, atque ab ijs maximè,
 qui longo jam tempore immergi sunt fla-

gitijs, perciperetur consilium: comendate vos Deo, comendate vos Deo! Animæ perfidæ & propè dixerim, perditæ, bene advertite. Nullum inter vos atque damnato intercedit discrimen, nisi quod in potestate vestra sit, uti oratione. Videte potestatem unicam vobis relictam, per quæ tot mala, quibus circumdati estis, effugatis. Nisi in isto salutem queratis, jam jam Tartarus vos erucianos ignibus apprehendet. Nihil vobis aliud superest, nisi, quæ admodum scorpioni flammis cincto, sine remedio desperatio.

Sed relictis his, ad te redeo, Virga ista, quæ mira patrare solet etiam in cordibus induratis, dupliciter tibi debet esse usui. Ardentibus votis Numinis commendandus à te erit Pœnitens malè dispositus; eique significanda, id ipsum pro se faciendi, necessitas summasq; demonstrandû, quod, uti jam dictû est, in ipso potestate ac manibus consistat, obtinere à Deo mutationem animi, & vitæ suæ, præsidio Orationis, factæque mutatione perseverantiam. (6.) Ostende illi quoque modum efficaciter orandi, nempe cum humilitate, perseverantiâ, & fide: (7.) Quia particulariter circa ultimam conditionem fidei, duplici modo gravissimè potest errari, per excessum scilicet, & defectum. Peccant excessu, qui, cum in accumulandis sceleribus sint assidui, paucis quibusdam precatiunculis ad Divæ Virginis honorè recitatis confidunt, rō secus, ac si sub exitum vitæ securitatis literas pro suis possent impetrare peccatis, & quæ est peccati Advocata, constituere flagitiorum Patronam, Aufer itaque ab ipsistam perniciosam deceptionem, quia sicuti nullum

est corporibus pestilentius venenû, quam quod cum lacte bibitur, ita nihil est animæ magis lethiferum, quam cum Oratio efficitur peccaminosa: *Oratio quæ fit in peccatum. Ps. 108. 7.* Non enim illuminatur ad tollendam ex sinu animæ moriem, sed soporem lethalem conciliandum. Erant deinde alij detectu confidentie (quorum numerus videtur esse major.) Hi, cum in aliquod peccatum fuerunt lapsi, intermitunt consuetas devotiones, falsò persuasi, se, quamvis vivunt in illi statu, nihil inde capere utilitatis: neque negligunt ad Deum recurrere, quod dicant, indignos se esse qui exaudiantur. Hi quoque omni studio dedocendi sunt suū errorē, apertè demonstrando, quod, tamen si quis perdidit gratiam, & hinc opera bona tantum non præstant, ut in se habeatur pro mortuo, conducant nihilominus per modum dispositionum recondendi ad vitam: juvant quoque, ne Deus ita repente gladium eorum cervicibus impendentem sinat cadere: juvant, ut concedat tempus confitendi, dolendi, & se preparandi; juvant ne improbitus adveniat ad exigendas rationes tunc, quando conscientie libri plus sunt intercati. Quod verò indignos se judicant, qui audiantur, est illud velamentum pigritiæ, & specieris verentia. Deus exaudite nos non debet intuitu bonitatis nostræ, sed suæ. *Propter vos ego faciã, domus Israël, sed propter Nomen sanctum meum. Ezech. 36. 22.* Exigit servitia, ut exaudiamur; yltimè debet sibi supplices. (8.) Hinc fit, ut Peccator aliquis plus obtinere possit, quam Iustus, si majorè habeat fiduciam, pro se. Nam, licet Oratio illius, qui est in statu

SEGNE
CORRUPTIO
INSTRICH
Pœnitent
Confessari
Parochi

peccati, careat merito, quia meritiū provenit ex charitate, potest tamē habere efficaciam, quia vis & efficacia procedit ex fide: (9) Et hoc est idipsum, quod juxta S. Basilij interpretationem insinuat Christus, quando dixit: *Si nō dabit illi, eō quod amicus ejus sit, propter improbitatem tamen ejus (quod idem est, ac, propter importunitatem) dabit illi. Luc. 11. 8. (10.)*

Quod si etiā distinctiūs tibi dari praxin eorum desideras, quæ hucusq; in isto Capite exposuimus, accipe sequentem. Quando Pœnitens tuus manifestandi se tibi finem fecerit, quantum necesse est ad cognoscendas ipsius iniquitates & inclinationes, si non esset optimē dispositus; selige ex motivis initio hujus Capitis adductis rationes quasdā robustiores, magisq; illius capacitati ac necessitati idoneas, quibus eū meliūs ad Absolutionē disponas, exaggerando peccata ab ipso commissa, non tamen generaliter duntaxat, neq; nimium distinctē. Non nimis in genere, quia doctrina universalis nō admodum videtur esse utilis; Non distinctē nimis, Nam si cuius delicto volueris annectere admonitiōē, eris oppidō molestus & fastidiosus. Restat itaque, ut fecernas unū ex notabilioribus, & circa ea verbis tuis stodeas excitare detestationem, atq; animosum decretum; quod cetera omnia involvat. Cū autem posset accidere, ut in proluxa Confessione ea, quæ majoris sunt ponderis, memoriā elaberentur, adhibe signū, quod ab alijs non advertatur. Quidam singulis digitis assignant peccatum aliquod mortale ex ijs, quæ frequentius solent recurrere: Blasphemias, Furta, Odium, Luxuriā, Omissiones circa præ-

cepta proprii status, ac tum suo tempore singillatim, quæ casu occurrerint, profertur. Ego ad tam minutam observationē non descenderem, nisi viri doctissimi in suis libris (11.) longē sublimioribus isto, me docerent, in elaboranda gemma adeo pretiosa, qualis est gratia, longē excellentior adamantē, etiam minutias non esse prætereundas. Si deinde his omnibus peractis, nihilominus in extraordinario casu cor indurati hominis nō emolliatur, non ideo despondendus est animus, neq; veluti post irritum assultū solvenda obfidio. Perge, & excitato saltem in Pœnitente desiderio recuperandi sanitatem (raro in hoc ægtorum genere, attamē necessario) præscribe illi, quoties in die corā venerabilissimo Sacramento, aut Beatissimā Virgine debeat supplex flagitare hanc contritiōē, donec elapso temporis spatio (uti præsentēs postulabunt circumstantiæ) siue dierum, siue hebdomadum, mutata voluntate ad te redeat, petatque Absolutionem. Et talis mutatio admirabilis per experientiam te docebit vim atq; robur Oratiōis; cui tu interea ipsemet quoque debes insistere, ad obtinendam à Deo miseræ hujus animæ salutem: si quidem oportet hic imitari, quod Jobum fecisse legimus, & itygio lupo maxillas elidere, prædāq; eripere, mordicus apprehensam, *Conterebā molas iniqui, & de dentibus illius auferēbam prædā. Job. 29. 17.* Neq; solū in his rarioribus casibus, sed etiam in reliquis, Oratio, tanquam instrumentum omnium tuarum actionum, in ministerio tam sublimi erit adhibenda. Hanc oportet præcedere, comitari ac subsequi, Antequam te conferas ad excipiendas

piendas Confessiones, implorandum est Dei auxilium, ne erres. *Da mihi, Domine, sedium tuarum Assisericem Sapientiam, ut mecum labores.* Sap. 9. v. 4. & 10. Invo- candum est illud, cum jam aures præbes confitentibus, præsertim in quibusdam difficilioribus casibus, ut securè eos res- solvas. *Cum ignoremus, quid agere debe- amus, hoc solum habemus resisus, ut oculos nostros dirigamus ad te.* 2. Par. 20. 12. Invocandum est denique finito opere, ut tibi Deus clementissimè dignetur condonare omnes errores, in tam sancto exerci- tio admissos, & ratum habeat, atque per- ficiat id, quod ille solus est operatus. *Con- firma hoc Deus, quod operatus es in nobis, à Templo tuo.* Ps. 67. 29.

Suò opere autem desidero, ne existi- mes, observationes istas nimium esse mo- lestas, scrupulosas, atq; superfluas. Deniq; quodnam omnium difficillimū opus est, quod Divina Providentia aggreditur, ni- si mutare cor peccatoris? qui pè hic so- lum invenitur resistencia in materia con- tumaci & refractaria operanti. Quare nulla unquam industria videri debet im- modica, quæ prædictum cor disponatur suâ operâ, ut se patiatur à Deo tractari, quemadmodum argilla in manu figuli, qui ex vase contumeliæ incendit formare vas honoris. Ex altera parte præcipitando hanc curatione ex impatientia, luculentū animæ tuæ vulnus infliges, cum & tibi, quod alijs medicis, eveniet, qui egros occidunt impudè. Si gravem in munere tuo admi res negligentia, malum redun- dabit & in malè curatum. & malè meden- tem, pari utriusq; exitio. Quare antequam Absolutionem impertias Pœnitenti, vide,

an in ipso inveniantur debite dispositio- nes circa peccatum. *Occide & manduca.* Act. 10. 13. tibi dictum audivit S. Petrus tunc, quando vidit descendere linum plenum serpentibus &c. quod ipse ce- lo parabatur in cibum. *Occide & man- duca.* Ut hinc quisvis Sacerdos intellegat, ad audiendas Confessiones expositum, ut peccata populi comedat, quod, si in peccata necdum mortua sunt per contri- tionem, aut saltem moribunda per tri- tionem, necesse sit prius occidere, antequam comedat. Pœnitente efficaciter dis- posito ante Absolutionem ad dolorem. Aliàs illæ vite peræ devoratae vivæ, mori afferent, primò quidè Matri, quæ exspe- perit, hoc est, Peccatori, & tum incanta- tori, qui suâ fœcordiâ illas vivere permis- sit, nempe Confessario. *Occide inquit, & manduca.*

(1) S. Aug. tr. 72. in Joan. S. Thom. q. 113. ar. 9. ad 2. (2) Castrop. de Sac- Pœn. tr. 23. di. sp. un. p. 19. §. 2. n. 4. in fine. (3) S. Th. 2. 2. q. 83. ar. 15. ad 2. Suar. l. c. 2. rel. l. 1. c. 23. n. 2. & c. (4) Suar. l. c. 2. n. 7. Less. l. 4. de Sumo Bono c. 7. Tertio est medium. (5) Bellarm. Contra. l. 2. de Amissione gratiæ, & statu peccati. c. 14. Tertio observat. Card. Pallan. ar. 10. perfect. l. 2. c. 2. Vide etiam Suar. l. c. 2. 28. n. 3. in fine. (6) Vasq. l. 2. ar. 10. 114. Suar. 10. 3. de gra. Di. sp. 12. de mortu. c. 28. 10. 2. de rel. l. c. 26. n. 5. (7) S. Th. 2. 2. q. 83. ar. 15. Suar. l. c. 2. 23. ad 2. (8) S. Thom. l. c. ar. 16. ad 2. Suar. l. c. 2. 27. in fine. Toler. in Joan. 16. Act. 1. 31. (9) S. Thom. 2. 2. q. 83. ar. 15. ad 3. Laym. l. 4. Tr. 1. c. 1. n. 10. S. Anselm. (10) S. An- de const. monast. c. 2. (11) Laym. de Sac- Pœn. c. 13. n. 9.

SEGNE
CONCIOS
INSTRUCIO
Pœnitenti
Confessari
Parochi

CAPUT IX.

Quomodo se gerere debeat
Confessarius erga Blasphemos.

Imaginare tibi hominem quempiam, qui nunc in hunc Mundū introductus appareat, & subito plūs quā humano lumine illustratus, uno simplici intuitu aspiciat & comprehendat multitudinē, varietatem, consensum, unionem, ac majestatem rerum omnium admirabilem, quæ hoc Universū constituunt; postēne is in tanto mentis stupore atq; ecstasi judicare possibile, ut Autor aded pulchræ Machinæ ab ullo blasphemetur? Et si postea intelligeret, non unum duntaxat inveniri, sed milenos ac millenos, qui Eum blasphemis laceillant, atque hos ipsos esse, quorum gratiā Universum istud fuit creatum, cæli Conditoris imperio præfixum sibi cursū peragunt, elementa laborant; An non hoc audito, velut cæstro percitus, in furem ageretur, puderetque cum hoc hominum genere communem habere naturam? Et tamē hic est excessus, quem sicis oculis quotidie intuemur, dū blasphemia ista, quæ sacrosanctum DEI Nomē injuriosē invadendo, jure dici potest prodigium iniquitatis, modò ob frequentiam vix curatur, & pro nihilo habetur. Nunc ad ipsam curam, & primarium scopum nostrum accedendo, omiſſa celebri divisione blasphemiarum in hæreticam, ac simplicem, eam ad nostrum propositum duplicem considerabimus. (1.) Sunt nonnulli, qui horrendas illas voces ex concepta ira, stultissimè contra Deum proferunt: alij verò stimulante quidem

R. P. Segneri Instruct. Confessarij.

itā sed adversus creaturas insanunt. Periores veluti rebelles Notorij, manifestā rapinā Deo honorem auferunt, posteriores tanquam occulti prædones, recto furto eundem diripiunt. Quod ad primum genus attinet, ratò eveniet, ut tam stulti ac rabiosi dæmones ad pedestros accidant, cum nemo adversus Deum bellum susceptorus sit, qui non prius sibi ipsi hostis extiterit, exuto omni humanitatis sensu. Et si quando contigerit, ejusmodi aliquē te offendere, erit plerumque is è pessima luforum fæce quispiā, qui cum nummis animā, & cum anima intellectū perdiderit. Plures secundi generis inveniuntur homines, qui choleram Intus accensam, nesciunt alia ratione restinguere, nisi (veluti totidem parvi Vesuvij) impijssimorū verborum flammam in altum evomant, ponantque in calum os suum. Ps. 72. 9. Tamen postea protestentur, se non habere intentionem eorūsq; extendendi suum peccatum.

Loquendo itaq; de istis, familiaris eorum sermo est; cum exardescunt: *Corpus Christi. Sanguis Dei.* Et ubi in Lege antiqua tanta erat divini Nominis veneratio, ut summo solummodo Sacerdoti liceret illud aureæ laminæ incisum in fronte gestare, quando intra Templū fungebatur officio, nunc quoties respiratur, toties illud impijssimo ore contaminatur ob res vilissimas, & nugas: Hoc sedantur furiz, teguntur fraudes, injuste obſignantur negotiationes. Docent tamen aliqui DD. (2.) quod verba ejusmodi, *Corpus Dei, Sanguis Dei*, quando imperus ille, quo proferuntur, non intendit ipsum Deum offendere, non sint blasphemiarum.

G

phemia,

phemix, & qui sic loquitur, etsi non prodatur, se linguam in ore ferre Christianam, non tamen habere diabolicam. Verum tamen pace illorum judico, in praxi frequentem contrariam sententiam esse veram, quam tradunt graves Doctores (3.) ita, ut prædictæ voces, *Corpus, Sanguis*, sæpissime à gravi culpa non possint eximi, etsi nullam contineant falsitatem, neq; ex ira contra Deum profundantur. Ratio est, quia hi, qui timorata sunt conscientia, àjs auditis graviter commoventur, apprehenduntq; insignem Divinæ Majestatis contemptum; ipsi quoq; talium sermonum auctores, nisi à consuetudine penitus sint excæcati, postquam subsidit effervescens bilis, & mens novo serenatur lumine, sæpius hanc ipsam advertunt irreverentiam, & de se pœnas repetunt. Signum itaq; est, quod hæ voces juxta communem sensum apertam contineant Divinitatis vilipensionem, ideòq; veluti blasphemix sint fugiendæ. Præterquam, quod, si non forent blasphemix, sæpenumero sint perjuria, adhiberi solita ad addendum pondus comminationibus, quas sese vindicaturi faciunt ejusmodi verbis: *per Corpus Dei, hoc non impune feceris! Per Dei sanguinem, hoc mihi lues!* itaque in ceteris. Aded, quocunque modo voces has accipias, veluti ensis manubrio carens, te omni ex parte vulnerabunt. Optarem proinde, ut honor Dei conculcatus te immenso Zelo accenderet, ad exterminandas è lingua Christianorù indignissimas has voces, earumque similes, atque ad ablegandas in abyssum, unde prodierunt, *Factus est in corde meo quasi ignis exsternans, claususque in ossibus meis, dicebat Hie-*

remias c. 20. 9. *& defeci, ferrenus factus sum.* Et cur istud? *Audivi enim contumelias multorù.* Quæ sunt istæ blasphemix aded usitate, & terrorem in circumstantibus in piorum consequitur animis.

Sed quibus utendum est remedijs adversus hanc phrenesin? hic lenia nihil proficient, quia morbus talis non expectit. Sacrosanctum Concilium Lateranense (4.) denuntiat omnibus Confessarijs, quod, si blasphemis non impulerint congruas pœnitentias, se ipsos illorum delictorum facturi sine particeps. Imò hoc ipsum Concilium vult, ut non solum Sacerdotes, sed in genere omnes Fideles, ubi justus metus notabilis damni non obstat, teneantur semper corrigere blasphemiam, etsi spes nulla sit emendationis, nisi si una lingua Deo honorem abstat, eam restauret altera. Porro remedia sunt duplicis generis. Alia servantur ad castigandas damnatas has linguas, ob transgressiones præteritas: alia quasi pedicæ imponunt, ob futuras. Quare ultra pœnas consuetas Orationis, jejunijs, flagellationis, elemosynæ, flagitiosis his injunges, ut aliquoties linguam lambendo terræ circumducant, toties ad pedes Crucifixi abjecti precentur veniam, totidem recitent Rosaria non ex Dominica Oratione & salutatione Angelica, uti usus habet, concinnata, sed ex alijs laudibus Divinis, quibus plùs mentem applicens, veluti *Gloria Patri &c.* aut his verbis, *Laudetur Christus Iesus.* aut similibus, ita ut hujusmodi actibus satisfaciunt titulo justissime restitutionis, reddantque honorem pro contumelia. Quantum attinet ad remedia præservativa, opportunissimum videtur esse

SEGNE
CONCIONES
INSTRUCIO
Pœnitent
Confessarij
Parochi

esse illud, quod adversus basilicum solet adhiberi, videlicet oppositum eidem speculum, quo horribilissima facies repræsentata, ipsimet intuenti vitam solet eriperé. Hoc artificio utere cum his quoque diabolis. Statue ante oculos execrabilem malitiam illorum peccatorum, quæ ab ipsomet Christo Domino appellantur irremissibilia; quoniam, tamen (absolutè loquendo) nõ sint plagæ nullo pœnitentiæ balsamo sanandæ, nihilominus præ cæteris aded purulentæ atque profundæ existunt, ut rarò sanentur, nisi inusitatis industrijs. Sermones ejuscemodi satis demonstrant, ad quam partem pertineant peccatores; idèque quod olim Petro fuit objectum: *Verè, Et tu Galilæus, nam & loquela tua manifestum te facit.* Idem cuique horum dici poterit: *verè & tu reprobus es.* Plurimum hæ voces impie, atque lacilegæ conveniunt cum maledictionibus reproborum in inferno. Ita, quemadmodum in Musica binis institutâ choris, quorum unus in superiore loco, alter inferius cõsistit, ex sibilis draconum infra terram sepulcorum, addiscunt serpentes isti humanâ eferentes speciem, similem formare sonu. & ex his blasphemijs resultat echo. *Est & alia loquela contraria morti,* ait Ecclesiasticus c. 23. 15. ubi Gea. 10. 10. 11. ratio exponit, *respondens Morti.* Quia hæc vera est vocum alteratio, cum turbatissima dissonantia. Et in quem finem ista omnia? quo prætextu? aut cui bono? Non oblectationis causâ; quippe blasphemi pascuntur veneno etiam amarissimo. Non ex estimationis sibi apud alios comparandæ gratiâ; Nam, si infamis habetur, qui contus-

meliam infert Principi juxta legem, *text. in L. Quisquis. ad L. Juli. Majest.* Quanto magis in tantâ notabuntur, qui blasphemant Dominum omnium Principum, qui est *Rex Regum, & Dominus Dominantium?* Non utilitatis alicujus studio; Nam quando blasphemant, num ideo dispendium, quod passi sunt, resarciunt? Quis ergo horror, sine ullo emolumento animam onerare tam immani crimine, ut nec in ipso inferno inveniat gravius. Et ubi damnati vellent manum illam, à qua torquentur, moribus dilacerare, ipsi damnatis crudeliores eandè beneficam, quæ ijs vitam conservat, sanitatem, opes, liberos & quidquid possident, execrantur. Nomen illud, in quo unico salus illorum posita est, proscindunt contumelios, conculcant sanguinem, qui solus eorum potest extinguere debita! Rectè ergo compellatur Deus, ne desistat punire eum, qui talia audet, cum blasphemia ex eo peccatorum genere sit, quod plura alia supponit. *Ne desinas ab homine iniquitatis, qui addit super peccata sua blasphemiam. Job. 34. 36.*

Hujusmodi remedia majore pondere semper ijs blasphematoribus porrigenda erunt, quos supra memoravimus, & accommodanda illorum necessitati singulari. Et idcirco cuperem te non nihil cum ipsis esse indiscretum. Hinc si tales, qui apud te molestissimas has linguarum fordes deponunt, homines sint vobis conditionis, uti certè sunt vitæ abjectissimæ, vellem te aliâ uti linguâ cum ipsis, sed ita asperâ, quæ veluti Leonis lambere non posset, nisi provocato sanguine. Cum secundî generis blasphematoribus mode-

randa non nihil est Acrimonia quadam benignitate, non autem que ipsos non finat agnoscere peccata, quae perpetrarunt. Quare audiendae non sunt excusationes illae tanquam legitimae: Ego ejusmodi verba non profero animo afficiendi Deum injuriâ, sed ex consuetudine, & iracundiae commotione. Nam quantum ad choleram attinet, an desunt alia verba, quibus eam reprimant? Nimirum foret, si quis verborum suorum jaculis aliam, praeter sanctissimum Dei Nomen, metam non posset statuere. Spectando verò consuetudinem, si illam advertant, tenentur adhibere diligentiam ad eandem extirpandam, (6.) Et tamen communiter non curatur. Praeterquam quod voces hoc modo prolatae, ipsi ordinariè sint voluntariae, non solum in sua causa, quae est prava consuetudo, sed etiam in seipsis, atque effectus. Nam quantumcumque miseris istis rationis lumen ex subita ira occidere solet, nihilominus non tam densa repente nox ingruit, ut non confusè gravissimam Divino honori illatam linguâ suâ injuriam agnoscant.

Quae modò de blasphemia dicta sunt, possunt quoque juvandis perjuris applicari, quod alterum telum est, & quotidie in sanctissimum Dei Nomen solet vibrari, nullâ habitâ ratione, quod demum in caput illius recidat, qui illud intorsit. *Qui in alium mittit lapidè, super caput ejus eadet. Eccli. 27. 28.* Sed nolo hac in re esse fusior. Id solum observari à te velim, quod multi inveniuntur, qui, cum non jurent cum falsitate, quae illud est, in quod denique omne resolvitur perjurium, (7.) nihil sibi religioni ducunt, jurare quovis

momento absque necessitate, ac si non clarè à Deo fuisset denuntiatum: *Non habebit infontem Dominus enim qui confpserit Nomen Domini Dei sui frustra. Exod. 20. 7.* Abulum hunc adeò in radice radicatum, necesse est pro vitibus à se excindi. Nam tamen verum sit, juramentum temerè factum citra advertentiam, non propriè dici perjurium, si què minus esse culpabile (8.) nihilominus scillimum est, ut tale evadat. *Per multam jurans, ait Ecclesiasticus, implebitur iniquitate. c. 23. 12.* Qui multum jurat, hoc est, sine utilitate, et si non falsè juret, tamen implebitur iniquitate. Non est tunc plenus, sed brevi implebitur, quoniam quam difficile est multa loqui & non mentiri, tam raro abesse solet à sequeute juramento perjurium, perex quo citra intervallo inter se distant juramentum superfluum, & impium, uti expendit S. Augustinus, (9.) Cogita, hac in re anime accidere, quod in fortalio aliquo solet evenire. Quamdiu exteriora munimenta defenduntur, nihil timeatur, at quando hostis pervenit ad fossarum margines, scillimum est inde superare muros, & sibi signa figere. Audi proinde consilium Christi, *Non jurare omnino. Matt. 5. 34.* Hoc est, sine urgentissima causa; aliis juramentum vanum brevi viam parabiturramento falso. Quemadmodum facile contingit, ut pauci milites in cauce in numerum admissi, portam aperiant maximo exercitui, qui foris expectat. Certe, qui non timet grande hoc periculum, non intelligit, quantum malum sit perjurium, neque scit, quod Canones sacri non solum declarant hujus criminis reum infamem,

(10.) verum etiam gravissimis verbis præscribant, ut in imponenda pœnitentia par habeatur homicidæ; quanvis Theologi longius progressi asserant, malitiâ quoque esse superiorem. (11.) *Prædicandum est, ut Fideles perjurium caveant, scientes hoc grande scelus esse, nec leve perjuris pœnitentiæ modum imponendum, sed talem qualis homicidio imponitur, & ceteris criminibus capitalibus.* (12.)

(1.) Valent. 2. 2. disp. 1. q. 13. pu. 1. Sanch. in Decal. l. 2. c. 32. n. 2. (2.) Navar. in Man. c. 12. num. 85. Cajet. in sum. V. Blasphem. (3.) Suar. 10. 1. de Relig. tr. 3. l. 1. c. 6. n. 11. Tolil. 4. c. 13. n. 6. Sylvest. V. Blasphem. n. 3. in fine. Sexto quando. (4.) Concil. Later. s. 9. Navar. in Manual. c. 12. n. 83. (5.) Concil. Later. l. c. Navar. l. c. Lessius. de Just. l. 2. c. 45. dub. 5. in fine. (6.) Tolet. l. 4. c. 13. n. 7. Sanch. V. Blasphem. Sanchil. c. n. 45. & lib. 3. c. 4. n. 11. (7.) S. Thom. 2. 2. q. 98. ar. 1. ad 1. (8.) Sorus l. 8. de Just. q. 2. art. 3. & de cavendo juramenti abusu. c. 12. (9.) S. August. 10. 4. lib. de mendacio circa medium. (10.) C. Quicumque 6. q. 1. (11.) S. Thom. Quodlib. 1. ar. 18. Sorus l. 8. de Ju. ar. 3. Sanchil. 3. in Decal. c. 5. n. 37. (12.) C. Prædicandum. 22. q. 1.

*****
CAPUT X.

Quid agendum Confessario cum ijs, qui tenentur facere restitutionem.

Alterum vitium, mius diabolicum, sed non minus obstinatum, est Avaritia, sæpius in sacris litteris appellata

servitus idolorum. Est enim Avarus par Idololatæ, non solum ob materiã quam adorat, aurum videlicet, sed etiam ob affectum, quo illud colit, nempe super omnia: unde quotidie cernimus, affectui huic cedere debere quemcunque alium; & si amoris voluptatis homo postponat parentes, utilitatis studio etiã odio prosequetur, & pro hostibus habebit filios. Quare nescio an maior ullum sit invenire durius & contumacius, illo, qui rem possidet non suam. Quamcunque aliam figuram facilius illi poteris imprimere, quam cordati alicujus Zachæi, qui non dicat, Reddam, ut hodie mos habet; sed Reddo, Et te ipsa experieris, in tam duro opere sæpius fersi aciem retuendi. Jejunavit Achab, servidi Prophetæ minis territatus, substrato dormivit cinere, vestem regiam permutavit cilicio, capite in terrã inclinato luctum præsetulit, veruntamen vineam Nabotho ereptam non restituit. Adeo verissimum est, inter fructus dignos pœnitentiæ, hunc esse ultimum, qui maturescat.

Sed ut ad remedia veniamus, quæ conducant ad eundem obtinendum, majoris claritatis gratiã, distinctionem hanc præmittemus. Vel obligatio, quã pœnitens constringitur ad faciendã restitutionem, est manifesta, vel dubia. Si est dubia: quando tibi non fidis ex improviso litem cum autoritate decidere, differ tantisper, dum casum penitiùs examines, aut consilium exquiras; vel tandem potes (si Pœnitens verè appareat paratus ad præstandum id, ad quod obligatur) eum absolvere, datã tamen tibi promissione, se consulturum viros doctos, ac quod ipsi

visum fuerit; reipsa executurum. (1.) Quod si è contratio obligatio certa est, video te in grandi versari labyrintho, modico instructum filo ad inveniendum exitum. Ratio est, quia si Pœnitentem cogas præmittere restitutionem Absolutioni, videris uti extremo rigore, & ipso Jure ad inferendam injuriam abuti. *Summum jus, summa injuria.* Si verò absolvas, sponcione accepta restitutionis promptè faciendæ, casus erit admodum rarus, ut flores isti fructus afferant. Ecce, finita Confessione, *quasi Oliva proijciens florem suum. Job. 15. 33.* Quippe non est difficile, animo concipere restitutionem, at factò ipso implere, id perquam arduum videtur: adeò ut nonnulli instar elephantis, sine fine cunctentur in lucem edere patrum, ac tandem mirum est, si post longum tempus non etiam patiantur abortum. Non sibi timuit Pharaò à feminis Hebræis, sed solummodo à masculis; hinc permittebat multiplicari puellas, quantum volebant; cum è contrario infelices pueruli non sinerentur vivere vel unicam horam, *Quidquid masculini sexus natum fuerit, in flumen proijcite; quidquid feminini, reservate. Exod. 1. 22.* Hoc ipsum agit diabolus, Multiplicentur verba, quæ sunt feminae, tantummodo submergantur Opera, quæ sunt masculi. Quare hoc age; si decreveris impertire Pœnitenti Absolutionem, persuasus bona voluntate, quæ præfert, saltem memor sis; ut præfigas ipsis tempus restitutionis, modumque præscribas. Modum quidem, nam si creditores sint ceteri, non licebit eam facere pauperibus nomine e-
 temosynæ, aut Sacerdotibus, ut legant

Missas; sed tradat tibi pecuniam aut alteri homini fido, ut securè in manus veri domini perveniat. Tempus verò designandum est; Nam promissiones indeterminate, *restituam*, non ita fortiter contringunt, uti aliæ, restituam intra hoc temporis spatium; præsertim si SS. Euchari-
 sticæ sumptionem interdixeris, quousque restitutio fuerit peracta, aut à creditore per alium obtrita dilatio.

Hæ limitationes solummodo locum habent ijs in casibus, in quibus res aliena non actu est in potestate Pœnitentis; ab enim suadeo, nõ conferre Absolutionem illi, nisi quamprimum hanc præmiserit. Quamdiu noxius cibus indigestus haurit in stomacho, facilè eicitur per vomitum; at quando per concoctionem in chylum convertitur, & ex hoc in sanguinem, ac denique in ossa, vix ulla medicina amplius valebit extrahere. Simili modo in re ablata, si expectaveris, donec à Pœnitente consumatur, atq; ad sustentationem familiæ usurpetur, num prodesse sperare potes, unquam securam restitutionem? Quòd si antehac jam placuit Confessarijs hanc promississet, si deinceps culpabiliter sefellisset, memor esto verbi, quæ supra de relapsis diximus, & nisi in præsentibus circumstantiis ex ratione compunctionis cogant aliud agere, libet ei nega Absolutionem, (2.) duplici ex causa, uti alio in loco expendimus. Primum quia nemo tales potest prædèter judicari-
 ritè dispositos obiter tam sapienter in solubilitatem, juxta celeberrimam S. Augustini doctrinam: *Si res aliena reddi possit, non reddatur, penitenti non agitur, sed simulatur.* Et quid hoc aliud est, quàm

SEGNE
 Conciiones
 Instructio
 Pœnitent
 Confessarij
 Parochi

imitari crocodilum, qui dum plorat, devorat, & prædam, quam dentibus apprehensam tenet, suis perfundit lacrymis? Deinde, quia, tamen si tales bene essent dispositi, & ex animo sincero loquerentur, non debet ipsos Confessarius relinquere in proximo periculo relabendi in consuetam omissionem; sed, quando Confessio dilationem admittit, debet eos constringere, atque præmissâ debitâ restitutione, in tuto extra omne discrimen constituere. Hac ratione Sacramenta fiunt salutaria, & non perniciosâ. Postquam soluta est obsidio, censent periti Medici, non esse præbendum cibum desideratum longam famem perpessis, antequam stomachus expurgetur. Ratio consilij hujus in aperto est, quia per continuam talem inediam, ventriculus alimenti avidus, toto ex corpore humores noxios attrahit, quibus si commisceatur cibus, nutrimentum convertitur in venenum. Pari cautela utendum est in hac cura: & quando Pœnitens ex immodica habendi fame, longo jam tempore conscientiam alienis bonis oneravit, primùm adigendus erit, ut animam mundet, & levet crassis istis humoribus, & tum ipsi porrigendum erit salubre Sacramentorum nutrimentum; alioquin cibus intempestivè sumptus mutabitur in venenû, & brevis sanitas, quam infirmo communicas, subsequente relapsu magis reddetur deploranda. Verum est, quod, quantumvis hic atque alibi tam asseveranter edixerim, negandam esse interdum aliquibus Absolutionem; Nolui tamen ita existimes dictum, quasi verò cupiam magnopere te pronum esse ad vibrandum ictum, quo gravior à Con-

fessarij manu infligi nequit, & cujus proinde gravitas bene prius ponderanda, ut justitiæ congruat. Vide, quid cælum agat, quando parat ejaculari sagittam; prius se nubibus operit, veluti in signum mæstitiæ. deinde, si fulmen jaciendû est, minas præmittit tonando, ut appareat, quòd equidem feriat, mallet tamen non ferire. Similem mœrorem prudenter tu quoq; demonstrabis, priusquam ad tam funestam executionem descendas. Differ Absolutionem, non nega; & quando neganda erit, fac ut intelligat Pœnitens, hoc esse remedium expedientissimû præsentî suæ indispositioni adhibendum: dic illi, quòd fatius esse judices, eum contristare cum emolumento, quàm nimîâ indulgentiâ decipere; suavissimis verbis mel illi aculeo; atque ostende, repulsam hanc (refutatis, quos attulerat, prætextibus) non ex odio provenire, sed amore.

Verùm necdum tibi primarium punctum earum difficultatum exposui, quæ circa Avaritiæ curam accidunt. Humor ille tenacissimus eosdem post se trahit effectus in ijs, qui illo sunt involuti, quos pituita in paralyticis. Subinde membra moveri prohibet, subinde præter motum etiam sensum extinguit. Quid dicam? Incides in nonnullos, qui plus amant pecuniam, quàm conscientiam, & que cum stollida illa Tribu zernum abdicabunt possessione terræ promissæ, dummodo statim ac impræsentiâ sterili agro possint frui cis Jordanem. Incapaces omnino sunt intelligendi propriam obligationem, & si tandem capiant, volunt satisfacere per Testamentum, tanquàm non possent esse frugi, veluti viperæ, nisi post mort-

mortem. Paralyfis ista, quæ sensum opprimit, non ita frequens est morbus, est tamen in plerisque lethalis, aded ut nisi virtute Orationis ad sanio rem mentem revocentur, ac respiscant, parùm de eorum salute liceat sperare. Alij è contrario non sunt orbatifensu, sed movere se nequeunt. Probè intelligunt suam obligationem, credunt, fatentur, atque etiam ei cupiunt satisfacere, sed vires illos deficiunt; non possunt. Quàm difficile est penetrare atque discernere, quando istud *Non possum* proveniat ex debilitate virium, & quando ex infirmitate voluntatis oriatur! Inquire, an lufai sint dediti, adeant spectacula, frequentent popinas, deprehendes sæpenumero dimidiã partem illius, quod bibendo ac ludendo dilapidant, expungendis eorum debitis suffecturam, & tamen dicitur, *non possum*. Perge indagare in statum creditorum: sunt hi frequenter pauperes, quibus lautius instar convivij forent reliquæ mensarũ, quæ à debitoribus instruantur. Postquã insigni rapacitate devorant inopiam, juxta illud *Ps. 13. 4. Devorant plebem meam, sicut escam panis*: Et in silentio depasti sunt minutis, at assiduis gravaminibus, ut loquitur Ecclesiasticus c. 13. 23. *Pascua divitum sunt pauperes*, prodigunt cum luxu, si non etiam cum lascivia id, quod pauperibus tenerentur dare tanquam mercedem, speciosis sibimetipsis illudentes titulis, quos in schola Avaritiæ didicerunt: quod non teneantur restituere cum detrimento proprii status. Scio ipse, quod, quando status non obtentus fuit crevitque per injustitias, non sit obligatio eundem minueudi, quò satisfiat o-

mnibus. Verumtamen hoc locum non habet, neq; cum sumptus sunt superflui neque cum pauperis creditoris incommodum (qui expectat) est æquale; multò minus, si excedit in commodum debitoris, qui tardat satisfacere. (3.) Denique in bilanci impostum istud *Non possum* aminemus juxta pondus Sanctuarij, visibis, quantæ sit tenacitatis. Non possum, nempe dicere vult, plus mihi afferret utilitatis, si differrem: interea lucrose se offeret emptionis opportunitas, iniquitate potero instructus illi contractui (4.) Atque in hoc tota consistit impotentia, quæ laborant isti paralytici, non se valent movere, immemores illius, quod dicitur sapiens, *Si dixeris: vires non suspicant, qui inspector est cordis, ipse intelligit, & servatorem, vel ut alij inter presentes, observatorem animæ tuæ nihil fallit. Prov. 24. 12.* Verbo, res aliena est veluti torpedio, quæ manũ quã apprehenditur, continuo reddit languidam. Atque hinc omni contentione rogant sibi prelegari tempus, sollicitando, veluti qui molitiosè litigant, dilationem in tali causa, quam desperant pro se decidendam, Novèris proinde, non esse in tus potestatem concedere inducias: quia non solum illicitum est, alteri quidquam subripere, sed æquè vetitum, illud retinere. (5.) Neque lex divina solummodo malè parta reddi jubet, verùm etiam, ut quamprimum fiat, præcipit, quod moraliter præbui potest eo modo, ut, si nequeat restituimul, reddatur per partes. Quare diligere fare in istis ordinationibus, & indulgere morã ei, qui modò suo potest satisfacere debito, non est penes Confessarium, sed

SEGRE
 CONFESSIO
 INSTRUCIO
 PENITENTIA
 CONFESSIO
 PAROCHIA

definitur à sola & vera necessitate, nisi tales adessent circumstantiæ, in quibus prudenter posses præsumere creditoris consensum, dilationem hanc non ægrè sustinentis. (6.)

Subjungamus duo monita, quæ in praxin reducant generalem doctrinam hæcenus traditam. Primum: quando occurrunt graves difficultates cum hujusmodi Avaris & tenacibus, qui magis à sua possidentur pecunia, quam ipsi eam possident, stude illas expugnare Oratione. Imò etiam, si absolveris pœnitentē, propterea quòd promiserit reddere tempore, quo debet, consultum est præscribere pœnitentiæ loco, ut subinde per illud intervallum precando confugiat ad Divinam Majestatem, vel patrociniū Deiparæ, sollicitandæ gratiam standi promissis, & cum fide exequendi: quippe restitutio ista similis est palmarum fructibus, qui nunquam sponte decidunt, sed violenter sunt avellendi. Alterum monitum est. Quando Pœnitens est in bona fide, vel quia credit, se nihil debere: vel quia existimat se solum teneri ad partem, & non ad totum sive in solidum; vel quia judicat. satis esse, si per plures solutiones restituat debitum, quod per unam potest si non adsit probabilis spes fructus, relinque ipsum in tali ignorantia salutari (7.) dummodo hæc sit invincibilis ex eo, quòd nullam habeat causam dubitandi de sua obligatione. (8.) Utinam non esset quandoque majoris laboris efficere, ut horum aliquis malè possessas opes ex avidis faucibus rejiciat, quàm curare, ut elephas exagitarus excussus abur à se abjiciat. Itaque noli illos imprudenter præ-

R. P. Segneri Instruct. Confessarij.

mere, nisi prius advertas, te utcumque esse securum de præda obtinenda. Nisi enim ignorantia, in qua vivitur, coram Deo excuset multas hujus generis transgressiones, necesse erit magnum numerum orbis Christiani damnari. (9.) sed, uti sentit S. Augustinus: *in quibusdam homo fallitur magno malo, in alijs parvo, in alijs nullo, in alijs etiam utiliter.* In *Enchir. c. 19.* Et hoc ipsum scire juvat, quòd in præsentia accidat. Quare necesse est, ut circumspicere agas, quando ob incertitudinem creditorum, restitutio solum facienda erit pauperibus. Nam probabilis est opinio, pœnitentem his obligatum non esse lege naturali, sed positivâ (10.) ac propterea erga ipsum licet uti majore favore. (11.) Imò tamen non esset in bona fide, complana ei viam, quantum potest: suadendo, si quantitas est major, ut procuret honestam compositionem ab eo, penes quem est concedere; si verò ea sit exigua, ut applicet solitas eleemosynas, quæ fiunt in illius domo; vel ut condonet tantumdem alicui inopi suo debitori, quantum tenebatur distribuere inter pauperes, siquidem tantò expeditius est cedere id, quod quis necdum habet, quàm privare se illo, quod quis possidet, quantum facilius est non deglutire hamum, quàm eundem revomere.

Restaret nunc, ut quidpiam dicemus de alia restitutione alterius rei, longè pretiosiore, nempe famæ. Restitutio, fateor, est maximè necessaria, verùm tam rara, ut qui illam etiam cupit præstare, vix faciat perfectè. Accidit enim Maledictis, quod maleficis in Ægypto apud Pharaonem, versus in serpentes virgis, de-

H
fos-

formant eos, qui misericordes sunt ac pudici, ut videantur esse avari, libidinosi; non autem rursus mutant serpentes in virgas, reddendo infamatis quam abstulerant, formam pristinam & famam. Opus hoc est altioris virtutis, qualis in solo Moysse inveniebatur. Sed ego hic aliud non intendo, quam ut tradam aliquas observationes, quæ praxi subserviant: dicam proinde breviter id, quod in ista materia maximè videtur considerandum. Qui malitiosè alterum cum injuria infamavit, tenetur retractare magno rigore, quo non obligatur is, qui solummodo manifestavit crimen aliquod occultum: Nam prior infamatum privavit dominio suæ famæ, cum posterior abstulerit duntaxat possessionem. Quare in isto casu non sufficit plagæ speciosam tantummodò adhibere medicinam, laudando scilicet, sed necesse est revocare efficaciter verba propria, etiam cum dispendio famæ, non solum æquali, sed etiam aliquantò majore. Unde si necessitas postulet ad obtinendam fidem, fatendum erit, se fuisse mentitum, deposito etiam juramento seu privato seu publico, juxta negotij conditionem. (12.) Verum est, revocationem hujus criminis in quadam circumstantia fieri posse per tertiam personam autoritate præditam: qui modus commodus est ad restitutionem hanc reddendam faciliorem ei, cui nimium difficile videtur, ore proprio refarcire damnum. Ut ergo quisque sibi caveat à tali scelere, studeat mature perpendere ejus gravitatem, quæ longè superat malitiam furis: cum detractores sint fures, sed tantò nocentiores, quantum præstantius ipsis divitijs bonum proxi-

mo abripiunt. *Melius est nomen bonum, quam divitiæ multa.* Prov. 22. 1. Certum est, illos ab Apostolo annumerari in miseris, quos pro gravissima poena Deus permisit cadere in reprobam sententiam, & in tam funesto catalogo diserte appellavit Deo exosos, *Detractores, Deo odibiles.* Rom. 1. 30. Fortassis quia directè ferunt naturam Divinam, quæ est infinita benignitatis in tolerandis hominum delictibus. Hoc autem multò magis eveniret, si detractio conjunctum esset odium adversus infamatum, ut certitur in plerisque, qui veluti canes rabiosi non solum in ore habent dentes ad mordendum, sed venenum quoque vulnere infundendum. His demonstra, ex clarioribus signis reprobationis censei, delinquent esse charitate. Siquidem, uti S. Augustinus colligit ex S. Joanne, *Sola dilectio discernit inter filios Dei, & inter filios diaboli.* At qua ratione apud illos inveniri potest charitas, quando hæc operum aliorum peccata, ipsi verò revelant? *Charitas operis multitudinem peccatorum.* Pet. 4. 8.

Denique notandum est, quòd inconsideratio, inclinatio, vel pravus habitus, quem contraxerunt in revelandis aliorum criminibus, faciant, ut aliquando in confessione sine necessitate nominent compocem peccati. Quare nisi hoc facerent cogatur i te, ut eum corrigas, vel impendat aliquod malum disturbaturi. (13.) ne feras hanc ignorantiam, quin admonitas alias se solos accusent, ac propria mentelena aperiant peccata. *Iustus accusant est sui.* Prov. 18. 17.

(1.) Lugo de Punit. dist. 22. sect. 4. 7. 11. 12.

71. Henric. l. 6. de Pœn. c. 26. n. 9. Coninck, di. sp. 9. de pœn. dub. 16. n. 126. Nav. in Sū. c. 26. n. 3. (2.) Tolet. l. 3. c. 17. n. 4. Caj. V. Rest. c. 7. in fine. Nav. c. 17. n. 64. c. 26. n. 5. Suar. di. sp. 32. f. 2. n. 3. Azor. 3. pl. 4. c. 34. De Lugo de Inst. 10. di. sp. 20. sect. 9. n. 213. Bonac. de restit. di. sp. 1. qu. 6. pu. 1. n. 18. Et alij communiter. (3.) Laym. l. 3. tr. 2. c. 11. n. 2. Navar. in Sum. c. 17. n. 59. Less. l. 2. c. 76. dub. 1. n. 19. Cajet. V. Restitutio. (4.) Navar. Cajet. Less. l. c. (5.) Navar. in Sum. c. 17. n. 54. Cajet. V. Restitutio. Molin. 10. 3. tr. 2. di. f. 753. n. 2. (6.) De Lugo. l. c. n. 214. (7.) Sanch. de Matrim. l. 2. di. sp. 38. n. 10. Io. Medina. C. de Conf. tr. 2. qu. de conf. dimidiata iteranda. Lugo de Pœn. di. sp. 22. sect. 2. n. 26. (8.) Sanch. in Decal. l. 1. c. 16. n. 21. Vasq. 1. 2. q. 24. ar. 7. di. sp. 107. c. 3. (9.) Petr. Navar. l. 4. c. 4. dub. 11. Dicastil. l. 2. de restit. tr. 2. di. sp. 19. dub. 1. (10.) Laym. l. 3. tr. 2. c. 9. n. 1. Less. de Inst. l. 2. c. 14. dub. 6. n. 36. Petr. Nav. l. 4. c. 1. n. 44. (11.) Laym. l. c. c. 12. n. 13. (12.) Less. l. 2. c. 1. dub. 20. n. 106. De Lugo 10. 1. de Inst. di. sp. 15. f. 2. n. 24. 25. Navar. Man. c. 18. n. 45. (13.) De Lugo de Pœn. di. sp. 16. f. 7. n. 429. Suar. de Pœn. di. sp. 34. sect. 1. n. 3. 4. 5.

CAPUT XI.

Quomodo à Confessario dirigendi sint ij, qui implicati sunt odio, & inimicitijs.

Postquam plagas superioris partis Animæ curavimus, descendamus nunc ad curanda vulnera inferioris, quam in ita scibili quidem appetitu inficit vindi-

ctæ cupido, in concupiscibili Impudicitia lues. Initium sumamus à prima. Non mihi hoc loco sermo est de quibusdam hominibus sanguinarijs, qui omni momento meditantur cædes, latrocinia, & ruinas. Hoc genus spirantium vindictam raro in tuo tribunali apparebit; novit enim perspicuè, malam se habere causam. Loquor de ijs, qui cuperent, si fieri posset, cum Angelo illo Apocalypico pedem unum ponere supra mare, alterum in terra; seu quod idem est, una ex parte nollent condonare, ex alia vellent peragere Confessionem; itaque seipos & Confessarios fallunt verbis speciosis, nulla mixta veritate. Ajunt, se jam à longo tempore injuriam suis inimicis remisisse, & si illos in silva invenirent dormientes, se ne quidem somnum disturbaruros, muld minus offensuros. Hujusmodi sermonibus persuasus crederes, Dav. dem ab illis hausisse conscientiam, quâ formidabat oram vestimenti præcidere illius, quem vitæ suæ habuit insidiatorem. Sed advertite, quod hoc genus serpentum venenum gerat in corde, non ut ceteri sub lingua. Perge, & animum adde, ut tibi illatæ injuriæ ferri exponant; in una periodo appellabunt eos proditores sapius, à quibus offensus fuerunt, & injurias dicent proditiones. Unde ex tali halitu facile colliges malignitatem, quæ juxta Sapientis dictum in fundo residet: *Ira in sinu stultis requiescit. Eccles. 7. 10.* Percontare, an adversarium suum alloquantur; id verò, dicent, procul absit! nimias esse injurias, quibus offensus sint. Quære an prius salutati saltem reddant salutem? ne hoc quidem; jam enim palam, tum offensori ipsi,

ipſi, tum toti ejus familiae & cognationi enunciatum eſſe, ne quando auferent ſe coram comparare. Intelliges, quòd, ſi eminus ſibi occurrentes conſpiciant, in aliam deſteſtant viam. Imò ne ipſum etiam templum cum ipſis habere volunt commune, ne forſè in eorum conſpectu veniant, tamen ipſo actu Deo ſunt ſupplices. Et hi ſunt ipſiſſimi, qui multis annis Confeſſarijs videri volunt columbae ſine felle, & tanquam columbae ſincerè paſci Sacramento Pacis. In veritate columbae ſunt ſeductae.

Porro in cura malignae hujus bilis ad ipſam veniendo radicem, ſupponendum eſt, præcepto charitatis, quo tenemur nõ odiffe inimicum, (*Non oderis fratrem tuum in corde tuo. Levit. 19. 17.*) prohiberi quoque ſignum latentis odij. (1.) Ratio eſt, quia hæc ipſa indicia jam ſunt pars vindictae: & licet alia deſint, præbent adverſario occaſionem ſimilem exercendi Inimicitiam, ſuntque paſſim ſcandalo. Cogita quempiam Confeſſionis gratiã ad te venire, ex eorum Pœnitentũ numero, qui hujusmodi venenatæ aſpidis ova in ſinu fovet; in primis rogabis, quantum temporis fluxerit, quo tali affectus fuit injuriã. Odium enim torrentis inſtar tantò turbidius, quantum longius procurrit, ſolèrque ex repetitis actibus intumeſcere & augetur. Tum interroga, an deſideret malum aliquod evenire inimico; negabit, ut moris eſt. Deinde cum per externa prodantur interiora, procede ad ſigna, quorum præcipua aperiet lingua, ſicuti cor proditur per arteriæ motum, qui eo languente, ſubito ſolet perturbari: Fuiffine locutus cum Adver-

fario tuo, aut altero, qui ipſum antea
 Obſervandum hoc loco eſt, quòd, tamen ſermocinatio & ſalutatio ex natura ſua ſigna ſunt ſpecialia benevolentiae, debita proximo nõſtro ſolum ex conſilio, non præcepto, in praxi tamen ſæpe circumſtantiae mutant naturam. Quando inimicitia eſt publica, quando Pœnitentia antehac ſolita eſt ſalutare, & alioquin ante acceptam injuriam; ſi denum irmones miſceat cum ceteris ſuae civitatis, aut vicinis, omnèque ſalutet; tenent (2.) eadem quoque edere indicia (quae non amplius ſunt ſpecialia, ſed communia ſigna charitatis) atque exhibere ſua Adverſarijs: ſecus, hoc ipſum, ut ſuperior memoravimus, eſt vindicta; quia injuriam inferit, & præbet occaſionem ſcandalali Adverſario, imò omnibus, qui illud advertunt. Verum eſt, ordinariè Pœnitentem non eſſe obligandum, ut ſalutatio præveniat, quando notabilem accipit injuriam, aut quando illius conditio multum excedit conditionem conviſtoris; multò minus, quando quodammodo certum foret, quòd ſalutatio non eſſet reſponſum dandum. (3.) Verum obſerva, te in hac lite uni ſolum partemque autem accommodare, unde difficile fit in ſerendo judicio falli. Propriè credendum quidè eſt relationibus Pœnitentis, tanquam reiſa ſinceris; ſed ſicut oportet, quòd in quocunque tribunal argumenta propria vivis proponi ſolent coloribus, Adverſarij autem ſubſeſcure ſolum delineari. Et quare, quid fieret, ſi Pœnitens non tantum non ſalutaret prius, ſed ne quidem reſponderet, nihilominus tamen inveniret Confeſſionem

rios tam benignos, qui scandalosam hanc duritiem condonarent? Manifestior hic est obligatio, quia si is, qui salutatus prior renuit salutem reddere, non multò superior est, seu conditione, seu officio, aut quoddam præcedens injuria ita levis fuerit, ut non possint ipsi adscribi hæc omissiones, gravem illæ contemptum ex natura sua spirabunt, suntque insignis violatio non solum præcepti urbanitatis, sed etiam charitatis. (4.) Imò etiam quando permittitur superiori non loqui, & non salutare, non tamen ei licitum est semper, sed ad tempus duntaxat; cum mensura pœnæ debeat respondere delicto, neque durare perpetuò, ne degeneret in vindictam, Hinc licet absolvi possit paterfamilias, qui per aliquod temporis spatium non resalutat filium, quod is contraxit nuptias toti familiæ ignominiosas, nihilominus absolvendus non est, si illud diutiùs continuaret. (5.) Nam si licitum ipsi est esse severum, ad continendos in officio ceteros domesticos, non tamen licitum est esse crudelem. Quandoquidem igitur in hac materia longiùs sumus progressi, faciliè judicabis, haud multò secùs differendù esse de ijs, qui pacem respuunt inire per publica instrumenta. Nam tamen si charitas non imperet talem pacem, sed solum suadeat, nihilominus faciliè potest contingere in praxi, ut Pœnitens aliquis sit obligatus ad eam componendam, quando saltem post æquum temporis intervallum debitis modis fuit postulata. Idque præcipuè in duobus casibus; quando vel populus rationabiliter scandalizatur ob tantam difficultatem & duritiem. (6.) Vel

quando is, qui offensus est, aliter nequit ex corde efficaciter evellere odium, (uti quotidie contingit) neque aliud suppetit balsamum ad sanandam plagam exulceratam sui rancoris, nisi hujusmodi perfecta reconciliatio. (7.) Atque super istas rationes credibile est, fundatas esse justas pœnas, ab antiquis Concilijs contra illos latas, qui etiam extrinsecam pacem rejiciunt, Concilium IV. Carthaginense statuit, ne ab Ecclesia eorum reciperentur elemosynæ. (8.) Concilium XI. Toletanum præter hanc ipsam Ordinationem, etiam illis interdixit S. Communionem. (9.) Agathense etiam ulteriùs progressum est, voluitque, ut tanquam putrida membra per Excommunicationem ab Ecclesia rescinderentur. (10.) Id præ reliquis clarè ostendit, quoddam, quando Author offensæ se submitendo etiam debitam offert satisfactionem, tamen si ob justam causam privatam omittat dare scripto pacis in itæ testimonia, non possit tamen offensus intermittere, quin talia edat signa reconciliationis, & remissionis, ut is vi illorum liber vivat à metu vindictæ. (11.) Nec mihi objicias, posse à Pœnitente negari pacem, hic relatam, solummodo ob motivum laudabilem æquitatis, hoc est, ut captivetur reus, neque cursus Justitiæ impediatur, quæ sublata à republica, teste Philosopho, vitæ civili eadem pareret detrimenta, quæ vita naturalis pateretur sole extincto. Mirum profectò est, quod cum homo adeò abhorreat ab alijs falli, non vereatur tamen sibimetipsi imponere. Potest (quis dubitat?) Pœnitens licitè ex tali motivo operari; sed non continget, ut statim hoc sit motivum, ex quo pro-

cedit, nisi in casu admodum raro. (12.)
 Dic mihi, si navigium aliquod à spūppi
 habeat impetuosum Vulturnum, quo
 provehatur in altum, eo ipso quoq; tem-
 pore affletur placido proa Zephyro:
 uter ex duobus his ventis habebit gloriā
 propulsæ molis? haud dubiè is, qui fuit
 vehementior. Fieri quidem potest in ra-
 riore casu, ut peritus Navarchus mode-
 ratione clavi velorumque flexu ad eò ju-
 vetur, ut prosperè utatur suavi ventulo,
 ac petrumpat impetuosum. Verùm tam-
 en si labor talis uni experto gubernatori
 feliciter succedat, non idcirco quocun-
 que tempore ex simplici remigum turba
 aliquis similem sibi polliceri poterit e-
 ventum. Pari modo evenire poterit, ut
 Religiosus à primis annis assuetus luctari
 cum rebellium affectionum tempesta-
 te, meditæ contemplationis fervore
 iracundiæ impetum subigat, amèctque
 poenam Adversarij (licet parati quidvis
 præstare, satisfacere, seque submittere ex
 puro Zelo manifestandi coram mundo
 Justitiā, velut qui desideret privā suā
 faculā Soli auctarium lucis adjicere. Ve-
 rùm ut quispiam ad omnem exurgentis
 passionis ventum mobilis, hinc violenter
 impellente irā, veluti turbine, illinc in-
 vitante suavi Justitiæ aurā, inclinet vo-
 luntatem ad obsecundandum motivo
 virtutis, cujus tenue est turbato animo
 dominium, potiùs quàm ad parendum
 vitio tyranno, quis credat? Neque ullus
 qui hoc affirmat, id crederet, nisi irā, quæ
 est brevis furor, eum rationis lumine pri-
 varer. Sed quid dico? Quemadmodum
 populi viciniore polo Arctico tum de-
 mum infelicitatem congelatæ suæ terræ

agnoscunt, cum nostras Infrant regiones
 ita hi miseri, quando ex frigore invetera-
 ti sui odij, beneficio sinceræ pacis ad tem-
 peratam Christianæ charitatis aram
 transeunt, tunc demum, si non prius, mu-
 lum suum statum, in quo versantur, agnos-
 cunt, fatenturque sincerè, duriciam suam
 non fuisse fundatam in affectu rectitudi-
 nis, sed acerbitate rancoris; agnoscunt
 Numini gratias, quod extracti sunt è illi
 statu, in quo rectā viā ad orcum tendebant,
 & damnationem, quo tamen nobis
 aspiciere, ne timerent. Testis huius-
 modi fallaciarum singularis esse poterit,
 qui Missionibus diutius navat operam:
 etenim ex occasione frequentissima, qui
 tractatur de pace tum conciliandā tum
 concludendā cum divina gratia, eorum-
 di sæpe audiuntur sermones, ut bene pos-
 spiciatur, quantum circa hanc materiam
 distent à veritate in praxi quædam pro-
 positiones, quas ego nolim hic negare ut
 verissimas, si speculativè & in abstracto
 considerentur.

Sed ut redeamus ad semitam. Si in Pen-
 nitente desideres debita charitatis legem,
 ne multus sis in persuadendo ipsi, hoc
 indicio veluti fumo, prodi latentem in
 sinu ignem; sed simula te credere, cum
 verè ignovisse; atque in hunc modum
 urge: Adversarius tuus neque inspicere
 cor tuum tam sincerum, proinde necessè
 est, ut opere illud ostendas: quem admo-
 dum facit horologium, cui parum pro-
 dest, intus ordinatè habere rotas dispo-
 sitas, nisi hoc extrinsecus quoque demon-
 stre, sive indice, sive sono. Quod si ob-
 stinatè renuat edere hæc signa, simulque
 ultimam inferre stragem effrazit iræ. ge-
 missis

minas tibi represento machinas ad promovendam expugnationem. Prima est, applicare id, quod supra de Oratione attulimus. Præcipe, ut per aliquod tempus quotidie aliquoties à Deo postulet gratiam, roburque seipsum vincendi, & videbis quod sit impetraturus. *Si vos, cum sitis mali, ait Dominus, vestris bona data dare filijs vestris, quanto magis Pater vester de celo dabit Spiritum bonum petentibus se? Luc. II. 13.* Altera machina erit, præscribere Pœnitenti aliqua exercitia charitatis, ad quæ aliàs non adstringitur: quia sicuti arcus diu curvatus ad rectitudinem nequit reduci, nisi is in oppositam partem flectatur, ita animus pravo imbutus habitu reduci nequit ad virtutis mediocritatem, nisi per aliquem excessum actûs supererogatorij. Quare impera, ut aliquoties Deo ac Beatissimæ Virgini comendet salutem sui inimici; curet pro ipso fieri aliquot Missæ Sacrificia, vel saltem audiat, erogat certam elemosynam, ac tum redeat ad recipiendam Absolutionem. Et quoniam verba ista huic hominum generi peregrinam atque incognitam videntur sapere linguam, cura ut intelligat, ita sentire Christum Salvatorem, qui Cruci suffixus oravit pro ijs, qui ab illo beneficijs affecti, nihilominus inferebant: itaque restari exempla omnium, qui veri sunt Christiani. S. Catharina Senensis suxit pus ex pectore cancro infecto suæ calumniatricis. S. Ambrosius stabilem assignavit victum euidam sicario, qui ei necem moliebatur. S. Achatius sacra quoque vasa vendidit, ut nonnullis succurreret, à quibus graviter erat diffamatus. Non desunt nostris

temporibus equestris ordinis viri, qui lethaliter vulnerati, testamento dotarunt filias omnes suorum ignobilium percussorum. Per hæc exempla, ex quibus elucet charitas Christiana instar myrtæ, propinantis salutem ei à quo læditur, viam sternes tuis consilijs, commovendo Pœnitentem, ut non modò iram intra septa contineat, verùm etiam foras erumpat, instar salutaris Nilii eluvie plenâ gratiarum, quæ inimicos iriaget & perfundat. Non auderem tibi suggerere ejusmodi remedium, utpote primo aspectu admodum difficile, nisi experientia illud declarasset, ut ita loquar, miraculosum, in mitigandis exasperatorum animis: erga quos studiosè cave ab omni verborû austeritate, ut nec umbra appareat, quæ te ex Judice Advocatum partis adversæ factum esse ostendas. Potius te ob acceptam injuriam eis compati, benignè demonstra: sine illos conqueri, sine exaggerare, neque facilè in hoc eos gravis culpæ argue. Maximè verò humanum ac suavem te præbe, quando injuria est recens, & injuriæ illator est facinorosus; quando offensus, si exasperaretur, majore impetu convolaret ad vindictam, vel quia viribus prævalet, cum sit ex potentioribus, vel quia est ferventior, cum sit multò infirmior; siquidem ad vindictam etiam viperæ magis solent esse præcipientes, quam Leones. Denique tuarum erit partium, tuum Pœnitentem ardentè commendare Deo, atque celebrem illum imitari artificem, qui reflexis è speculo solaribus radijs, etiam procùl diffitas Romanorum naves, quæ obstinatè portum Syracusanum obsederant, accendere no-

verac

verat & comburere. Rarò continget, ut tot ac tantis adhibitis industrijs irritò conatu, non cujuslibet demum expugnes animum.

Quòd si nihilominus in tam ferum Basiliscum incideres, qui solus ex serpentibus se non pateretur vinci incantationibus, attinge diligenter, & deprehendes, plerumque talem vitæ esse inhonestæ. Testantur hoc experientia & ipsa ratio; cum enim vitia in genere ita inter se sint connexa, ut unum alteri manum præbeat, ne ab anima abstrahantur (quemadmodum dæmones, junctâ operâ sese juvant, ne à corporibus, quæ occupant, cogantur emigrare) multò magis speciatim Concupiscentia quæque secum tenet iracundiam; cum summa illa mentis cæcitas, quæ est (teste Doctore Angelico) filia luxuriæ, sit mater furoris, atque communiter faciat, ut qui plùs sunt effrenati, plùs etiam sint effrenati. Sed quæcumque sit origo insolitæ hujus duritiæ Pœnitentiùm, tu noli cæpto desistere. Emulare margaritarum piscatores, qui etsi unicâ solum porianur, fat bene se multorum dierum laboris pretium reportasse existimant. Quòd si ad te redeant, exponere & clarè ipsis demonstra, quòd deposito odio inveniant omne bonum, nempe delectabile, honestum, atque utile; Delectabile quidem, quia omnes, quorquot ante impertitam veniam in inferno vixerant, fatentur postea, quòd sibi videantur degere in paradiso. *Qui pacis inveniunt consilia, sequitur eos gaudium. Prov. 12. 20.* Honestum; quia talis victoria nobilissimùm, quod Deo offerri potest, donum est: conformiter verbis à Christo laudatis: *Dili-*

gere proximum, tanquam teipsum, magis est omnibus holocaustis, & sacrificijs. Marc. 12. 33. Utile; quia qui cedit portam aperit Divinæ misericordie; qui obstinatus persistit, illam à semetipso claudit. Non datur hic medium, Aut ignoscendùm est proximo, aut spes veniæ à Deo concedendæ deponenda. Aut vindictam dimitte, aut hereditati renuncia, quam Deus nemini largietur, qui ejus detrectare esse filius. *Diligite inimicos vestros, ut sitis filij Patris vestri, qui in caelis est. Matt. 5. 44.*

Denique si homicida aliquis occiderit, quid agendum? Exponenda est ejus gravitas criminis, quod ex omnibus in damnum proximi commissis summum est. Quantum enim haberetur reus, si antea aliquam depopulatus fuisset regionem, comburendo segetes, extirpando vitæ, succidendo arbores, ædes solo æquodilans? Istud est invadere jurisdominium Dei, qui solus est Dominus vitæ hominis, & necis. Imponere illi pœnitentiàm, ut præter debitam restitutionem homicidiùm, curet fieri crebra Sacrificia, scilicet pro anima occisi, aut saltem mutas persolve preces; neque contentus contritiis jeunijs, flagellationibus, & ejusmodi spectaculis, injunge, ut impofterum frequenter visitet Ecclesiam, ad implorandùm ex corde Dei misericordiam, ut sic Nummi reddat honorem, atque etiam clamorè injustè à se fusi sanguinis vincat, qui libentidem vindictam postulat. Cura, ut talis pœnitentia diu duret, inaque assidua contritio horrenda inhibeat supplicia ordinariè homicidis infligi solita. *Quicquid*

que effuderit humanum sanguinem, fundetur sanguis illius, Gen. 9. 6.

(1.) Castrop. 10. 1. 11. 6. disp. 1. p. 6. n. 3. Val. 2. 2. disp. 3. q. 3. p. 2. circa finē. Coninck. disp. 2. de char. dub. 6. n. 93. Suar. disp. 5. sect. 5. n. 9. (2.) Laym. l. 2. 11. 3. c. 4. n. 2. vers. at vero. Castrop. l. c. n. 5. in fine. Valent. l. c. Suar. l. c. n. 8. (3.) Castrop. l. c. n. 10. Coninck. disp. 2. 4. dub. 6. n. 99. (4.) Suar. l. c. num. 8. Sa. V. Char. Castrop. l. c. n. 4. Coninck. l. c. (5.) Laym. l. c. n. 4. (6.) Navar. l. 3. Conf. 5. de Poenit. n. 4. Sylvest. V. Char. n. 4. in fine. (7.) Laym. l. c. n. 3. Nav. l. c. n. 5. Suar. l. c. n. 8. (8.) Can. 93. (9.) Cā. 8. (10.) Can. 31. (11.) S. Thom. in Ep. ad Rom. c. 2. sect. 2. Epin. 3. sent. disp. 30. q. 1. ar. 2. ad. 2. Suar. l. c. n. 9. Sa. V. Char. Nav. Man. c. 14. n. 9. Castrop. l. c. n. 7. (12.) 6. q. p. Cap. Si omnia Laym. l. c. n. 3. in fine. Suar. l. c. n. 10. Less. l. 2. de lust. c. 47. dub. 4. n. 27. Nav. l. 3. Conf. cit. n. 5. Admonenda &c.

*****

CAPUT XII.

*Qua ratione iuvandi sint
ij. qui luxuria vitio sunt infecti.*

Patrum prodesset, uno pede calcare Odium, si altero ad adorandam Voluptatem genuis ceteres. Proinde cum aliquod remediū attulerimus Appetitui Irascibili inordinato, reprimendo vindictā, superest, ut id ipsum quoque prætemus Concupiscibili, arcendo ab eo inhonestatem. Opus istud longiore eget tempore, magisque arduum est superiore: Nam ira operatur adjuvante tristitiā, ideoque subditos habet non nisi per vim: ubi concupiscentia jucundē decipit, & hinc tot habet, qui se spontē subijciunt, *adorant bestiam*, & ultro oblati liberi arbitrij clavibus se dedunt. Quare si ea olim primæ Ecclesiæ fuerunt tempora, in Christiani, teste Tertulliano, tam procū abessent à tactu mulieris alienæ, quantum sol

R. P. Segneri Instruct. Confessarij.

distat à tangenda luna; Nō talis est nostra ætas. Imò Iniquitas ista adeò se nostris temporibus diffundit, ut magna pars hominū eam inter naturales debilitates numeret, quemadmodū naturale est leoni, laborare febri, itaq; nullā gerat sollicitudinē eā se liberandi. Vides ergo unde ordiendā sit hæc curatio, & prima portio maximē necessaria, quæ dispōat ad medicamentum, sit: excitare in tuo infirmo ardens desiderium recuperandi sanitatē. Et quam ob causam existimas Christum seiscitatum fuisse ex ægro illo triginta octo annorum, *vis sanus fieri?* nisi quod fuerit figura horum miserimē languentium, quibus infirmitas jam effecta est conaturalis. Facillimum est, ab ipsis parvi pendī sanitatē; & hinc primò necesse est, ut magno desiderio ad eam suspirent & expectant; alioquin remedia quæcunque alia irrita erunt & absque fructu. Hic est ille verus calor vitalis, qui excitat voluntatem consequendi sanitatē: deficiente isto, omnis eorum efficacia abire in nihilum. *Remedia non agunt, nisi calore vincente:* docet Galenus. (1.) Porro in instaurandi hunc ardorem vitæ sunt rationes: sed meo iudicio appositissima videtur, demonstrare Lascivis istis manifestum periculum, quod incurrunt, damnationis, nisi tempestivè se corrigant, abstractis violenter à virulento calice Labijs. Id declaratur in hunc modum. Salus Animæ dependet à gemina volūtate, Dei, & hominis, juxta celebrem D. Augustini sententiam: *Qui fecit se sine te, nō salvabit te sine te.* Ita, ut illud, quod reddit inefficaces has duas voluntates, etiam periculosam efficiat salutis consecutionem. Loquendo vel voluntate divi-

divinā, certum est, quod Deus quodcumque peccatum mortale abominetur odio tanto, quantum amat seipsum, hoc est, modo infinito. Verum si in ullo peccati genere abominacione hanc magis iracundis ostendit verbis, fecit id adversus scelus libidinis. Sufficiat dixisse, illum contra hoc solum hactenus plura vibrasse fulmina, quam in cetera omnia etiam collecta; in nullum etiam aliud tam horrendo, insolito, ac universaliter animadvertit supplicio, veluti in istud, quando Diluvio statuit delere nobilissima manu suarum opera, quia *omnis caro corrumperat viam suam*. Istud tantum effecit, ut quodammodo poeniteret ipsum unquam amasse hominem. *Poenituit eum, quod hominem fecisset in terra. Gen. 6. 6.* Istud intima ejus cordis penetralia transfixit, afflixit dolore, anxietate oppressum. *Tactus dolore cordis intrinsecus, delebo, inquit, hominem, quem creavi, a facie terra.* Istud ei verba expresserat, tantum non rejutando exaggerata: *Non permanebit Spiritus meus in homine in eternum, quia caro est, dum vidit, quod cum cuncta cogitatio cordis intenta esset ad malum. Quod idem est, juxta mentem S. Joannis Chrysostomi, intenta esset ad feminam.* Considera ergo, quod, si in oculis Dei plaga Luxuriae, si non atrociores, certe feridiores sunt omnibus alijs, facile sit, ut ex earum aspectu indigna bundas benevolam suam faciem averrat, talique animae influxu gratiae saltem efficacis subtrahat. Ex altera parte voluntas hominis a nullo effectu vitioso fortius est ligata, quam a libidine; cum quia ipsius actus sunt frequentiores, tum quia sunt intensiores: unde in hac specie peccati citius generatur malus

habitus, ita ut anima his implicata vinculis absolute quidem se posse extricare, sed non nisi magna cum difficultate. Mens in dies magis magisque excrucatur ad invenendas vias evadendi, voluntas ad easdem ineundas quotidie fit debilior, itaque semper obtentu difficilior redditur salus, at tunc licet cognoscitur, quod vitium illud verè sit *Pareus angustis. Prov. 22. 27.* Non quanto pronius est in eum delabi, tanto difficilior est inde emergere. Hæc argumenta bene apud te expendas necesse est, ut accommodatè Poenitentibus radioribus possis ac planè instillare, more natura quæ cibum durum in lac convertit, itaque providet alumni necessitati. Praeci quædam tam cura ipsis persuadendas ultimum verum, nunquam satis inculcanda, quod, quanto magis accumulatur peccata, tanto datur difficilior consecutio salutis, nisi ea peccator confiteatur, ac etiam beat. Qui hoc persuadet, securim miris ad radicem arboris: quia plures eorum, qui semel lapsi sunt, tantum opus est, coarctari: possum liberè nova conjugere cum antiquis; quemadmodum argenti quæ tequam portionem medicam sumant, antecedentibus diebus liberaliter genero indulgent. Expone ergo ipsis vim & crudelitatem pravum habitum, qui etiam post Absolutionem remanet tam validus, atque in diuturnum conijcit salutem. Illud, quod durissima crystallus, quid fuit aliquando fuit tenuis vapor, Vapor hic primo voluit in nebulam, tum condensabatur in rivum, inde congelatus in glaciem, demum induratus est in petram. Ita evenire debet in nostro casu illis, qui dicunt: *faci hoc peccatum, & postea confitebor, Tenuis illa*

SEGNE
CORCORIES
INSTRUCIO
Poenitent
Confessio
Parochia

illa, quæ ab initio levis erat vapor, & solvebatur rad. s. i. o. vehementibus Solis, denique repetitis actibus solidatur instar crystalli, & ferro resistit. *Visum sequitur cogitatio, cogitationem delectatio, delectationem consensus, consensum opus, opus consuetudo, consuetudinem necessitas, necessitatem desperatio, desperationem damnatio. Glos. in Job.*

Verum quia libido est hydra multorum capitum, ad ingenerandum hoc desiderium sanitatis, præter ista necessarium est quod in genere dicitur, describere quoque in particulari venenû, quod qualibet illius species intra se continet. Ad hunc finem conducet, si in opere habere ad manû aliquam motiva, quæ in singulis ostendant, quam detestabiles sint ac noxiæ. Exemplum hic apponam in duabus speciebus naturalium, fornicatione & adulterio; & in alijs duabus, quæ sunt contra naturam molliæ, & bruto ac defando vitio. His similia fornicationis implemet, ut velut in parvo armamentario expedita habeas tela, quibus singula ista configas monstra.

Contra fornicationem hæc consideranda sunt. 1. Quod, cum omnis peccatus sit inimicus animæ suæ, juxta illud: *Qui faciunt peccatû, hostes sunt animæ suæ. Tob. 12. 10.* Qui fornicatur, hostis est quod sit corporis sui, nam dum quærit ipsi s. ferre voluptatē, in veritate illud occidit, & enecat, subijciendo tot morbis molestis ac extraordinarijs quibus Deus assidue hoc vitium castigat. *Omne peccatû, quodcumq; fecerit homo, extra corpus est: qui autem fornicatur, in corpus suum peccat. 1. Cor. 6. 18.* 2. Quod hoc vitium utriusq; sexûs mortalibus auferat virginitatem, margaritam,

ob quam solâ luto nostro accedit pretium, & quâ omnia instar conchyliis spoliati jacet in arena. Quantumcûq; doleat, & licet lacrymarum mare profundat, nunquam perditum recuperabit thesaurum. *Virgo Israel projecta est in terram suam, non est, qui suscitaret eam. Amos. 5. 2.*

3. Quod hoc peccatum ex ijs, quæ spectant ad carnem, magis solet committi in publico: hinc non solum est malitiosum, sed & contagiosum malo exemplo. Unde unicuique hujusmodi cadaver (liceat ita loqui) putrefactum in via publica, sufficiens est sæpe ad inficiendam communitatem. *Ne prostituas filiam tuam, ne contamine tur terra, & impleatur piaculo. Levit. 19. 29. 4.* Quod Deus, quando voluit sceditatum Avaritiæ explicare, eam appellavit Idololatram; ita exponitur pravitate Idololatricæ, usus est nomine Fornicationis. Quo vocabulo ferè semper in sacris litteris eam depinxit, veluti coloribus omnium ceteris, atq; tartareis. *Cum Idolis suis fornicata sunt. Ezech. 23. Fornicari fecit Hierusalem. Fornicari fecisti Judæa. Fornicasti sunt post Deos populorum terre. 1. Par. 5. 25.* Et hac voce perculit populum, repetendo minas per Ezechielem, (16. 23. *Et accidit post omnem malitiam tuam, vae, vae tibi ait Dominus Deus, & edificasti tibi lupanar, & fecisti tibi prostibulum in cunctis plateis.* 5. Quod permittere, ut aliquis ruat in hoc flagitium, sit unum ex horrendis supplicijs, quo Deus solet castigare hominem, cui irascitur. *Fovea profunda os aliena: cui iratus est Dominus, incidet in eam. Prov. 22. 14.*

Contra Adulterium hæc sunt, 1. Quod Adulteris sæpius in sacris litteris intente-

zur maledictio. 2. Quia Deus omnes adulteros privavit hereditate gloriæ suæ: quæ non poterunt adipisci amplius, nisi magno labore. *Unusquisque uxorem proximi sui polluit, & terram hereditate possidebitis? Ezech. 33. 26.* 3. Quia licet turtum alioquin grande sit malum, nihilominus comparatum cum adulterio evanescit, ut pygmæus juxta gigantem. Unde Salomon dixit *Prov. 6. 30. Non grandis est culpa, cum quis furatus fuerit, furatur enim, ut esurientem impleat animam: qui autem adulter est, propter cordis inopiam perdet animam suam, & opprobrium illius non delebitur.* 4. Quia si cæcus istud semper fuit etiam in Lege Antiqua detestabile, longe erit execrabilius in Novâ, ob injuriam illatâ Matrimonio, dignitate Sacramenti condecorato: unde majore jure conqueri potest Deus, se contemptum in adulterio peculiarem ob causam, atque cuius adultero dicere, quod David: *non recedet gladius de domo tua, usque in sempiternum, eo quod de spexeris me, & tuleris uxorem Uria Hethi. 2. Reg. 12. 10.* 5. Quia adulter appellatur filius mortis, adeo ipsi debita est mors: *Vivit Dominus, quoniam filius mortis est, qui fecit hoc. 2. Reg. 12. 5.* Et quoniam ipsæ Leges Civiles unanimiter illum ad mortem condemnant, conformes Legi Divinæ, quæ ita sonat, *Si dormierit vir cum uxore alterius, uterque morietur, id est adulter, & adultera, & auferes malum de Israël. Dent. 22. 22.*

Contra mollitiem pugnabunt sequentia.
1. Quod, cum Deus adeo odisset Philosophos illos superbissimos, qui cum cogno-

vissent Deum, non sicut Deum glorificaverunt, sed judicaverunt eos ignominiosiore peccata ac vitiose posse castigari, quam relinquendo illos, quanti erant, hinc vitio in prædant: itaque omnino talis ob Idoletriam. Propter quod tradidit illos in desideria cordis eorum, in incontinentiam, ut contumeliosi afficiant corpora sua in semetipsis. *Rom. 1. 21. & 24.* Quia Spiritus Sanctus, quando nominat peccatum istud, detestabile appellat, ut ob id Onias filius Judæ a Deo subitâ morte furtim multatus. *Et idcirco percussit cum Dominus, quod rem detestabilem faceret. Gen. 34. 10. 3.* Quod cum molles peccatum luxuriam contra naturam, in isto genere gravius sit etiam incestu, (2. Jam enim Deus fulminaverit sententiâ ignis obnoxii. *Qui scelus operatus est, virum atque virgines, nec permanebit tantum nefas in medio vestri. Levit. 20. 14.* 4. Quia peccatum istud difficillimè curatur, & exuitur: istud jure potest illud comparari magno indolenti reti, quo innumerabilis conclusa hæret multitudo, paucis exitum inveniuntibus, triumphante ob talem successum demone, qui totum traxit in sagena sua. *Ubi sum, & congregavit in rete sua: Quia propter super hoc letabitur, & exultabit: immolabit sagena sua, & sacrificabit reti suo: quia in ipsis incrassata est pars ejus, & cibus ejus electus. Habac. 1. 13.* 5. Quia peccatum istius etiam à umbra est formidabilis: unde quando quis (licet obliqua culpa) passus est illusionem nocturnam, consilium est Theologorum, non accedere sine causa singulari manè sacramentum, sed differre, observando id quod Deus populo præcepit in deserto: *Si fuerit*

erit inter vos homo, qui nocturno pollutus sit somnio, egredietur extra castra, & non revertetur, priusquam ad vesperam lavetur aqua. Deut. 23. 10. ubi non iussit exire extra castra multitudinis, quemadmodum leprolos, sed extra castra Deitatis.

Contra vitium nefandum hæc intorqueti possunt. 1. Quod adversus nullum aliud peccatū Spiritus Sanctus vehementiore utatur loquendi formulā. *Homines autem Sodomitæ, inquit, pessimi erant, & peccatores coram Domino nimis, Gen. 13. 13.* Et tanquam Deus non satis crederet, inveniri posse super terram tantum montū, statui iplemet descendere. & indagare. *Descendam, & videbo, utrum clamorē, qui venit ad me, opere compleverint, an non est ita, ut sciam. Gen. 18. 21. 2.* Quia est absoluta rebellio Naturæ. Unde quæ admodū sumpto de rebellibus supplicio, etiam illorū domus solent everti, ac solo æquari, ita Deus in quinque civitatibus, quæ inventrices fuerunt horrendi istius sceleris, delevit & habitatores, & domos, imò universā in circuitu terram, quæ Paradisus videri poterat. *Subvertit civitates has, & omnē circa regionē. Gen. 19. 25.*

3. Quia ad eodē adversatur nobilitati creaturæ rationalis, ut diabolus, postquā incitavit ad huiusmodi facinus, procūl auferit, verecundatus illius esse spectator, uti affirmat S. Antoninus. (3.) Et Hug. (4.) addit, dæmonem sæpius forma muliebrī servisse dissolutæ marium libidini, nunquā autem hanc suam naturā fædasse ignominiam, substernendo se virili schemate lascivientibus; ac propterea, si de quovis peccatore dici potest, *Diabolus est, Io. 6.*

71. (ita docente S. Thoma) meritò affirmare licet, scelera ūtalem ipso etiam dæmone esse deteriorē. 4. Quia hoc peccato, si S. Hieronymo credimus (5.) Deus fuit retardatus tot sæculis, quod minus carnem indueret; & ob illud ipsum deinde (sic asserente S. Antonino) vestitus membris humanis, eā quā natus est nocte, omnes, quotquot ubiq; terrarum hac peste erant infecti, è medio sustulit, non sustinens communem cum ipsis participare aurā. Denique ob hanc causam Idem affirmat Sanctus (6.) quod Christus finem temporum sit acceleraturus, uti colligitur ex C. 3. v. 3. Joëlis Prophetæ, ubi præcipua ratio adveniētis Judicis assignatur, quia *posuerūt puerum in prostibulo.* 5. Quia non solum Judices terreni vitium istud puniunt supplicio omnium atrocissimo, cujusmodi est rogus, verum Deus ipsemet, nolens quodammodo differre pœnam in alterā vitam, præter ignem, quo sceleratam vastarī voluit Pentapolim, sæpe in cineres redegit eos, qui nefandā hanc exercebant libidinem. Inter cetera verissimū est, quod refertur de S. Vincentio Ferrerio, qui cū die Jovis sancto ad populū verba faceret noctu, & obscuro templo, cœpit sub ipsa concione repente exclamare, quantā potuit vocis contentione: *lumen, lumen!* est hinc, qui Divinam Majestatem crudelissimè offendit. *Afferre lumen, afferre lumen!* Excitati hoc clamare Sacristæ, quamprimū accensis facibus accurrunt, & ecce incidunt in duos sceleratos juvenes, qui inter mutuos ac sædos complexus mortui sumabant instar titionū, qui non extinguebantur prius quàm in cineres redigerentur. Quod si de quolibet carnali vitio di-

Etum fuit allegoricè: *Ignis est, usque ad perditionem devorans. Job. 31. 12.* de hoc maximè intelligi potest ad litteram.

Vides nunc, quomodo te instructum esse oporteat ad describendam cujusvis vitij carnalis fæditatem, Obtuli tibi pro singulis ho. ù quatuor, præclaras observationes quiaq; imitando Davidè, qui delegit sibi limpidissimos quinq; lapides contra Goliathum pugnaturus, tamen si postea non nisi uno fuerit usus, quia unus feliciter vibratus suffecerat sternendo hosti, Ita juvat me quoq; sperare, id ipsi sapius tibi eventurum, Et si non negè, te subinde nacturum tales homines, qui parum capaces futuri sunt rationi, ac propterea ad inguerandum illis adversus suam impudicitiam sanctum odium, necesse erit nosse ac adhibere quædam remedia crassiora, magisq; huic hominum generi perceptibilia. Ego, ut me melius explicem, recensabo id, quod profuit cuidam rustico, tibiq; serviat in similibus casibus, servata proportione. Erat is juvenis, educatus inter jumenta, ubi ita se carnali stimulo permittit excæcari, ut nō erubesceret magnanimos scilicet suos amores dedicare uni ex his bestijs. Nō videtur esse credibile, quod humana natura induci possit ad comparandam tanto cum opprobrio voluptatem. Verum rupto ab affectibus sensualibus freno, ea sunt, quæ fieri non posse credebantur, Supina negligentia illius, qui absolverat enormia hæc flagitia, nullo adhibito conveniente remedio, roboravit ad eò hanc consuetudinē, ut forsitan vix unquam fuisset rescissa, nisi intervenisset peritus quidam Confessarius, qui exco huic visum luto restituit. Bellā, ait,

& dignam te, contraxisti affinitatem: malo. Necesse est talem te tractari, quales es. Quapropter quotidie per mensuram vel vespere intrabis stabulum eorū; obsecra te in genua prosternes, atq; manibus per terram reptando instar bestiarū; ephippia equæ tuæ tibi impones, itaq; humiliter horrendi criminis veniā Deum roga. Interea pro certo habes minimam partem esse partem pœnitentiæ, quàm mercedem, nam juxta legem, in tali casu jumentum una cum homine, qui jumentum suum voluit, debet comburi. (7) Suffecerat illud neq; misus oportebat fieri, ut miser hoc clarè agnosceret suū errorem. Mens hoc toto nullam permisit quietem oculis suis donec post completam pœnitentiā, ut imitatione sui medici prudentiam comprobaret, virtutēq; medicinæ. Huic liberrimis industrijs, pro carnalibus actibus didis hominibus, ad jungere poteris congruas & omnibus utiles alias, cujuscumq; forent, si Pœnitentiæ tuæ miteres ad deitas præscriptas preces supra sepulchrum quod ipsum mortuum probabiliter exspicit; aut vespere per solutis precibus, lectum subit, componendo se supino corpore, clausis oculis, manibus complicatis potrectisq; pedibus, confiteri, tale paulò post fore moribundum. Arque hæc sensibiles actiones, ut pote quæ in pœnitentiā conducunt ad cognoscendū statum infelicitatē, instillabunt pariter in animi sincerum desiderium, se se emendandi.

Quomodo deinde Pœnitens, mentis sincera desideret sanitatē, ut sanus fieri cogita, quod si nondū integrè curatus es, proximus tamen sit sanitati; nondū salutarium teneat, terram tamen propinquam

SEGNE
CORCIONES
INSTRUCIO
Pœnitentiæ
Confessarius
Parochus

Pars sanitatis est velle sanari. Restat proinde, ut animosè negotiū ad finem deducas his validissimis duobus mediis. Duplici ratione febrilis aestus extingui potest. Primò subtrahendo illos humores noxios, qui alimentū præbebant calori: deinde opprimendo calorē refrigerantibus antidotis. Ita duobus modis sopiri potest ignis libidinis: vel subtrahendo detrimentum, vel opprimendo ardorem contrarijs. Vides itaq; duo genera remedium aduersus hoc malum. Ad primā classē spectant, procul ab omni occasione periculosa abscedere, fugere otium, vitare liberiores conversationē, moderatē uti cibo ac potu, corpus subinde aliquā affligere molestiā & asperitate, jejunijs, flagris, peregrinando, contrahendo somnū, & ejusmodi artibus, quæ quodammodo reserant subsidia, rebellionē fomitis nutriunt. Secundi generis sunt, legere libellos pios, audire verbum Dei, præcipuè verò crebra oratio, ac frequentatio Sacramentorum, quæ mirum in modum æstū hunc suavi gratiæ pluviiā reprimunt. *Nubes roris in die messis Is. 18. 4.* Atque sic maximè cum Pœnitentibus detestabili mollitiæ peccato assuetis, vix aliud tibi suppetet remedium eos sanandi, præter istud: suadendo, sæpius se per diem Deo commendent, ut possunt, & nisi quid obster, crebrius in hebdomade animū Confessione expient. (8.) Duas has proprietates pharमारुम haftenus præscriptorū necesse est habeant pœnitentiæ, quæ imponitur impudicitæ. Quòd si Pœnitentes tui ijs assueti non sint, expedit eos admonere, ut per soluto eo, quod ipsis injunctū fuit, atq; ex obligatione præstan-

dum, sponte quoque horum usum assumant; Remedia enim ista applicata iuvant, sed non sanant, nisi continuata. Noverint, non nisi magnā diligentia recuperari sanitatē. Quoad usq; Leo non degustavit humanum sanguinem, facile mansuescit, at semel strage factā, quis eum domabit? Quare si illi nolint his remedijs constanter uti, & cooperari, febris illos non ante vitæ finem deseret, quemadmodum cereus ardere non cessat, quamdiu superest alimentum. *Anima calida quasi ignis ardens, non extinguetur, donec aliquid glutiat Eccli 23. 22.* Confitebuntur, atque iterum iterumq; redibunt: Verūm si apud Confessarium deposuerint pellē, non exuent venenum.

Denique præter id, quod superius de relapsis dictum fuit, non omitam hic adnotare duo documenta, pro felici curationis istius successu. Primū est, explorare oportet prudenter ex Pœnitente tempus, non solum quo non est confessus, verūm etiam ex quo se cepit his tradere imunditijs, & quā frequenter sit solitus: secūs enim non formabis iudicium congruū malitiæ, quæ toties fuit lethalis, quot præcesserunt relapsus. Vide exemplū Christi, quando Adolescentem energumē liberare voluit. Mox interrogavit. *Quantū temporis est, ex quo ei hoc accidit? Ab infantia,* respondit pater, indicando tempus: & quoniam hoc satis non est, addidit quoque frequentiam. *Et frequenter eum in ignē misit, ut eum perderet. Marc. 9. 20.* Non sic agunt ij, qui etiā nequiter modò hunc, modò illum adeunt Confessarium, itaq; obtinent, ut peccatū illorum non appareat integrum, uti est.

Quem-

Quemadmodū Romuli cadaver in quatuor divisū partes, faciliē abscondebatur sub togis diversorum Senatorum; ita faciliē est multis concubinis & concubinarijs, pari astutiā occultare corpus sui delicti in tot frustra dissectum, quot sunt Confessarij, quos mutant quandoq; singulis mensibus. Alterū documentum est. Si in Pœnitente animadveritas seriā animi dispositionem non ampliū peccandi, ortā ex temperato dolore, proderit eundē animare, atq; instruere adversus aliqua pericula paulō post occurrura; ut sic armatus, ea fortiū possit superare. Exempli gratia. Quid si sœmina illa amandata à te, mittat litteras atq; legationem? Quid si amicus tuus rursum te ad illas œdes invitet more suo, an te moveri permittes & trahi? E contrario si Pœnitens ita dispositus est, quantum vix satis est, laudabile non foret hujusmodi capere experimentum. Oportet potiū tegere difficultatem, ac præferre opinionem, eum parē esse cuicunq; tentationis insultui repellendo; satis ei sit propositū generale, quod concepit nunquam posthac offendendi Deum, nullā factā mentione hujus vel illius speciei, à qua difficulter abstinet. Nam etsi particulare propositum melius est, sufficit tamen generale. (9.)

Nescio, an his documentis aliam quoque subnectere debeam admonitionem. Sic itaque, Sed avertat Deus, ut unquam illā indigeas. Nulla non in adamante notari solet macula, ea tamen maximē, quæ ipsi ex terrestri colore adhæret. Pari ratione quilibet Sacerdotē dedecet nævus, omnium verō horribilissimē defædat impudicitia. Quod si calu quodam hâc in-

fernali pice denigratus, tunc ipsū in propria causā præsumeres constituere iudicem, in qua te eū ignoscis, quanta hæret foret abominatio! Loquamur apertius: videor enim mihi non satis calamo pulchre exprimere, quod scribere decreveram. Si contingeret, te dæmonis fraude lreterit inhoneſtā aliquā consuetudine; tu vix ad regendum tuum tuāq; amicæ probi atq; malitiæ, velles eandem ore tuo absolvere, an non esset hoc abuti concili potestate, atq; ex ipsa Confessione peccato facere clypeū, quæ debet esse gladius ad transigendū. S. Petrus Damianus (10.) invalidam censet Confessionē à complice factam, quia Christus non dixit: vade, ostende lepram tuam alteri leproso, sed vade, ostende illam Sacerdoti, qui, supra officio suo fungens, nō poterat præterit eā infectus. Vade, ostende te Sacerdoti. Matth. 8. 4. Sed hic non motor ampliciter dico quod sentio, Absolutio invalida esse potest vel ex defectu Juris dictionis in Sacerdote, vel dispositionis in Pœnitente. In illa ergo Dicecesi, ubi sanctē prohibita est Absolutio complicis, extra dubiū est, invalida esse hujusmodi Absolutio, ob Jurisdictionē, quæ caret Confessoris non approbatus imō reprobatu respectu talis personæ. (11.) Ubi autem talis nō reger prohibitio, affirmari nequit, eam absolute & in quocunq; casu esse invalidā, sed cum limitatione (12.) quia plerumq; contingit, ut nec Pœnitens afferat secum verum dolorem ad similem Confessionē, neq; Sacerdos adeundē excitare studeat, parū sollicitus curare vulnera, quæ ipsomet sua infixit manu & pergit indigere. Quare extra casum fragilitatis, ubi vix

SEGNE
 Conuolues
 Instruere
 Pœnitent
 Confessari
 Parochi

lapis, continuo pede retracto temer erigis, neco utere consilio, neq; tantum audentare facinus. Quomodo tandem in quocunq; demum eventu, certus esse poteris, ejusmodi personam, si implicita forte sit alterius amore, non te celaturam peccata commissa, ne Zelotypix ansa præbeat? quæ causa fuit, cur à Canonibus Orientales Sacerdotes prohiberentur excipere Confessiones suarum uxorum. Præterquã, quòd pars satisfactionis, quam Deo pro injuriis illatis pendimus, sit erubescencia, quam per manifestationem propter eam superamus. Unde experientia docet, hos ipsos Pœnitentes simili Absolutioni à complice imperitæ non posse acquiescere; sed quando eorum referantur in agoniam, uti, diu à morte consopiti, securitatis gratiã alteri Sacerdoti confiteantur sua peccata, malè exposita complice.

(1.) Lib. 3. de Temperament. (2.) Lessl. 4. c. 2. dub. 1. 3. m. 9. 3. Toler. l. 3. c. 12. n. 10. (3.) 2. Par. tit. 3. m. 4. (4.) Rom. c. 1. (5.) Apud S. Anton. l. 5. (6.) l. 1. c. 7. (7.) Graff. de cas. refer. l. 1. c. 12. n. 9. & 18. (8.) Toler. l. c. num. 11. (9.) Laym. l. 3. tit. 6. c. 4. n. 3. Cajet. de Sacram. Contr. (10.) Opusc. 7. c. 7. (11.) Bonac. de Sacram. disp. 5. q. 7. qu. 5. n. 10. (12.) Bas. Pont. de Matr. l. 7. c. 38. n. 3.

*****

C A P I T U L U M XIII.

*Quomodo subveniendum
sui Scrupulosis Ubi ex occasione agi-
tur de ijs, quæ spectant ad relaxatio-
nem Votorum.*

Nescio an aliquando incederis in certum aliquod ægrorum genus mirabile; laborant morbo non alio, quàm immoderato sanitatis amore. Univerfa illorum vita nihil est nisi fuga mortis, tanto

R. P. Segneri Instrucl. Confessarij.

studio, ut majore uti nõ possent, si genus humani omne cum ipsis periclitaretur. Et foret etiam facilis eos curandi ratio, dummodo ipsis persuaderi posset, ut crederent, se esse sanos. Verùm hoc ipsi tam difficile est, ut qui hoc vellet tentare, eorũ protinus amissurus esset benevolentiam. Quam si quis tueri cupiat, necesse est novas in med. si afferre medicinas, novos ostendere medicos, ac permittere, ut pharmacis hæc genus intentatis vitam nõ producant, sed sibi ipsis miserè abrumpant. Nunc in isto hominum genere expressos scrupulosos contemplare; hi sunt ægroti illi, quos tibi ultimo loco adduco tuã restituendos industriã. Verumtamen quoniam infirmitas ista modo profus ab alijs diverso petit curari, peccesse erit ad evitandum errandi periculum, primò observare naturam, originem, atq; signa, ac demum progredi ad remedium applicationem. Scrupulus nihil est aliud, quàm inani ratione nixa apprehensio, & hinc ortus timor, peccatum alicubi esse, ubi nõ est. (1.) Et dicuntur scrupulosi omnes illi, qui habitualiter sunt subjeclti in voluntate & intellectu hujusmodi fortibus apprehensionibus, sed animus mihi non est hic loqui de pessima quadam specie scrupulosorum, qui cum liberrimè peccent, postea tantum solliciti sunt de modo confitendi, ac ubi peccata sua ritè percensuerunt, satis fecisse se arbitrantur, nullã profus habitã ratione emendationis: Pharisæorum more, qui non verebantur occidere Prophetas, modò ipsis splendida extruxissent sepulchra. His tamen si aliqua possint adhiberi remedia eorum, quæ infeciùs afferemus, non tamen omnia, quia morbus iste originè trahit à duobus proprie-

K

prie-

prietatibus contrarijs, parique damna conscientiae liberae, & scrupulosa. (2.) Superest ergo de illo scrupulorum genere fermocinari, quo à conjunctū habet sanctum timorem Dei. Ut autem ad originē deveniamus, videtur ea ad tria revocari posse principia. Ne nō e Deum, dāmonē, & proprii corporis constitutionem. Primus Auctor, quamvis admodū raro, scrupulorum est Deus, qui relinquendo subinde Animas in tenebris, facit, ut illum ament, quin advertant; imō potius suspicentur, à se Deum offendi. Unde in hoc statu constitutis evenit illud, quod Lunæ, quæ eo viciniore est Soli, quò minus in se habet luminis. Verùm hujusmodi scrupuli cōmūniter non solent esse diuturni, Dominus enim Deus non dat in æternum fluctuationem Justo. Ps. 54. 23. Elapso tempore, quod Divina Providentia definiit ad probationem animæ, vel purgationem, eos non minor consequitur solatio: ū copia; veluti vapores per diem Solis radijs in sublime attracti, paulò post resolvuntur in rorem, Alter scrupulorū Auctor frequentius est Diabolus; is potestate, quā valet in nostram Phantasiā hanc varijs atq; atris perturbat imaginibus, atque terrefacit, nihil curando, an metus excitatus nitatur fundamento, vel nō, dummodo finem suū obtineat, qui est, inquietate: ad eum ferè modū, quo ubiū obfessores sapissimè classicū canere solent, seq; in mænia insultū facturos simulant, ut sic propugnatores suspensos atq; afflidis vigilijs exhaustos, impares resistendo efficiant, cum res ferè agenda est. Tertius deniq; scrupulorū Auctor est persæpensens sibi ipsi, ex propria corporis

habitudine, quæ vel inclinatur magis ad obstinationē, timorem, vel trilitatem, ut quævis in particulari complexio prior est atque habilior ad unam partem affectuonem, sicut Abies magis ad cæcum quàm cedrus,

Exposita morbi hujus origina, pergitur nunc ad Indicia. Quemadmodum nō omnis sitis est hydropis, ita nec quilibet metus habendus est pro scrupulo; sed ille duntaxat, qui rō acquiescit tantoni, uti ea sitis infirmitatis index est, quæ moderato potu fedari nequit. Et tibi postinde signa clariora, unde agnoscat scrupulosos. (3.) In nulla acquiescere ratione, ac tum operari cum perturbatione; seu extraordinarias observationes; nunquam identidem sub ipsa actione judicium, modò approbando ac licitum, modò reprobando; dubitare in quocumque, quæ habetur sub manibus, veluti que nvis passum præ oculis stare: precipitium; denique fugere etiam quanto ignoratur causa fugæ; veluti Aegyptii in famosis illis tenebris timebant, & cum ratione, & sine illa, bellè Sapientis calumnetum hunc describente, non sola magentium valida bestiarum vox, sed etiam resonans de altissimis montibus Ectis deficientes faciebant illos præ timore. cap. 17. 18. Ex his aliisque similibus indicij agnoscitur morbus iste, cujus breviter accipe remedia, quæ sunt Oratio & obedientia,

Oratio, ut vidimus, necessaria est omnibus, quàm maximè autè huic morboque fortè inter tot fluctuantis spiritus preceps in scopulum aliquè improvise desperationis impingatur. Cum enim in quavis

SEGNE
CONDIONES
INSTRUCIO
POENITENTIA
CONFESSIO
PAROCHIA

navigacione necesse fistellas respicere, eo-
 p. acipue opus habet tempestuosa. Ver-
 rum quia paucas est invenire animas tam
 constantes, ut inter has animi turbas pos-
 sint cum Moyse inter montis Sinai fremitus
 proluxas neclere orationes, expedit
 proluxitate suppleri frequentia. Quapro-
 pter utilissima erit industria, docere illos,
 qua ratione per de quosdam devotos af-
 fectus reperat, qui mixtis humilibus pre-
 cibus, cum fiducia valeant suo tempore
 divina implorare opem, & spe eam con-
 sequendi animare. Est hac medicina ex
 prastantissimis corroborans, qua spiritui
 pusillanimitatis potest suaderi. Suppeditabo
 hic ejusmodi breves duodecim precati-
 unculas desumptas ex Psalmis, qua com-
 prehendant totidem distincta motiva, se-
 cutam erga Deum fiduciam excitantia.
 Tunc erit Penitentis suggerere necessita-
 tem, qua peculiariter habet eos usurpan-
 di sapienter, itaque consilium sequatur ejus
 quod dicit; *Fili in infirmitate tua ne de-
 spicias te ipsum, sed ora Dominum, & ipse
 curabit te. Eccl. 38. 9.* Primum motivum
 sumitur ex dominio, quod Deus habet in
 nos, quo obligatur petere curam sibi sub-
 jecti. *Tuus sum ego, salvum me fac. Ps. 118.
 94. 11.* Ex facilitate, qua potest nobis unico
 obtutu subvenire. *Ostende faciem tuam, &
 salvi erimus. Ps. 79. 4.* III. Ex summa illius
 Bonitate, cui magis naturale est benefa-
 cere, quam Soli fulgere. *Secundum mis-
 ricordiam tuam memento mei Tu, propter
 bonitatem tuam Domine. Ps. 24. 7.* IV. Ex
 illius fidelitate, qua ipsum cogit servare
 promissiones toties iteratas ferendi auxi-
 lij. *Fiat misericordia tua, ut consoletur
 me secundum eloquium tuum servo tuo.*

Ps. 118. 76. V. Ex benignitate, qua demon-
 stravit innumeris, qui eum invocant. *Lati-
 fica animam servi tui, quonia tu Domine
 suavis & mitis suavis cum iustis, mitis
 cum peccatoribus) & multa misericordia
 omnibus invocantibus te. Ps. 85. 3.* VI. Ex
 benignitate, qua ostendit nobismetipsis,
 quando in alijs necessitatibus ad eum con-
 fugimus. *Ego clamavi, quonia exaudisti
 me Deus: inclina aurem tuam mihi, & ex-
 audi verba mea: mirifica misericordias
 tuas, qui salvos facis sperantes in te. Ps.
 106. 7.* VII. Ex gloria, quam ei parit submis-
 sum auxilium. *Propter gloriam Nominis tui
 Domine, libera nos, & propitius esto pec-
 catis nostris, propter Nomen tuum. Ps. 78.
 9.* VIII. Ex nostra propria miseria, qua
 quanto major, tanto magis eum movet vis-
 cera illius infinita misericordiae. *Inclina
 aurem tuam ad precem meam, quia replet a
 est malis anima mea, & vita mea infer-
 no appropinquavit. Ps. 83. 3.* IX. Ex magna,
 ipsi que perfecta violentia hostium nostro-
 rum, qua tanto etiam fortius eum trahit
 ad nobis succurrendum. *Domine, quando re-
 spicies? Restitue animam meam a maligni-
 tate eorum, a leonibus unicam meam. Ps.
 34. 17.* X. Ex sufficientia omnium aliorum
 auxiliorum, qua aliunde possum sperare.
*Deus meus es tu, ne discesseris a me, quo-
 niam tribulatio proxima est, quonia non
 est, qui adjuvet. Ps. 21. 11.* XI. Ex meritis
 Jesu Christi Redemptoris nostri, propter
 quem nos singulariter debet exaudire. *Pro-
 tector noster aspice Deus, & respice in fa-
 ciem Christi tui. Ps. 83. 10.* XII. Ex ipsomet
 recursum ad Deum, qui eum obligat veluti
 magnum Dominum ad annuendum postu-
 latis, ne fiducia in ipsum collocata fruste-
 tur,

74
 tur, & irrita sit. *Miserere mei Deus, miserere mei quoniam in te confidis anima mea, & in umbra alarū tuarū sperabo, donec transeat iniquitas.* Ps. 56. 1. Si Poenitens tuus inquietatus has tibi precandi formulas reddiderit familiares, experietur sanè, quantam animi impetraturus sit tranquillitatem; quippe Dominus, quasi obdormiscens, permittit sæpenumero horribilem tempestatem, non aliam ob causam, quam ut cum excitemus ad componendos fluctus.

Obedientia deinde huic ægritudini addeò singulare est remedium, ut, qui cuperet abique ea curare scrupulosum, is videretur navem velle subducere in portum sine gubernaculo. Ad obtinendam hanc obedientiam utere eadem arte, quam principes in extirpandis prædonibus, qui quosdam illorum stipendijs conducunt ad tollendos e medio socios. Similiter serviant tibi scrupuli contra scrupulos. (4.) Et expone ægro tuo, quantam teneatur reddere Deo ratio est inobediencie erga Patrem suum spirituale, unaque damnum, quod ipsemet sibi consciscit, dum pugnat cum hostibus imaginarijs, neque sibi caverè veris, quasi rem præclaram existimaret, imitari Domitianum, qui tempus impendebat confingendis arcu aureo muscis, dum inserim Parthi ab Imperio integras avellerent provincias. Quod si his rationibus scrupulosum ita permoveris, ut statuat constanter obedire, rem habes confectam. Impera ipsi æternum silentium de præteritis Confessionibus, præsertim quando mediocre adhibuit studium sæpius, ut te in tuto constitueret. (5.) Assuescat contemnere scrupulos, & contra illos operari, (6.) etiam quando mens ab his atris offuscatur apprehensio-

nibus, veluti Sol non desistit ab officio semita, tamen eclipsas, lustras, & eclipsonem, non ipsi tantum in cumbere obligationem, quantam habent, qui sunt conscientia pacatæ atque serene Ideoq; sufficere brevius examen pro Contemplatione, quam si non esset scrupulosus præterea circa cogitationes, de quibus etiam aliquando illi prohibere potes, ne se possent, (ubi iudicabis te certum de sinceritate informationis) sed solummodo accutere de his, quæ proruperunt in actum æternum, sive linguæ, sive operis. Hinc et per talem obedientiam remanere cupis aliqua, quæ, si esset cognita, in Confessione esset exprimenda, nulla tamen illi habenda est sollicitudo, quia non tenetur procurare tanto cum incommodo integritate materiale, quæ ratio vales quoque possis obligare, ne confiteatur ordinariè ullum peccatum dubium, sed tantaxat, quæ iuramento posset asserere. (7.) Et in præscribendis his magna procedendum est libertate, nulla ambiguitatis aut hæsitatiois edicto. Neque enim idoneus huic curæ chirurgus est, cuius vel modicè tremor. Juvat proinde easdem tradere manus scriptas, ut sic tantò magis ostendatur liberum ac sine metu, tum ut prospiciatur cessitati futuræ. Scire enim oportet, quod successu temporis in eam probabili potest confusio, ut dubitent de eo, quod præscriptum esse, certò nōrunt. Tunc deponunt dubitatione cum minus veris relinquat id, quod cernitur oculis quam quod auditur.

Denique tamen non consultum est

ordinariè, scrupuloso aperire rationes illius, quod ei præcipitur, nihilominus capaciore proderit eas exponere, ad convincendum (si fieri potest) intellectû, qui postremus omnium in his afflictis se solet subjicere: idque præstabis manifestando etiam probabilitatē aliquarû sententiarû laxiorû, quæ uti sequendæ non sunt ante opus, tanquã regulæ, ita rectè eas amplecti licet posito opere, pro quiete. Exempli gratiã. Si Pœnitens se ultra modum affligeret propterea, quod timeat, se nõ satisfecisse attentioni requisitæ ad recitationē Divini Officij, potes ei declarare, hujusmodi attentionem iudicio aliquorû gravium Doctorum (8.) non requiri, tanquã necessariam, ad implendam substantiam talis præcepti, sed ex convenientia. Itaq; alia similia poteris suggerere documenta, dummodò, uti dictum fuit superiùs, certò tibi constet, quod ijs solùm ad tranquillandam conscientiam sit usus, non autem pro regula operandi. Præter ista, ne permittas hoc malo vexatis, ut nova emittant Vota: nam quantumvis ea sint autem catenæ ad colligandam animã cum Deo, impedimento tamen sunt conscientie ambulanti pedibus ligatis. Imò, si comperias quempiã ea fecisse, comuta, vel dispensa cum illo, secundum potestatem quã tenes. Dixi, comuta, vel dispensa; quia existimo, te non ignorare, quomodo in hoc negotio sit procedendû. Verùm quia sat multi inveniuntur Confessarij, vel minùs docti, minùsve discreti, qui hac in materia vehementer allucinantur, nollem te ijsdē involvi erroribus: ac propterea cum tua veniã non nihil diverã, paucula de hoc memoraturus: Nam laudabi-

le etiam est, à via discedere, ad succurrendum periclitanti.

Ut itaq; rectiùs omnia intelligantur, supponatur hoc princip i: quod tempore Jubilæi non concedatur facultas dispensandi in Votis, sed solùm ea comutandi hoc est, substituendi cum pari obligatione materiæ Voto pronissæ, aliã æquẽ bonã. Porro æqualitas ista à Confessario metienda est duobus modis: moraliter, & respectivè. Moraliter, nam si in omni rigore procederet, negotium esset plurimis expositum scrupulis: (9.) proinde si dubitas, an materia sit æqualis, poteris tamè in eam comutare Votum; quia hoc ipsum dubium, signû est exiguæ disparitatis, & per consequens moralis æqualitatis. (10.) Respectivè deinde metienda est bonitas materiæ substitutæ, in ejusmodi comutationibus, quia considerandus est profectus Pœnitentis. (11.) Atq; hinc, quamvis jejuniû ex se magis sit meritorium, quàm elemosyna, poterit nihilominus illud in hanc comutari, quotiescunque actus misericordie est magis consentaneus bono spirituali voventis, & idè etiam Deo gratior in præsentibus circumstantijs.

His jam præmissis, applicemus doctrinam nostrã sequenti & obvio casui. Quidam juvenis vulneratus lethaliter à rivali suæ amicæ, duplex emittit votû, si vitam servet: unum, peregrinationis Lauretanæ suscipiendæ; alteri, nunquam tangendi sæminam alienam. Obtinet vitæ gratiam, sed, cum plerumq; fieri soleat, ut quò majus est beneficium, eò minùs agnoscat; ita etiam ipse inducere se non potuit (ob levissimas causas) ad implendum quod promiserat. Promulgatur Jubilæi: Adest

Confessarius decidenda huic liti, quam moverunt pigritia & voluptas, atq; suavissimis verbis deum pronuntiat benignam hanc sententiam; Procura quoque fieri Missæ sacrificia pro singulis votis. Nō dico, in hac commutatione posse habere locū Sacerdotis avaritiam, uti foret, si ipsum offerret ad dicenda talia Sacra, accepto stipendio: Nō dico istud, quamvis in veritate avaritia sit adeò impudens, ut ipsa quoque Sacramenta non vereatur subijcere torculari, ad sordidum inde lucrū exprimendum. Sed illud pronuntio, non ritè hæc vota esse permutata, quia materia substituta multò inferior est illâ, quæ fuit promissa. Quapropter, quod attinet ad peregrinationem, ut benè procedatur, primò debet observari ipsa causa commutandi illud in aliud opus; sed supponamus illâ adesse, quandoquidè, cum agitur. ò de tollenda obligatione, sed de permutanda, sufficit levis ratio; (12.) Oportet hîc etiam considerare finem, qui movet Juvenem ad vovendam peregrinationem Lauretanam: an solummodo provenit ex desiderio sanitatis, vel etiam ex affectu singulari, Desparæ exhibendi hoc genus obsequij; quia finis nobilitas redûdat in materiã voti (13.) facitq; ut, quemadmodum merx aliqua ob majorem æstimationem, majus quoque exigat pretium. Deniq; habenda est ratio oneris, quod in se Juvenis ultro suscepit vovens, sese subijciendo & viâ incommòdis, & impensis viatici, & fortè etiam dispendio lucri, quod interim domi labore suo poterat comparare. (14.) Nūc igitur si hæc circumstantiæ æqua lance ponderentur, quis dicat, Pœnitentem hunc absolutum æquale

borū substituisse lectis quoque; Sævis his votis tam gravibus, difficili est venire æqualitatem, nisi in frequenter usucrauentorum, (15.) qui augendo gratiã, extirpando vitia, inferendo virtutes, acquare potest bonitatem aliorum sanctorum operum. Et quando talis frequentia obtineri nequit, præstabit Pœnitentem mittere ad eum, qui non solum habet potestatem commutandi, sed etiam dispensandi, cujusmodi sunt Confessarij Ordini medicantium, & quiscunq; alius Regularis participans illorum privilegia: quanto etiam isti, ut ritè agerent, nō debent sine gravi causa dispensare absolute, sed dispensationi admiscere commutationem: sicut mos est cum debitoribus egeris, quibus nec integra summa benignè condonatur, neq; omnis cum rigore exigitur. (16.) Veniendo jam ad alterum votum, notandum est, si faminã præter suam attendendum est, an per novum hoc vinculum juvenis aliquo modo retrahatur à peccato. (17.) Si ipse penitus non retrahatur, non est multum laborandū circa commutationem. Quia ex una parte Juvenis que vetita manet fornicatio per legem, & ex altera eidem subtrahitur materia, culpam sacrilegis transgressionibus multiplicandi. Homini desperato, ac sibi ipsi necem inferre molienti, si nequit è manibus eripi gladius, est certè aliquod emolumentum hebetare ferrum, ut, licet vulnus sequatur, lechiferum, saltem nō sit tam profundum. Quòd si è contrario nova hæc obligatio Juvenem ab inhonesta familiaritate omnino abstrahat, vel saltem frequentiam non nihil inhibeat, potèstne inveniri Confessarius tam liber, qui facta commutatione

Illud

illud modicam præsidium amoveat, quod sustinet animam jam jam in præcipitium ruentem? an vinculum dicendum erit, quod simile illi est, quo phrenetico ligantur manus, ne poculum veneno infectum liberius admoveat labris? Atque hæc sunt attentè discutienda, ante voti alicujus confirmationem; bene inspiciendo nodum, priusquam illi solvere aggrediaris; neque imitando quosdam, qui sine examine cæci irruunt ad determinandum tanti momenti negotium, ac si idem esset, ligari, & solvi. *Quantum debes Domino meo? Centum coronati.* Sede citò, & scribe octoginta Luc. 16. 6. dicebat servus ille infidelis cuidam debitori sui heri, remittendo debiti partem, qui solum habebat facultatè exigendi, non condonandi; sed quo successus veniet Dominus, & postquam puniverit servi fraudem, repetet (uti initio) à debitorè integram summam. Ajo, liberalitè ita inspicienter usurpatà damnosam esse conscientia Confessarii, nihilque predestinanti Pœnitenti. Confessarius, quia utitur potestate, quæ caret, (18.) non potest eximi à gravi culpa, & ipsum Pœnitentem non ritè solum à voto, oportet vel primam suam promissionè implere, aut inquirere aliquem, à quo illa legitimo modo commutetur. (19.)

Sed ut revertamur ad institutum nostrum, specialiter de scrupulosis, à quo brevi hac, licet non inutili digressionè defleximus. Si quem inveneris voto obstrictum, durius hoc jugum portare, releva illud, mutando in alia pietatis opera, sed ipsi usitata, uti sunt elemosynæ & orationes; vel demum quod erit melius, postula à tuo Pœnitente facultatè, eum omnino liberan-

di; rationabile enim est, semper complanare viam, quantum fieri potest, ei, qui (tamen sine ratione) ad singulos passus offendit, aut timet identidè, ne impingat.

Finis nunc libellum meum, illud revocando in memorià, quod erat propositum meum, demonstrare videlicet praxin, administrandi Sacramentum Pœnitentiæ cum fructu. Idcirco ea duntaxat tibi præbui documenta, quæ huic serviunt fini, præsupponendo in te notitiam ceterorum magis universalium. Oro te, & ex corde flagito, ne succenseas eorum brevitati, neque terrei te finas copiâ. Parum sanè peritus videretur Navarchus, qui in tabula nauticâ superfluas crederet esse diversas lineas, quas intueretur, vel etiam perturbaretur. Ut minutæ sint, nulla tamen earum est, quæ ut duceretur, non prius longo studio atque observatione stetit siderum, ac multâ experienciâ percurrendo maria, observatis promontorijs, syrtibus, scopulis, & finibus, & mille alijs periculis, quæ sub aquis delitescunt. Et si multæ sint, non tamen omnes usum habent in omni navigatione, neque omnes simul, sed modò hæc, modò illa. Pari modo te monitum velim. Si documenta brevis hujus Instructionis tibi aliquando videantur minuta, ob tot particularitates, ad quas descendunt, noveris, id, quod unâ simplice restringitur lineâ, multo à claris Doctoribus elaboratum fuisse studio & labore, qui hanc tractarunt materiam, hausta simul experienciâ, conversando cum hominibus omni vitiorum genere involutis. Et si nimia tibi videantur, cogita, non tibi opus esse omnibus pro conscientijs singulorum, neque etiam uno usurpanda esse

tem-

